

Näringsutskottets betänkande

1981/82:51

över del av proposition 1981/82:118 om åtgärder för de små och medelstora företagen, m. m., delar av propositionerna 1981/82:100 och 1981/82:113 samt motioner

Ärendet

I detta betänkande behandlas

dels proposition 1981/82:118 om åtgärder för de små och medelstora företagen samt om innovationspolitikens inriktning, såvitt gäller statsministerns anförande (s. 4–9), bilaga 2 (handelsdepartementet) och bilaga 4 (industridepartementet) (inkl. bl. a. underbilaga 4.4 från utbildningsdepartementet) samt – helt eller delvis – 13 motioner som har väckts med anledning av denna proposition.

dels proposition 1981/82:100 bilaga 17 punkt B 13 (Bidrag till Stiftelsen Institutet för Företagsutveckling).

dels proposition 1981/82:113 om program för regional utveckling och resurshushållning avsnitt 4 (särskilda sysselsättningsfrämjande åtgärder i Norrbottens län) såvitt gäller Regioninvest i Norr AB (s. 156–159) och punkt G 16 (Tillskott till Statsföretag AB för förlusttäckning i Regioninvest i Norr AB) samt – till viss del – tre motioner som har väckts med anledning av denna proposition.

dels – helt eller delvis – 27 under allmänna motionstiden år 1982 väckta motioner rörande bl. a.

- de regionala utvecklingsfonderna,
- kredit- och kapitalförsörjning i övrigt.
- företagsinriktad fortbildning, viss service m. m.

Propositionerna och motionerna i berörda delar redovisas i det följande. Av proposition 1981/82:118 i övrigt har bilaga 1 behandlats av finansutskottet (FiU 1981/82:42) och bilaga 3 av arbetsmarknadsutskottet (AU 1981/82:16). Proposition 1981/82:113 har i övrigt behandlats av arbetsmarknadsutskottet (AU 1981/82:23).

En översikt över var i betänkandet de olika förslagen i propositionerna och de olika motionsyrkandena behandlas lämnas i *bilaga 2* (s. 85). Vissa motionsyrkandens behandling i andra betänkanden redovisas i *bilaga 3* (s. 87).

Civilutskottet har avgivit yttrande (CU 1981/82:8 y) över ett motionsyrkande om förnyelse av äldre arbetsområden (*bilaga 1* s. 83).

Upplysningar i vissa utbildningsfrågor har inför utskottet lämnats av *dels*

företrädare för statens industriverk och de regionala utvecklingsfonderna, dels företrädare för utbildningen i småföretagsekonomi vid Göteborgs universitet. I samband därmed har skrivelser ingetts till utskottet.

Sveriges hantverks- och industriorganisation. – Familjeföretagen har inkommit med en skrivelse om inrättandet av en stiftelse för hantverk och hemslöjd och om lokaler för denna (jfr prop. s. 198 f.).

Proposition 1981/82:118

Huvudsakligt innehåll

Den del av propositionen som behandlas här har i huvudsak följande innehåll.

I propositionen föreslås vissa ändringar beträffande de regionala utvecklingsfondernas verksamhet. Förslag läggs sålunda fram om att turistföretag skall ingå i utvecklingsfondernas målgrupp. I anslutning härtill föreslås att systemet med s. k. hotellgarantilån upphör. Vidare föreslås att beloppsgränsen för utvecklingsfondernas lån- och garantigivning höjs till 2 milj. kr. Utvecklingsfondernas verksamhet med s. k. produktutvecklingslån föreslås bli ersatt av en ny form av finansiellt stöd som benämns utvecklingskapital. Utvecklingskapital skall kunna lämnas för att finansiera väl avgränsade projekt som har till syfte att utveckla ett företag och som är förenade med en betydande risk. I propositionen föreslås att utvecklingskapital skall kunna lämnas både i form av lån med villkorlig återbetalningsskyldighet och som bidrag för att täcka vissa kostnader. Om utvecklingskapital lämnas i form av bidrag måste utvecklingsfonden få andel i framtida intäkter från projektet genom royaltyavtal.

Statliga medel föreslås bli anslagna för en begränsad tvåårig försöksverksamhet vid ett nyinrättat centrum för småföretagsutveckling vid högskolan i Växjö. För ändamålet beräknas 1 350 000 kr.

En redogörelse lämnas för olika åtgärder för att stimulera teknikupphandling från småföretag. Styrelsen för teknisk utveckling (STU) har föreslagit bl. a. att formerna för STU:s stöd vidgas så att STU ges möjlighet att lägga ut uppdrag eller beställningar. I propositionen föreslås att regeringen får möjlighet att besluta att STU:s stöd skall få lämnas även i form av utvecklingskontrakt.

I propositionen redovisas också olika åtgärder som har till syfte att underlätta de små och medelstora företagens försörjning med riskkapital. Genom dessa åtgärder underlättas enligt propositionen verksamheten för privata småföretagsinriktade investment- och utvecklingsbolag. Vidare föreslås åtgärder för att underlätta för sådana bolag att få lån på lämpliga villkor. Förslaget innebär att staten mot andel i värdetillväxten i bolaget tecknar garanti för lån och lämnar bidrag för att täcka räntekostnader under begränsad tid för sådana statsgaranterade lån. För budgetåret 1982/83

beräknas 3,5 milj. kr. för räntebidrag. Vidare föreslås en garantiram på 25 milj. kr. I propositionen redogörs i anslutning härtill också för verksamheten i Svenska Industrietableringsaktiebolaget (Svetab). Vidare lämnas en redogörelse för Sveriges Investeringsbank AB:s åtgärder inom detta område.

I propositionen redovisas utgångspunkterna för och inriktningen av en sammanhållen svensk innovationspolitik. Vidare lämnas redogörelser för åtgärder inom områdena turism, exportfrämjande, utbildning, underleverantörfrågor samt den mindre elektronikindustrin.

I propositionen tas vidare upp de anslagsfrågor för budgetåret 1982/83 som berör de regionala utvecklingsfondernas verksamhet samt verksamheten med industrigarantilån.

Förslag

Propositionens innebörd är, såvitt här är i fråga, följande.

Regeringen har

dels berett riksdagen tillfälle att ta del av vad statsministern har anfört om åtgärder för de små och medelstora företagen samt om innovationspolitikens inriktning (s. 4 f.),

dels föreslagit (s. 68) riksdagen att godkänna vad föredragande statsrådet i bilaga 2 (handelsdepartementet) har anfört om utvidgning av de regionala utvecklingsfondernas målgrupp,

dels berett riksdagen tillfälle att ta del av vad föredragande statsrådet i bilaga 2 har anfört om

1. insatser för att främja turism och
2. insatser för att främja små och medelstora företags export.

dels föreslagit (s. 223) riksdagen att godkänna vad föredragande statsrådet i bilaga 4 (industridepartementet) har förordat om

1. ändrade riktlinjer för de regionala utvecklingsfondernas finansieringsverksamhet,

2. inrättandet av ett centrum för småföretagsutveckling,
3. avskaffandet av hotellgarantilån,
4. vidgade former för STU:s stöd till teknisk forskning och utveckling,
5. åtgärder för att underlätta att privata småföretagsinriktade utvecklings- och investmentbolag bildas.

dels berett riksdagen tillfälle att ta del av vad föredragande statsrådet i bilaga 4 har anfört om

6. innovationspolitikens inriktning,
7. verksamheten vid Svenska Industrietableringsaktiebolaget (Svetab).

I bilaga 4 har regeringen vidare framlagt vissa förslag om anslag för budgetåret 1982/83 m. m. Under angivna punkter föreslås:

B 3. Bidrag till regionala utvecklingsfonder m. m. (s. 223 f.)

att riksdagen till Bidrag till regionala utvecklingsfonder m. m. för budgetåret 1982/83 anvisar ett reservationsanslag av 95 000 000 kr.,

B 4. Täckande av förluster i anledning av garantigivning hos regionala utvecklingsfonder (s. 224 f.)

att riksdagen till Täckande av förluster i anledning av garantigivning hos regionala utvecklingsfonder för budgetåret 1982/83 anvisar ett förslagsanslag av 1 000 kr.,

B 5. Täckande av förluster i anledning av statliga industrigarantilån m. m. (s. 225 f.)

att riksdagen

1. medger att för budgetåret 1982/83 statlig garanti för lån enligt förordningen (1978:507) om industrigarantilån m. m. beviljas med sammanlagt högst 300 000 000 kr.,

2. till Täckande av förluster i anledning av statliga industrigarantilån m. m. för budgetåret 1982/83 anvisar ett förslagsanslag av 100 000 000 kr.,

B 20. Bidrag till Centrum för småföretagsutveckling (s. 227)

att riksdagen till Bidrag till Centrum för småföretagsutveckling för budgetåret 1982/83 anvisar ett reservationsanslag av 1 350 000 kr.,

B 21. Räntestöd till Tillväxtinvestbolag (s. 227)

att riksdagen till Räntestöd till Tillväxtinvestbolag för budgetåret 1982/83 anvisar ett reservationsanslag av 3 500 000 kr.,

B 22. Täckande av förluster i anledning av statliga garantier för lån till Tillväxtinvestbolag m. m. (s. 227 f.)

att riksdagen

1. medger att statlig garanti för lån till s. k. Tillväxtinvestbolag beviljas med sammanlagt högst 25 000 000 kr. i enlighet med vad föredragande statsrådet har förordat,

2. till Täckande av förluster i anledning av statliga garantier för lån till Tillväxtinvestbolag m. m. för budgetåret 1982/83 anvisar ett förslagsanslag av 1 000 kr.

Proposition 1981/82:113

Under angiven punkt i proposition 1981/82:113 föreslås

G 16. Tillskott till Statsföretag AB för förlusttäckning i Regioninvest i Norr AB (s. 179)

att riksdagen till Tillskott till Statsföretag AB för förlusttäckning i Regioninvest i Norr AB på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1981/82 under fjortonde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 55 200 000 kr.

Proposition 1981/82:100

Under angiven punkt i proposition 1981/82:100 bilaga 17 föreslås

B 13. Bidrag till Stiftelsen Institutet för Företagsutveckling (s. 47 f.)

att riksdagen till Bidrag till Stiftelsen Institutet för Företagsutveckling för budgetåret 1982/83 anvisar ett reservationsanslag av 22 000 000 kr.

Motionerna

De motioner som har väckts *med anledning av proposition 1981/82:118* och behandlas här är följande:

1981/82:2296 av Joakim Ollén (m), vari hemställs att riksdagen hos regeringen begär förslag om avveckling av utvecklingsfonderna,

1981/82:2297 av Rolf Rämgård (c), såvitt gäller hemställan (2) att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i motionen om inrättande av ett regionalt investmentbolag i Dalarna med förläggningsort i Mora samt anvisar ekonomiska resurser till detta,

1981/82:2299 av Tage Adolfsson m. fl. (m, s, c, fp), vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att turistrådet skall svara för all samordning inom turismen i enlighet med vad i motionen anförts,

1981/82:2300 av Gösta Bohman m. fl. (m), såvitt gäller hemställan att riksdagen

3. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om de regionala utvecklingsfonderna,

4. uttalar att styrelserna i utvecklingsfonderna skall bestå av personer med praktisk erfarenhet från främst industriell verksamhet eller banker eller kreditväsen,

1981/82:2301 av Nils-Olof Gustafsson m. fl. (s), vari hemställs att riksdagen ger regeringen i uppdrag att tillföra utvecklingsfonderna i de län

där turismen har karaktär av basnäring ekonomiska resurser för att klara denna utökning av målgruppen,

1981/82:2302 av Wilhelm Gustafsson (fp), vari hemställs att riksdagen ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet att klarlägga uppdragstagarbegreppet för att underlätta etablering av nya företag,

1981/82:2306 av Kerstin Nilsson (s) och Frida Berglund (s), vari hemställs att ett regionalt studieceter eller annan utbildning av företagare förläggs till bl. a. Övertorneå,

1981/82:2307 av Johan Olsson (c) och Christer Eirefelt (fp), vari hemställs att riksdagen begär att regeringen prövar möjligheterna till ytterligare anslag till utvecklingsfondernas företagsservice i samband med de åtgärder på det arbetsmarknadspolitiska området som kan aktualiseras under våren och framöver,

1981/82:2308 av Ingegärd Oskarsson m. fl. (c), vari hemställs att riksdagen hos regeringen begär inrättande av ett hantverksinstitut och initiativ till att en stiftelse bildas för detta ändamål, i enlighet med vad som anförts i motionen,

1981/82:2309 av Olof Palme m. fl. (s), såvitt gäller hemställan att riksdagen

1. avslår regeringens förslag om statlig garanti för lån till s. k. Tillväxtinvest,

2. avslår regeringens förslag till Täckande av förluster i anledning av statliga garantier för lån till Tillväxtinvestbolag m. m.,

3. anslår 30 milj. kr. till Svetab för utbyggnad av sin verksamhet under den närmaste 3-årsperioden i enlighet med vad som anförts i motionen,

5. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om statliga handelshus,

6. till Delegationen för statliga handelshus (Industridepartementet) för budgetåret 1982/83 anvisar ett reservationsanslag av 10 000 000 kr.,

7. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om användningen av Utvecklingskapital,

8. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en ändring av formerna för STU:s stöd,

9. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utvärdering av exportkreditsystemet,

10. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts beträffande översynen av underleverantörernas problem,

11. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om factoringverksamhet vid de regionala utvecklingsfonderna,

12. till Företagsinriktad fortbildning anvisar ett reservationsanslag av 10 000 000 kr.,

13. till Stiftelsen Institutet för företagsutveckling anvisar ett jämfört med regeringens förslag med 4 900 000 kr. förhöjt reservationsanslag av 26 900 000 kr.,

14. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om de regionala utvecklingsfondernas verksamhet,

15. till Bidrag till regionala utvecklingsfonder m. m. anvisar ett jämfört med regeringens förslag med 10 000 000 kr. förhöjt reservationsanslag av 105 000 000 kr.,

17. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om åtgärder för att stimulera till ökat samarbete mellan de små företagen,

18. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om förnyelse av äldre arbetsområden,

1981/82:2310 av Sonja Rembo m. fl. (m, c, fp), vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att ett centrum för småföretagarutbildning lokaliseras till Göteborg,

1981/82:2311 av Alf Wennerfors (m), vari hemställs att riksdagen

1. beslutar att utvecklingsfondernas målgrupp byggs ut till att omfatta landets detaljhandelsföretag,

2. beslutar att statliga kreditgarantier ges för AB Handelskredit och dess systerföretag,

1981/82:2312 av Lars Werner m. fl. (vpk), såvitt gäller hemställan att riksdagen

1. hos regeringen begär förslag om att regionala utvecklingsfonder skall tillämpa en procents lägre ränta jämfört med den nu aktuella vid lån till småföretag,

3. hos regeringen begär förslag till inrättande av ett särskilt kreditinstitut för arbetarkooperativa företag,

6. hos regeringen begär utredning och förslag till riktlinjer för kommunalt etableringssamråd för detaljhandeln i större tätortsområden,

7. i övrigt uttalar att politiken gentemot småföretagen bör utformas i enlighet med vad som anförs i motionen.

De motioner som har väckts *med anledning av proposition 1981/82:113* och behandlas här är följande:

1981/82:2289 av Gösta Bohman m. fl. (m), såvitt gäller hemställan att riksdagen

10. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om Regioninvest Norr AB,

17. till Tillskott till Statsföretag AB för förlusttäckning i Regioninvest Norr AB på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1981/82 under fjortonde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 25 000 000 kr.,

1981/82:2352 av Olof Palme m. fl. (s), såvitt gäller hemställan (61) att

riksdagen till Tillskott till Statsföretag AB för finansiell förstärkning i Regioninvest i Norr AB för budgetåret 1982/83 anvisar ett reservationsanslag av 44 800 000 kr.

1981/82:2355 av Lars Werner m. fl. (vpk), såvitt gäller hemställan (2) att riksdagen höjer det särskilda anslaget till Regioninvest från föreslagna 55 200 000 kr. till 100 000 000 kr.,

De motioner från allmänna motionstiden år 1982 som behandlas i detta betänkande är följande:

1981/82:201 av Ingemar Hallenius m. fl. (c), vari hemställs att riksdagen uttalar att försöksverksamhet med den i motionen föreslagna typen av investmentbolag kommer till stånd i Skaraborgs län,

1981/82:444 av Hilding Johansson m. fl. (s), såvitt gäller hemställan (2) att riksdagen hos regeringen hemställer att norra Älvsborg blir ett försöksområde för satsning på komponenttillverkning inom mindre och medelstora företag, framför allt inom verkstadsindustrin,

1981/82:613 av Bertil Danielsson (m), vari hemställs att riksdagen uttalar sig för att handläggningen av hotellgarantilån överförs till den instans som på länsnivå normalt behandlar regionalpolitiska frågor,

1981/82:622 av Yngve Nyquist m. fl. (s), vari hemställs att riksdagen som sin mening – i anledning av vad som förutsattes i riksdagsbeslut i anslutning till proposition 1978/79:126 – uttalar att vid fördelning av medel speciell hänsyn skall tas till utvecklingsfonden i Kopparbergs län för förstärkning av de regionala utvecklingsbolagens verksamhet inom området,

1981/82:809 av Christer Eirefelt (fp) och Olle Grahn (fp), vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om utvecklingsfondernas service till de mindre företagen,

1981/82:834 av Bonnie Bernström (fp) och Ylva Annerstedt (fp), vari hemställs att riksdagen

1. uttalar att de regionala utvecklingsfonderna skall främja jämställdhet mellan kvinnor och män,

2. hos regeringen anhåller om en undersökning av kvinnlig företagsamhet och dess framtida behov,

3. hemställer hos regeringen om förslag som syftar till att stödja och stimulera nyföretagsamhet bland kvinnor i enlighet med motionen,

1981/82:862 av Åke Polstam (c) och Stig Josefson (c) vari – med motivering i motion 1981/82:859 – hemställs att riksdagen hos regeringen begär åtgärder för en ökad service åt nystartade företag och för ökad information åt alla företag i enlighet med vad som anförts i motion [1981/82:859 avsnitt] (7.1.6).

1981/82:1051 av Gullan Lindblad (m) och Anders Högmark (m), vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts rörande statlig kreditgaranti till AB Handelskredit,

1981/82:1131 av Eric Holmqvist m. fl. (s), såvitt gäller hemställan (12) att riksdagen uttalar att regeringen uppmärksammar de skånska småföretagens och underleverantörernas besvärliga situation och att de skånska utvecklingsfonderna ges resurser för att underlätta omställningsproblemen.

1981/82:1463 av Gunilla André m. fl. (c), vari hemställs att riksdagen hos regeringen begär förslag innebärande att utvecklingsfondernas verksamhet också skall omfatta företag inom turistnäringen.

1981/82:1470 av Nils-Olof Gustafsson m. fl. (s), vari hemställs att riksdagen anhåller att regeringen kommer med förslag som syftar till att utvecklingsfondernas målgrupp i län där turismen har karaktär av basnäring kompletteras med turistnäringen.

1981/82:1471 av Rune Gustafsson m. fl. (c, s, m), vari hemställs att riksdagen hos regeringen begär förslag om att ett institut för småföretagsutveckling snarast förläggs till Växjö.

1981/82:1476 av Mats Hellström m. fl. (s), vari hemställs att riksdagen hos regeringen begär förslag om sådana ändringar i förordningen om statligt kreditstöd genom regional utvecklingsfond som ger utvecklingsfonderna möjlighet att stödja företag inom tjänstesektorn i enlighet med vad i motionen angivits,

1981/82:1478 av Anders Högmark (m), vari hemställs att riksdagen uttalar sig för att resurser för att stimulera och utveckla mindreföretagens utbildningsinsatser i samarbete bl. a. med näringslivets befintliga utbildningsorganisationer måtte inrymmas inom den budgetmässiga ram som den kommande småföretagspropositionen omfattar,

1981/82:1480 av Kurt Ove Johansson (s) och Egon Jacobsson (s), vari hemställs att riksdagen hos regeringen hemställer om en översyn av reglerna för utvecklingsfondernas utvecklingslån i enlighet med vad som anförts i motionen,

1981/82:1482 av Marianne Karlsson m. fl. (c, m, fp), vari hemställs att riksdagen uttalar att AB Industrikredit bör ges möjligheter att med industrifastigheter och jämförbara anläggningar som säkerhet ge lån med en löptid upp till 30 år,

1981/82:1488 av Olof Palme m. fl. (s), såvitt gäller hemställan att riksdagen

14. begär att regeringen utarbetar förslag till en utvidgning av stipendie-

verksamheten till uppfinnare i enlighet med de riktlinjer som anges i motionen.

15. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om en försöksverksamhet med statligt stöd vid upphandling av ny teknik inom industrin.

16. till Delegationen för teknikupphandling inom industrin (industridepartementet) för budgetåret 1982/83 anvisar ett reservationsanslag av 20 000 000 kr..

1981/82:1490 av Per Petersson m. fl. (m), vari hemställs att riksdagen begär att regeringen ombesörjer en utvärdering av de regionala investmentbolagens verksamhet och medelsanvändning.

1981/82:1496 av Bengt Wittbom (m), vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna de i motionen framförda förslagen angående förändrade regler för utseende av styrelseledamöter i de regionala utvecklingsfonderna,

1981/82:1597 av Ulla Ekelund (c), vari – med motivering i motion 1981/82:1596 – hemställs att riksdagen hos regeringen begär åtgärder för att de regionala utvecklingsfonderna i sin verksamhet uppmärksammar hantverkarnas situation,

1981/82:1938 av Sven Johansson (-), vari hemställs att riksdagen hos regeringen anhåller om skyndsamt utredning om möjligheten att bättre utnyttja kreativa personer som en påtaglig produktionsfaktor, huvudsakligen enligt de i motionen anförda grundtankarna,

1981/82:1945 av Iris Mårtensson m. fl. (s), vari hemställs att riksdagen anhåller att regeringen kommer med förslag som syftar till att utvecklingsfondernas målgrupp i län där turismen har karaktär av basnäring kompletteras med turistnäringen,

1981/82:1946 av Johan Olsson m. fl. (c), vari hemställs att riksdagen till företagsinriktad utbildning anslår 3 milj. kr.,

1981/82:1951 av Rolf Sellgren (fp) och Margareta Andrén (fp), vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om bättre uppföljning och rådgivning till smärre nystartade företag som erhållit statligt/ekonomiskt stöd,

1981/82:1952 av Sten-Ove Sundström m. fl. (s), vari hemställs att riksdagen

1. avslår förslaget att dra in anslagsrubriken Bidrag till företagsinriktad utbildning.

2. överför motsvarande belopp till denna rubrik från SIFU.

1981/82:2052 av Gösta Bohman m. fl. (m), såvitt gäller hemställan – med motivering i motion 1981/82:2018 – att riksdagen

2. hos regeringen begär förslag till förbättrade arbetsvillkor för de mindre och medelstora företagen i enlighet med vad som i motionen anförts,

4. hos regeringen begär förslag till förbättrade riktlinjer för de regionala utvecklingsfondernas verksamhet i enlighet med vad som i motionen anförts,

1981/82:2138 av Olof Palme m. fl. (s), såvitt gäller hemställan – med motivering i motion 1981/82:2133 – att riksdagen

11. begär att regeringen utarbetar förslag till en utvidgning av stipendieverksamheten för uppfinnare i enlighet med de riktlinjer som anges i motionen,

12. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om en försöksverksamhet med statligt stöd vid upphandling av ny teknik inom industrin,

13. till Delegationen för teknikupphandling inom industrin (industridepartementet) för budgetåret 1982/83 anvisar ett reservationsanslag av 20 000 000 kr.

Sammanfattning av vissa allmänna synpunkter

Statsministerns anförande

Förslagen i proposition 1981/82:118 läggs fram mot bakgrund av ett anförande av statsministern, där han översiktligt redovisar regeringens syn på småföretagens situation och problem. Statsministern uttalar bl. a. följande.

En stark sektor av småföretag är den främsta förutsättningen för ett decentraliserat näringsliv och för möjligheterna att uppnå en spridd närings- och bebyggelsestruktur över landet. Småföretagen har stor betydelse för sysselsättningen. Mer än en miljon människor är direkt verksamma i dessa företag.

Genom riksdagens beslut under 1977/78 års riksmöte med anledning av den s. k. småföretagspropositionen (prop. 1977/78:40, NU 1977/78:34, SkU 1977/78:19, rskr 1977/78:110 och 1977/78:111) lades grunden för en sammanhållen politik för att skapa goda betingelser för de små och medelstora företagen. De huvudlinjer för småföretagspolitiken som därvid angavs ligger alltså fast. Statsministern erinrar om att han i sitt anförande till 1977 års småföretagsproposition framhöll att förslagen borde ses som ett första steg i ett fortlöpande reformarbete på småföretagsområdet. Han finner det nu vara lämpligt att på nytt presentera ett samlat program för att ytterligare föra detta reformarbete framåt.

Med små och medelstora företag – som i det följande sammanfattande kallas småföretag – avses i allmänhet företag med färre än 200 anställda. Att

knäta an till antalet anställda är praktiskt men innebär också vissa problem, uttalar statsministern. Det finns sålunda företag som har få anställda och hög omsättning och vilkas förutsättningar väsentligt avviker från den traditionella gruppen småföretag. Det gäller särskilt för sådana småföretag som är marknadsledande på en begränsad marknad. Vidare kan inte företagsstorleken bedömas utan att man gör åtskillnad mellan småföretag som ingår i koncerner och självständiga s. k. familjeföretag. När småföretag köps upp och inlemmas i större organisationer förändras ofta deras betingelser. Specialiserade företagsledare tillsätts, och mer formella administrativa rutiner införs. Kraven på enhetlighet kan leda till att planerings- och redovisningsrutiner standardiseras. Samtidigt har den stora koncernen i regel större resurser att genomföra sina planer. Sammantaget leder detta till att koncernägda småföretag vanligtvis beter sig annorlunda än övriga småföretag, där det i regel finns en stark koppling mellan företaget och någon eller några personer. Sådana personer, s. k. entreprenörer, spelar ofta den avgörande rollen för dessa företags utveckling. Sådana företag kännetecknas dessutom av en enkel och snabb beslutsgång. Detta är egenskaper som gör de självständiga småföretagen väl lämpade att ta fram tekniska och affärsinriktade innovationer.

Mot bakgrund av vad som här har anförts bör, säger statsministern, de speciella småföretagsinsatserna i huvudsak riktas mot sådana företag som har högst 200 sysselsatta och inte ägs av storföretag.

Fortsättningsvis erinrar statsministern om på vilket sätt småföretagens betydelse hade sammanfattats i 1977 års småföretagsproposition. Härutöver betonas särskilt småföretagens betydelse i vårt decentraliserade ekonomiska system som bygger på marknadshushållningens principer och bör präglas av socialt ansvar och god resurshushållning. Småföretagen är, uttalar statsministern, av fundamental betydelse för en fungerande marknadsekonomi. Vidare poängteras småföretagens viktiga roll som komplement till storföretagen.

Statsministern övergår så till att redovisa problem och hinder som möter småföretagen.

Den nära kopplingen till en eller ett fåtal personer i ledningen skapar speciella förutsättningar för småföretagens funktionssätt. Samtidigt som detta förhållande är en styrka genom bl. a. korta beslutsvägar, innebär det i regel att småföretagen saknar viss kompetens om man jämför med större företag. Om företagen skall kunna utvecklas måste de ges tillgång till specialistkunskaper i olika former.

Ett annat utvecklingshinder för småföretagen är att soliditeten ofta är lägre än för storföretag. Detta gör småföretagen särskilt sårbara för finansiella påfrestningar.

Ingrepp av samhället i marknadens funktionssätt, som i regel har sin grund i en strävan efter socialt ansvar och god resurshushållning, har ofta utformats med tanke på de stora företagen och inneburit svårigheter som inte har varit

avsedda för de små företagen. Småföretagspolitiken måste därför ha som en huvudinriktning att förenkla och underlätta villkoren för företagandet.

Statsministern anser att de mål som år 1977 formulerades för de regionala utvecklingsfondernas verksamhet kan utsträckas till att även gälla som övergripande mål för samhällets småföretagspolitik. Målen formulerades på följande sätt:

- Främja utvecklingen av ett internationellt konkurrenskraftigt svenskt näringsliv som ger möjligheter till en ökad och trygg sysselsättning.
- Medverka till att uppnå en tillfredsställande effektivitet hos enskilda företag och i möjligaste mån bidra till en effektiv produktionsstruktur inom olika branscher.
- Vidareutveckla befintligt näringsliv och medverka till att nya företag etableras.

Till dessa mål fogades vissa villkor:

- Stöd- och utvecklingsinsatser inriktas på företag som redan är lönsamma samt på sådana företag som genom olika insatser kan bli lönsamma.
- Insatserna måste få karaktären av hjälp till självhjälp. Samhället får inte genom dessa insatser överta företagsansvaret.
- Verksamheten skall stå i samklang med samhällets regionalpolitiska strävanden.

Mot bakgrund av målen och vad som tidigare har anförts delar statsministern in samhällets åtgärder för att främja småföretag i fyra olika grupper.

För det första är det viktigt att allmänt stimulera företagandet.

För det andra är den totala efterfrågan i ekonomin avgörande för de flesta företags – och därmed också småföretags – möjligheter till framgång.

För det tredje måste insatser göras för att småföretagen skall kunna fungera inom marknadsekonomin på lika villkor med storföretagen. En viktig uppgift är därvid att förse småföretagen med information.

För det fjärde måste vissa riktade insatser göras. Insatserna bör styras till de s. k. utvecklingsbara företagen.

Statsministern övergår så till att behandla utgångspunkterna för en sammanhållen innovationspolitik.

Det råder, anför han, bred politisk enighet om att industriell förnyelse och utveckling är en förutsättning för att Sverige skall kunna bibehålla sin ställning som industrination och välfärdssamhälle. Den industriella förnyelseprocessen kräver ett ständigt tillflöde av nya idéer som måste bedömas utifrån såväl tekniska som ekonomiska kriterier. Detta motiverar en politik som syftar till att underlätta framtagning av innovationer, dvs. idéer som har bearbetats så långt att de framgångsrikt kan föras ut på marknaden. Det är viktigt att notera att innovationspolitiken inte endast omfattar de direkta insatser som siktar till att befördra teknisk utveckling, dvs. mer traditionell

politik för forskning och utveckling, utan inbegriper alla de åtgärder och villkor från helt andra politiska arbetsfält som väsentligt påverkar betingelserna för innovationsverksamheten.

Statsministern anför att han i det fortsatta regeringsarbetet avser att se till att de innovationspolitiska aspekterna ägnas ökad uppmärksamhet. En ökad betoning av innovationspolitiken innebär en ytterligare omstrukturering av industripolitiken i offensiv riktning.

Statsministern erinrar så om att den nya associationsrättsliga lagstiftning som trädde i kraft den 1 juli 1981 bl. a. innebär att en modern lag om handelsbolag och enkla bolag har ställts till näringslivets förfogande. Samtidigt kompletterades aktiebolagslagen med bestämmelser som avser att bättre än tidigare tillgodose minoritetsaktieägarnas behov av insyn i mindre aktiebolag.

Synpunkter i partimotionerna

I detta avsnitt redovisas de motioner i vilka mer övergripande synpunkter i anslutning till förslagen i propositionen förs fram. I övrigt refereras motionernas motiveringar i anslutning till utskottets ställningstaganden under rubriken "Utskottet".

De små och medelstora företagen är en viktig del i det svenska näringslivet, heter det i socialdemokraternas partimotion 1981/82:2309. Genom sitt stora antal och sin spridning har småföretagen stor regionalpolitisk betydelse. De små företagen svarar också för en stor del av det nyskapande som sker inom industrin. Det framhålls i motionen och ges exempel på att de små företagen inte är någon enhetlig grupp. En politik för små företag måste ta hänsyn till detta. Målet måste vara att utforma en småföretagspolitik som passar alla små företag lika bra, säger motionärerna. De medel som används måste därför kännetecknas av stor flexibilitet och vara lätt anpassningsbara till skiftande problem inom olika företag.

Politiken för småföretagen måste också enligt motionärerna ta hänsyn till att samhället inte har anledning att stödja och främja alla små företag. Tillverkningsindustrin och näraliggande branscher måste småföretagspolitiken framför allt inriktas på. Däremot bör inte en ökning av antalet enpersonsföretag inom exempelvis byggnadsbranschen uppmuntras, säger motionärerna.

De små företagen har vissa problem som beror på deras storlek och självfallet måste samhället, med hänsyn till dessa företags betydelse, utforma en politik som dels ger de små företagen goda utvecklingsmöjligheter, dels stimulerar nyföretagande.

Motionärerna erinrar om att de i tidigare industripolitiska motioner bl. a. har pekat på småföretagens roll som underleverantörer, bristen på resurser för systematisk produktutveckling, marknadsföring, exportförsäljning m. m., problem som kräver särskilda hänsyn i småföretagspolitiken.

Utbildning och tekniköverföring är andra exempel på frågor som har tagits upp.

Det allra viktigaste i en politik för småföretagen är emellertid, enligt motionärerna, inriktningen av den allmänna ekonomiska politiken och näringspolitiken.

Det viktigaste inslaget i den socialdemokratiska politiken för småföretagen är därför en snabb omläggning på dessa områden. Motionärerna påpekar att socialdemokraterna i en motion (1981/82:2133) till årets riksmöte har lagt fram förslag till ett omfattande investeringsprogram. Det innehåller satsningar på energiförsörjning, transporter och kommunikationer samt bostadsbyggande. Där föreslås också ökade insatser för forskning och utveckling samt vissa stimulanser direkt riktade till industrin.

Motionärerna belyser investeringarnas betydelse för industrin. De menar att den omedelbara effekten av det föreslagna investeringsprogrammet blir att efterfrågan på industriprodukter ökar, vilket leder till en ökad efterfrågan också på småföretagens varor och tjänster.

Den ökade efterfrågan på industriprodukter som blir följderna av investeringsprogrammet innebär bättre utnyttjande av industrikapaciteten, ökad lönsamhet, ökad produktionsförmåga och bättre möjligheter för export. På detta sätt kan ekonomin komma i gång igen. De här angivna sammanhangen är mycket dåligt belysta i regeringens proposition, anför motionärerna. De säger sig också notera bristen på förslag inom innovationspolitiken. Bristen är särskilt anmärkningsvärd med hänsyn till att propositionen anges handla inte bara om åtgärder för de små och medelstora företagen utan också om innovationspolitikens inriktning.

Mycket stora förväntningar har knutits till småföretagspropositionen, heter det vidare. Den har omgärdats med en omfattande propagandaverksamhet från regeringens, särskilt industriministerns, sida. Det stora antal utredningar, 18 stycken, som regeringen hänvisar till och refererar i propositionen, tyder på vissa ambitioner på småföretagspolitikens område. De konkreta förslag som allt detta utredande avsatt i propositionen är dock oerhört få och blygsamma. För en regering som försökt att framställa småföretagspolitiken som något av ett varumärke för sin politik måste småföretagspropositionen betraktas som ett misslyckande, anför det.

Också i moderata samlingspartiets partimotion 1981/82:2300 framhålls att de mindre och medelstora företagen spelar en viktig roll i vårt lands ekonomi. Som exempel på småföretagens betydelse anges bl. a. följande.

Regional balans kan inte uppnås utan ett finmaskigt nät av mindre och medelstora företag. Ekonomisk tillväxt består främst i att mindre och medelstora företag växer. Konkurrensen befrämjas av att det finns ett vitt förgrenat småföretagande.

Det är viktigt, säger motionärerna, att ta hänsyn till den särskilda belägenheten för småföretagarna som personer befinner sig i. Lusten att vara sin egen är en stark drivkraft. Men att vara sin egen innebär också speciella

svårigheter. Risktagandet är ofta stort. Arbetsituationen är komplicerad.

Det räcker inte, anför motionärerna, att föra en ekonomisk politik som ger ekonomisk balans. Man måste därutöver på övriga samhällsområden föra en politik som skapar ett klimat där de nyskapande krafterna stimuleras.

I motionen sägs vidare att de problem svenska företag oberoende av storlek i dag brottas med har fyra huvudorsaker, nämligen det höga kostnadsläget under främst åren 1974–1976, den offentliga sektorns expansion, den allt stelare arbetsmarknad som bl. a. den solidariska lönepolitiken och skattepolitiken har skapat samt den "s. k. aktiva näringspolitiken", som har inneburit orättvisor mot småföretagen.

I fråga om åtgärder för att förbättra situationen för de mindre företagen anför motionärerna att det inte är fråga om att skapa några privilegier för dessa. Det gäller i stället att upphäva konkurrensnackdelar och det allmänna intresse som bitvis kännetecknat inställningen till de mindre företagens problem. Alltför mycket av politiken har, säger motionärerna, utformats utan hänsyn till småföretagarens och småföretagens verklighet.

Vänsterpartiet kommunisterna uttalar i partimotionen 1981/82:2312 att propositionen förtjänar skarp kritik. Den intresserar sig inte för småföretagens verkliga roll, karaktär eller problem, heter det. Den döljer en komplicerad verklighets motsättningar bakom en falsk och idealiserande drömbild. Den förtiger vad som är småföretagens dilemma och vem som är deras fiende. Det politiska syftet bakom "denna massiva verklighetsförfalskning" är tvåfaldigt: man vill utåt manifesteras ett intresse, som man inte själv tror på. Regeringen vill posera som småföretagsvänlig, allt medan den befrämjar en ekonomisk utveckling vilken obarmhärtigt slår ut de små enheterna.

Motionärerna säger att det råder en grundläggande skillnad mellan två huvudkategorier småföretagare. De arbetande egenföretagarna utan anställda har helt andra villkor än de övriga. Vissa andra skillnader mellan olika grupper av småföretag anges också.

Motionärerna hävdar vidare att småföretagarna som grupp trängs tillbaka i samhällets ekonomiska utveckling. Lagbundenheten i den kapitalistiska utvecklingen arbetar obönhörligt och tydligt till småkapitalets nackdel. Enligt motionärerna ligger betydelsen av småföretagsamheten i att den utgör en del av det alltmer utträngda nationella kapitalet, vars intresse sägs stå i motsättning till det multinationella kapitalets. Småföretagen har ofta en lokal anknytning med positivt värde för konsumenterna. Utglesning av butiks- och servicenätet är till nackdel för stora konsumentkategorier. Storkapitalet angriper småföretagens självständighet. Det strävar efter att köpa upp innovationer och att skapa ekonomiska beroenden. Det stora kapitalet är det lilla kapitalets fiende, uttalar motionärerna.

Detta "lagbundna förhållande i ekonomins utveckling" bildar ett dilemma för den sittande mittenregeringen, hävdar motionärerna. Politiskt söker den

sätta en ära i att romantisera och låtsas stödja det lilla kapitalets ställning. Ekonomiskt för den en politik eller nödgas acceptera en utveckling, där det stora kapitalet krossar det lilla och där det lilla lider svårt under många aktuella ekonomiska företeelser.

Den seriösa småföretagsamheten har ett betydande värde för konsumenterna, anför motionärerna. Den utgör också en del av den lokala och nationellt förankrade företagsamheten, som i väsentlig mån är värd att slå vakt om. Den seriösa och nyttiga småföretagsamheten bör emellertid också klart skiljas ut från icke-seriösa verksamheter och verksamheter av parasitisk och spekulativ natur.

Moderata samlingspartiet har också i en motion under allmänna motions-tiden år 1982 utvecklat sin syn på småföretagspolitiken. I motion 1981/82:2052 (m) begärs förslag från regeringen om förbättrade arbetsvillkor för de mindre och medelstora företagen.

Motionärerna anför att det finns anledning att främja utvecklingen av såväl små och medelstora företag som nya företag. Inte bara som källa till initiativ och till spridning av sysselsättningstillfällen utan också som medel för att åstadkomma riskspridning sägs småföretagsamheten vara av stor betydelse.

Motionärernas förslag i denna del innebär i korthet följande.

En börslista för mindre företag (s. k. A:III-lista) bör inrättas. Innan dessa förslag genomförs bör en översyn av kraven på information till skydd från t. ex. insideraffärer göras.

En utvidgning av möjligheterna att spara i aktiesparfond med aktier i enbart det egna företaget bör utvidgas till att även gälla sparande i icke börsnoterade aktier.

För småföretag som är aktiebolag sägs införande av vinstandelslån, där räntan sätts i nivå med den i företaget uppkomna vinsten, väsentligt förbättra kapitalförsörjningen. Därigenom skulle företaget befrias från att ge utdelning i dåliga tider.

Reglerna för dispens från realisationsvinstbeskattning vid bildandet av investmentföretag bör tillämpas liberalt.

För att underlätta generationsväxlingar bör ytterligare lättnader genomföras i förbudet mot lån i eget bolag.

Den del av förmögenheten som finns arbetande i ett familjeföretag bör snarast möjligt befrias från förmögenhets- och arvsskatt.

Begränsning av det totala ledighetsuttaget per år för samtliga anställda samt en maximering av sammanhängande uttagen ledighet bör övervägas. Resultatet av en översyn som utförs av arbetsmarknadsdepartementet, riksrcevisionsverket och Studieförbundet Näringsliv och samhälle bör dock avvaktas.

En kontinuerlig omprövning av den offentliga verksamheten avseende städning, schaktverksamhet, renhållning m. m. bör ske av resp. statliga och kommunala myndigheter.

Utskottet

Inledning

Proposition 1981/82:118 innehåller förslag till åtgärder i syfte att förenkla och underlätta verksamheten för småföretagen. Förslagen hör hemma inom fyra departements verksamhetsområden. Näringsutskottet behandlar här förslag från handels- och industridepartementen. Samtidigt behandlar finansutskottet (FiU 1981/82:42) en redogörelse från budgetdepartementet om åtgärder för att minska krångel med företagens och kommunernas uppgiftslämnande till statliga myndigheter. Arbetsmarknadsutskottet (AU 1981/82:16) behandlar förslag från arbetsmarknadsdepartementet om bl. a. vidgad näringshjälp för att underlätta för långvarigt arbetslösa personer att starta egna företag och om statligt stöd till arbetsmiljöförbättringar.

Näringsutskottet behandlar i detta betänkande också förslag dels – i proposition 1981/82:113 – om förlusttäckning i Regioninvest i Norr AB, dels – i budgetpropositionen – om bidrag till Stiftelsen Institutet för företagsutveckling (SIFU).

Vissa allmänna synpunkter

Förslagen i proposition 1981/82:118 läggs fram mot bakgrund av ett anförande av statsministern. Som framgår av referatet i det föregående (s. 11–14) redovisar han där översiktligt regeringens syn på småföretagens situation och problem.

I partimotioner från socialdemokraterna, moderata samlingspartiet och vänsterpartiet kommunisterna presenteras dessa partiernas inställning till propositionen och lämnas alternativa förslag. Också dessa motioner har refererats i det föregående (s. 14–17) såvitt gäller de mer övergripande frågorna.

Utskottet vill när det gäller de allmänna utgångspunkterna för småföretagspolitiken anföra följande.

På grundval av vad som anförs i propositionen och i de refererade motionerna konstaterar utskottet att det råder stor enighet om de små och medelstora företagens betydelse för näringslivets utveckling och för den svenska ekonomin. Det framhålls också att flera av de problem som småföretagen möter kan förknippas med just den omständigheten att de är små. Utskottet vill understryka detta synsätt.

Vikten av såväl allmänna ekonomisk-politiska åtgärder som av mer riktade insatser för att lösa småföretagens problem betonas också i propositionen och i motionerna. I fråga om hur den allmänna ekonomiska politiken skall bedrivas och vad gäller en rad av de särskilda insatserna för småföretagen redovisas olika uppfattningar. Utskottet kommer i det följande att ta upp olika specialfrågor. Därvid kommer förekommande meningsskiljaktigheter klart till uttryck.

I fråga om den allmänna ekonomiska politikens inriktning avstår utskottet från att i detta sammanhang närmare skilja ut de olika meningarna. Härvid hänvisar utskottet till referaten av statsministerns anförande i propositionen och av de här aktuella partimotionerna. Utskottet vill också erinra om att frågan om riktlinjer för näringspolitiken har behandlats i betänkandet NU 1981/82:34.

Sammanfattningsvis vill dock utskottet med anledning av propositionen och motion 1981/82:2052 (m) uttala att det ställer sig bakom de grundläggande tankegångarna i propositionen. De övergripande mål som statsministern formulerar för samhällets småföretagspolitik finner utskottet ligga väl i linje med utskottets uppfattning. Småföretagspolitiken bör alltså ha till mål att

- främja utvecklingen av ett internationellt konkurrenskraftigt svenskt näringsliv som ger möjligheter till en ökad trygg sysselsättning,
- medverka till att uppnå en tillfredsställande effektivitet hos enskilda företag och i möjligaste mån bidra till en effektiv produktionsstruktur inom olika branscher,
- vidareutveckla befintligt näringsliv och medverka till att nya företag etableras.

Till dessa mål bör fogas följande villkor:

- Stöd- och utvecklingsinsatser bör inriktas på företag som redan är lönsamma och på sådana företag som genom olika insatser kan bli lönsamma.
- Insatserna måste få karaktären av hjälp till självhjälp. Samhället får inte genom dessa insatser överta företagsansvaret.
- Verksamheten skall stå i samklang med samhällets regionalpolitiska strävanden.

Utskottet anser också att samhällets åtgärder, såsom statsministern anför, bör indelas i följande fyra grupper.

En första grupp av åtgärder syftar till att allmänt stimulera företaget.

En andra grupp tar sikte på att öka den totala efterfrågan i ekonomin, som är avgörande för de flesta företags - och därmed också småföretags - möjligheter till framgång.

En tredje grupp avser insatser för att småföretagen skall kunna fungera inom marknadsekonomin på lika villkor med storföretagen. En viktig uppgift är därvid att förse småföretagen med information.

En fjärde grupp omfattar vissa riktade insatser som måste göras. Dessa insatser bör styras till de s. k. utvecklingsbara företagen.

Utskottet vill också kraftigt understryka vikten av en sammanhållen innovationspolitik för att stimulera den industriella förnyelsen och utvecklingen. Denna är en förutsättning för att Sveriges ställning som industrination

och välfärdssamhälle skall kunna bibehållas.

Den allmänna syn på småföretagspolitiken som kommer till uttryck i ifrågavarande del av motion 1981/82:2312 (vpk) skiljer sig på flera väsentliga punkter från utskottets uppfattning. Ett sådant allmänt uttalande om småföretagspolitiken som motionärerna föreslår kan utskottet alltså inte ställa sig bakom. Motion 1981/82:2312 (vpk) avstyrks följaktligen i ifrågavarande del. Utskottet återkommer i det följande till olika specifika förslag i denna motion.

Sedan moderata samlingspartiet lade fram motion 1981/82:2052 har regeringen bl. a. presenterat proposition 1981/82:116 om ändring i aktiefondslagen och proposition 1981/82:191 om avdrag för utdelning på icke börsnoterade aktier m. m. Vidare har samma parti i sin motion med anledning av småföretagspropositionen upprepat en hel rad av de önskemål som framförs i motion 1981/82:2052. Dessa yrkanden behandlas av andra utskott. Utskottet konstaterar sammanfattningsvis att de förslag som här framförs antingen redan helt eller till väsentlig del har blivit tillgodosedda eller behandlas i annat sammanhang i riksdagen.

Serviceväringarna m. m.

Inledning

I handelsdepartementets bilaga av propositionen (bilaga 2 s. 53–68) erinras inledningsvis om att inom detta departements verksamhetsområde ligger bl. a. det stora flertalet småföretag som är att hänföra till tjänstesektorn, dvs. serviceväringarna.

Handelsministern anför att åtgärder för att förbättra de små och medelstora företagens verksamhetsförutsättningar är av central betydelse för en väl fungerande konkurrens och kompletterar de åtgärder som vidtas av de konkurrensvårdande myndigheterna. Serviceväringarna har en mycket stor betydelse i samhällsekonomin, säger handelsministern. Av näringslivets samlade bidrag till bruttonationalprodukten och sysselsättningen svarar serviceväringarna sålunda för omkring 45 %. Huvuddelen av antalet företag i landet utgörs av företag inom serviceväringarna.

I propositionen redovisas (bilaga 2 s. 55) de förslag rörande förutsättningarna för verksamheten vid företag inom serviceväringarna som har lämnats av hotell- och restaurangutredningen i betänkandet (SOU 1978:37) Hotell- och restaurangbranschen samt av serviceföretagsutredningen i betänkandet (SOU 1979:74) Serviceföretagen – vägar till utveckling. Det anges (s. 55 f.) vissa åtgärder som regeringen har vidtagit med anledning av några av hotell- och restaurangutredningens förslag, bl. a. inom utbildningsområdet.

Utskottet tar i det följande upp sådana förslag och uttalanden i denna del av propositionen som det enligt utskottets mening finns behov av att närmare kommentera. Vad som i övrigt anføres i propositionen i ifrågavarande del

föranleder inga erinringar från utskottets sida.

Först behandlar utskottet förslag i propositionen och i motioner om en utvidgning av de regionala utvecklingsfondernas målgrupp. Övriga förslag beträffande de regionala utvecklingsfonderna tar utskottet upp i ett följande avsnitt av betänkandet. Därefter kommer utskottet in på frågor rörande statlig kredit till AB Handelskredit och dess systerföretag, främjande av turismen, vissa frågor rörande kommunalt etableringssamråd för detaljhandeln och avslutningsvis i denna del exportfrämjande verksamhet.

De regionala utvecklingsfondernas målgrupp

De regionala utvecklingsfondernas målgrupp fastställdes i samband med att fonderna bildades år 1978. Målgruppen består av små och medelstora företag inom tillverkningsindustrin samt sådana små och medelstora tjänsteproducerande företag som riktar sina tjänster till tillverkningsindustrin. Vidare finns en möjlighet för fonderna att i vissa fall räkna in i målgruppen även andra företag. En förutsättning för detta är dock att en sådan tillfällig utvidgning inte innebär att insatserna försämras för den prioriterade målgruppen, dvs. de tillverkande företagen. Genom att fonderna kan tillämpa en flexibel tolkning av målgruppsavgränsningen har de möjlighet att i enskilda fall lämna stöd och service till exempelvis konsult- eller transportföretag, vilket kan bidra till att förbättra förhållandena för de tillverkande företagen.

Närmare föreskrifter i fråga om målgruppen meddelas av regeringen. Vad gäller finansieringsverksamheten finns bestämmelser i förordningen (1978:506) om statligt kreditstöd genom regional utvecklingsfond. Målgruppen för företagsserviceverksamhet är inte författningsreglerad. Här får dock anses gälla som villkor för det statliga bidraget till verksamheten att fonderna arbetar i enlighet med de riktlinjer som riksdagen har beslutat om.

Serviceföretagsutredningen har i betänkandet (SOU 1979:74) Serviceföretagen – vägar till utveckling bl. a. föreslagit att utvecklingsfondernas målgrupp successivt skall byggas ut till att omfatta i princip alla näringar. Också hotell- och restaurangutredningen har i betänkandet (SOU 1978:37) Hotell- och restaurangbranschen föreslagit att målgruppen skall utvidgas till att omfatta även serviceföretag. Båda utredningarna fann det vara otillfredsställande att förutsättningarna för att få hjälp i form av rådgivning eller kreditstöd är olika för industri å ena sidan och servicenäringar å den andra.

Serviceföretagsutredningens förslag i denna del innebär att målgruppen i stort sett fördubblas. Det övervägande antalet remissinstanser har avstyrkt en så betydande ökning av målgruppen, bl. a. med hänsyn till fondernas begränsade ekonomiska och personella resurser. Flera av de remissinstanser som avstyrker utredningens förslag föreslår att fondernas målgrupp skall ökas med företag inom turistnäringen.

Av propositionen framgår (bilaga 2 s. 58) att regeringen med hänsyn till det statsfinansiella läget och till behovet av att stärka tillverkningsindustrins konkurrenskraft inte nu förordar att alla serviceföretag förs in i utvecklingsfondernas målgrupp. Däremot föreslås att målgruppen skall utvidgas till att omfatta även turistföretag. Det ankommer på regeringen att närmare avgränsa fondernas målgrupp. Turistföretagen föreslås sålunda få del av fondernas företagservice och finansieringsmöjligheter. Handelsministern fäster dock uppmärksamheten på att den prioriterade uppgiften för fonderna är att stödja tillverkningsindustrin. I industridepartementets bilaga berörs också denna fråga (s. 206).

De förslag i övrigt som har lämnats av hotell- och restaurangutredningen samt serviceföretagsutredningen bör enligt propositionen inte nu föranleda några åtgärder från regeringens sida.

I fyra motioner från allmänna motionstiden och i en motion med anledning av propositionen framförs önskemål om en utvidgning av utvecklingsfondernas målgrupp till att gälla delar av servicenäringarna.

Motionerna 1981/82:1463 (c), 1981/82:1470 (s) och 1981/82:1945 (s) går alla ut på att målgruppen skall kompletteras med företag inom turistnäringen. I två av motionerna har yrkandena begränsats till att gälla län där turismen har karaktär av basnäring.

I motion 1981/82:1476 (s) anförs att man från näringspolitiska utgångspunkter kan ifrågasätta den begränsning som det innebär att knyta stödet från de regionala utvecklingsfonderna till själva tillverkningsprocessen. Utvecklingen i de flesta industriländer leder till att tjänster och industriell produktion integreras alltmer. Motionärerna betonar att inte enbart den offentliga sektorn utan även de privata tjänstenäringarna har stor betydelse för industriens utveckling. I motionen föreslås ändringar i förordningen (1978:506) om statligt kreditstöd genom regional utvecklingsfond så att fonderna, med vissa angivna begränsningar, ges möjlighet att stödja företag inom tjänstesektorn. Begränsningarna avser "ren serviceverksamhet, som restauranger, åkare, detaljhandel m. m.". Det är viktigt, säger motionärerna, att varje fond får skapa en policy som utgår från näringslivets speciella förutsättningar i varje region. Avgörande för stöd sägs vara vilka affärsidéer resp. företag har.

I motion 1981/82:2311 (m) kritiseras regeringen för att den avfärdar detaljhandelsföretagens möjligheter att komma i åtnjutande av utvecklingsfondernas resurser samtidigt som den instämmer i serviceföretagsutredningens bedömning av dessa företags betydelse för samhällsekonomin. Motionären anför att det är oerhört viktigt – inte minst för småföretagen inom tillverkningsindustrin – att det finns en väl fungerande detaljhandel som kan sälja de konsumtionsvaror som produceras. I två småföretagarpropositioner har nu detaljhandelsföretagens berättigade krav på finansieringsmöjligheter via utvecklingsfonderna lämnats obeaktade, säger motionären. Utvecklingsfondernas målgrupp föreslås byggas ut till att även omfatta detaljhandelsföretag.

Utskottet finner att den i propositionen föreslagna utvidgningen av de regionala utvecklingsfondernas målgrupp till att också omfatta turistföretag är väl motiverad. Med hänsyn till det statsfinansiella läget och till behovet av att tillverkningsindustrins konkurrenskraft stärks anser utskottet i likhet med regeringen att någon ytterligare utvidgning av målgruppen inte bör genomföras nu. Utskottet tillstyrker sålunda vad som i propositionen i denna del har anförts om en utvidgning av målgruppen. Härigenom tillgodoses helt önskemålen i motionerna 1981/82:1463 (c), 1981/82:1470 (s) och 1981/82:1945 (s). Motionerna avstyrks således.

Av det sagda framgår att utskottet f. n. inte ställer sig bakom kraven på en ytterligare utbyggnad av målgruppen såsom föreslås i motionerna 1981/82:1476 (s) och 1981/82:2311 (m). Utskottet vill dock i detta sammanhang understryka serviceföretagens betydelse för samhällsekonomin. Som utskottet nyss har redovisat ingår i fondernas målgrupp vissa tjänsteproducerande företag, nämligen sådana små och medelstora tjänsteproducerande företag som riktar sina tjänster till tillverkningsindustrin. Fonderna kan vidare tillämpa en viss flexibilitet i sin tolkning av målgruppsavgränsningen. De tillverkande företagen och de företag som lämnar service till dessa är dock prioriterade. Av vad utskottet här har anført framgår att utskottet avstyrker motionerna 1981/82:1476 (s) och 1981/82:2311 (m) i ifrågavarande del.

Utskottet delar också regeringens uppfattning att hotell- och restaurangutredningens och serviceföretagsutredningens förslag f. n. inte bör föranleda några ytterligare åtgärder från regeringens sida.

Utskottet tar i det följande upp flera frågor om de regionala utvecklingsfonderna med anledning av vad som anförs i industridepartementets bilaga och i motioner.

AB Handelskredit

I motion 1981/82:2311 (m) erinras om att serviceföretagsutredningen i sitt nyss nämnda betänkande (SOU 1979:74) Serviceföretagen – vägar till utveckling bl. a. har föreslagit statliga garantier för AB Handelskredit och dess systerföretag. Handelskreditgruppen utgör enligt motionären för många köpmän ett viktigt alternativ för kreditförsörjning. Det är väsentligt från konkurrenssynpunkt att de köpmän som så önskar kan agera självständigt och minska sitt beroende av leverantörer genom upplåning i ett från leverantörer fristående finansieringsinstitut. AB Handelskredits utlåningskapacitet skulle påtagligt förstärkas om en statlig kreditgaranti gavs. En sådan åtgärd sägs i motionen vara så angelägen att ytterligare utredningsarbete kring de små och medelstora detaljhandelsföretagens finansiella situation inte kan inväntas.

Också i motion 1981/82:1051 (m) föreslås statliga garantier för AB Handelskredit och dess systerinstitut. Motiveringen i motionen överensstämmer i flera stycken med motion 1981/82:2311 (m). Härutöver anförs bl. a. att

statliga garantier för Handelskreditgruppens upplåning skulle ge möjligheter för köpmän att få lån på förmånligare villkor än vad som gäller f. n. samtidigt som dessa instituts verksamhet skulle få ökad kapacitet och ge utvecklingsmöjligheter till flera branscher. Motionärerna hänvisar till att serviceföretagsutredningen har slagit fast att de föreslagna garantierna inte skulle medföra några större kostnader eller något risktagande från samhällets sida.

AB Handelskredit startade sin verksamhet år 1939. Institutet har till ändamål att genom utlåning av lån eller på annat sätt bidra till effektiviseringen av svensk detaljhandel. Dess uppgift är i första hand att genom lån möjliggöra för enskilda självägande köpmän inom detaljhandeln med dagligvaror, färg och parfym att få tillgång till riskvilligt kapital för att nyetablera, förvärva, utvidga eller modernisera rörelser utan att tvingas in i beroendeställning till någon leverantör.

Handelskredit har gemensam organisation med AB Järnhandelskredit, AB Textilkredit, AB Svensk Hotell- och Restaurangkredit samt Kiosk- och Servicehandelns Kreditinstitut AB. Intressenter i dessa Handelskredits systeminstitut är – liksom i Handelskredit – leverantörer till resp. bransch samt branschorganisationer.

Som sägs i motionerna har serviceföretagsutredningen föreslagit att statliga garantier skulle ges för Handelskreditgruppens upplåning för att förbilliga och utöka den utlåning som från dessa institut går till företag inom detaljhandeln och hotell- och restaurangbranschen. Den övervägande delen av de remissinstanser som tog ställning till detta förslag från utredningen biträdde detsamma.

Enligt vad utskottet har erfarit överväger utredningen (E 1980:05) om de små och medelstora företagens finansiella situation denna fråga. Med hänsyn härtill och mot bakgrund av vad utskottet nyss har anfört om de övriga förslag som har lämnats av de i detta avsnitt aktuella utredningarna avstyrker utskottet motion 1981/82:2311 (m) i ifrågavarande del och motion 1981/82:1051 (m).

Övriga frågor om turism

I propositionen (bilaga 2 s. 59–62) behandlas vissa andra frågor om turismen förutom vad som nyss har nämnts om de regionala utvecklingsfonderna. Utskottet tar i detta sammanhang upp en av dessa frågor, nämligen om Sveriges turistråds roll som samordnande organ inom turismområdet.

Sveriges turistråd är en stiftelse inrättad av staten, Svenska kommunförbundet och Landstingsförbundet. Turistrådet har till uppgift att som centralt organ planera, samordna och genomföra åtgärder för att främja turism i Sverige. Inom ramen för arbetet med länsplaneringen har också länsstyrelserna kommit att engagera sig i arbetet med turistfrågor. Vidare pågår f. n. arbete vid rekreatjonsberedningen samt berörda kommuner och länsstyrel-

ser med att ta fram utvecklingsprogram för de primära rekreationsområdena.

Det framgår av propositionen (s. 59) att regeringen finner det angeläget att de turismfrämjande åtgärder som vidtas inom landet med stöd av statliga medel så långt möjligt samordnas. Det är därför enligt propositionen en naturlig uppgift för turistrådet som centralt organ på det turismfrämjande området att ägna stor uppmärksamhet åt samarbetet med olika organ som har turismfrämjande uppgifter på olika nivåer. Det sägs bl. a. att former för samverkan mellan de regionala marknadsförings- och bokningsbolagen, de regionala turistorganisationerna, länsstyrelserna och utvecklingsfonderna snarast bör utvecklas.

Vikten av samordning inom turismen betonas starkt i motion 1981/82:2299 (m, s, c, fp). Motionärerna anför att statsmakterna under senare år har visat ett ökat intresse för att stödja utvecklingen inom turismen. De finner denna prioritering riktig och angelägen. Samtidigt är det av stor vikt att de satsningar som nu görs samordnas för att ge största möjliga effekt.

I motionen erinras om vad som i propositionen sägs om turistrådets uppgift att ägna uppmärksamhet åt samarbetet med olika organ med turismfrämjande uppgifter på olika nivåer. Motionärerna finner det angeläget att turistrådet påtar sig det ansvar som föredragande statsrådet talar om. Riksdagen föreslås ge till känna som sin mening att turistrådet aktivt skall driva samordningen av olika statligt finansierade insatser inom turismen. Turistrådet sägs därvid i samråd med sina stiftare, Svenska kommunförbundet och Landstingsförbundet, lokalt och regionalt böra verka för nödvändig samordning av olika samhälleliga insatser.

Utskottet kan i stort sett instämma i de synpunkter i propositionen och motionen som här har återgivits. Det är enligt utskottets mening av stor betydelse att de medel som från samhällets sida satsas på turismen utnyttjas med största möjliga effektivitet. Utskottet vill i detta sammanhang ytterligare understryka vikten av samordning av insatserna för att denna effektivitet skall nås. Turistrådet bör ägna stor uppmärksamhet åt samordning av olika statligt finansierade insatser inom turismen särskilt med avseende på marknadsföringen. Former för samverkan mellan de i propositionen nämnda organen bör snarast utvecklas. Det är en naturlig utgångspunkt att turistrådet i sina ansträngningar att verka för den önskade samordningen gör detta i samråd med Svenska kommunförbundet och Landstingsförbundet. Utskottet anser att riksdagen bör göra ett uttalande av denna innebörd.

Detaljhandelsetableringar

Vänsterpartiet kommunisterna anför i partimotionen 1981/82:2312 i fråga om detaljhandelsetableringar att det i de större tätortsområdena finns ett problem härvidlag som bör uppmärksammas. Detta problem sägs uppträda i form av överetablering, kvartersbutikens utträngning till följd av opropor-

tionerliga centrumetableringar av storföretag m. m. Ett kommunalt etableringssamråd skulle kunna förhindra många för såväl småföretagare som konsumenter negativa effekter av överetablering eller skev butiksstruktur. Motionärerna begär en utredning och förslag till riktlinjer för kommunalt etableringssamråd för detaljhandeln i större tätortsområden.

Frågan om kommunernas inflytande över etableringar inom varudistributionen har behandlats flera gånger tidigare i riksdagen.

År 1977 fattade riksdagen beslut om riktlinjer på distributionsområdet (prop. 1977/78:8, NU 1977/78:14, rskr 1977/78:43). Riktlinjerna innebär bl. a. att kommunerna kan upprätta s. k. varuförsörjningsplaner. Proposition 1977/78:8 utgjorde regeringens ställningstagande till distributionsutredningens betänkande (SOU 1975:59, 60) Samhället och distributionen. Distributionsutredningen hade bl. a. föreslagit kommunal tillståndsprövning i fråga om all nyetablering och utbyggnad av detaljhandel med livsmedel.

Detta förslag – och även andra former för etableringskontroll – som förespråkades av distributionsutredningen avvisades i den nämnda propositionen. I en motion (1977/78:12) med anledning av propositionen föreslogs riksdagen begära att regeringen skulle pröva om inte byggnadslagstiftningen skulle kunna omdanas så att den skulle bli ett tillräckligt medel för att påverka även serviceförsörjningen. Motionärerna hänvisade till den översyn av bygglagutredningens förslag från år 1974 som pågick inom bostadsdepartementet. Näringsutskottet (NU 1977/78:14 s. 11) vitsordade att byggnadslagstiftningens räckvidd var oklar men ansåg att den pågående översynen borde kunna leda till att denna oklarhet undanröjdes. På förslag av utskottet avtog riksdagen motionen.

I slutet av år 1979 behandlade näringsutskottet (NU 1979/80:13) ingående olika motioner inom distributionsområdet, bl. a. en motion, 1978/79:2025 (s), i vilken begärdes förslag från regeringen i syfte att ge kommunerna verkligt inflytande över etableringar inom varudistributionen.

Utskottet erinrade om att en särskild utredare, biträdd av en arbetsgrupp inom bostadsdepartementet, hade presenterat ett förslag till en ny plan- och bygglag (PBL). Förslaget hade redovisats i betänkandet (SOU 1979:65, 66) Ny bygglag.

Av lagförslaget framgick att enligt PBL kommunernas möjligheter att styra markanvändningen stärks, jämfört med nuvarande byggnadslagstiftning. Utskottet pekade särskilt på att den byggnadsrätt som ett nytt detaljplaneinstitut ger blir tidsbegränsad, att det genom preciserade ändamålsbestämningar i detaljplan blir möjligt att skilja mellan exempelvis stormarknad och annan handel och att en allmän lämplighetsprövning alltid skall ske vid väsentligt ändrat användningssätt beträffande byggnader.

En plan- och byggnadslagstiftning med den innebörd som PBL har skulle, anförde utskottet, tillgodose de önskemål som motionen gav uttryck för. Motionen avtog av riksdagen på förslag av utskottet.

Utredningsförslaget bereds f. n. inom regeringskansliet. Enligt utskottets

uppfattning kan den föreslagna lagen, på motsvarande sätt som utskottet anförde år 1979, komma att tillgodose vissa av de önskemål som framförs i motion 1981/82:2312 (vpk) i ifrågavarande del. Någon ny utredning såsom föreslås i motionen anser utskottet inte vara erforderlig. Motionen avstyrks sålunda i denna del.

Exportfrämjande verksamhet

I propositionen (bilaga 2 s. 62–68) lämnas en redogörelse för olika exportfrämjande åtgärder inriktade på mindre och medelstora företag. Bl. a. redovisas regeringens överväganden beträffande en rad olika förslag som har lämnats av olika offentliga utredningar.

Vad som anförs i denna del av propositionen kräver inget ställningstagande av riksdagen. Utskottet har inga kommentarer till ifrågavarande del av propositionen.

Socialdemokraterna erinrar in sin partimotion 1981/82:2309 om några av sina i andra motioner framförda förslag om exportfrämjande verksamhet. Ett tidigare väckt förslag återkommer motionärerna till i denna motion, nämligen om inrättande av statliga handelshus. Dessa skulle självständigt marknadsföra produkter och sluta avtal med köpare. De skulle ta ansvar för att avtalsvillkoren beträffande produktens utformning, leveranstider etc., uppfylls. På sikt skulle handelshusen också kunna utnyttjas som instrument för att samordna olika producenters bidrag vid export av stora anläggningsprojekt. De skulle likaså kunna utgöra samhällets instrument med uppgift att samordna den kommersiella sidan av Sveriges samarbetsavtal med u-länder och statshandelsländer. I de sammanhangen skulle ett samarbete kunna utvecklas med andra inblandade samhällsorgan som ansvarar för olika delar av svenska samarbetsavtal.

Det konkreta resultatet av förslaget om samhällsinsatser i form av statliga handelshus blev sedermera den försöksverksamhet med exportsäljbolag som bedrivs vid några regionala utvecklingsfonder, anför motionärerna. De föreslår att tanken på inrättande av statliga handelshus som inte är bundna av en regional avgränsning skall prövas. En särskild delegation bör, menar motionärerna, tillsättas med uppgift att organisera en försöksverksamhet med export genom statliga handelshus. Verksamheten bör vara koncentrerad till några produktområden och avgränsad på sådant sätt att en effektiv marknadsföring kan bedrivas. Delegationen föreslås få ett anslag för budgetåret 1982/83 på 10 milj. kr. och bedriva en försöksverksamhet under tre år.

Förslag om att inrätta statliga handelshus har, som framgår av det föregående, behandlats av riksdagen tidigare. Senast skedde detta våren 1981 (NU 1980/81:58 s. 17–19). Härvid redovisade utskottet hur frågan om att inrätta handelshus dessförinnan hade behandlats av riksdagen. I korthet har den tidigare riksdagsbehandlingen inneburit följande.

Såväl socialdemokraterna som centerpartiet lade våren 1979 i partimotio-

ner fram förslag om inrättande av handelshus. Utskottet fann att initiativ i denna riktning, som då redan tagits av tre utvecklingsfonder, borde stödjas. Frågan var dock komplicerad, anförde utskottet vidare, varför frågan om handelshus borde utredas inom regeringskansliet (NU 1978/79:59 s. 66). På förslag av utskottet gjorde riksdagen ett uttalande av denna innebörd.

Regeringen har i augusti 1979 lämnat utvecklingsfonderna i Stockholms, Värmlands och Gävleborgs län medgivande att starta försöksverksamhet med handelshus.

Inom ramen för försöksverksamheten bildades i början av år 1980 Stockholms regionexport – Stockex AB. Bolagets uppgift är att främja exporten till Frankrike. Ett dotterbolag har också bildats i Frankrike, nämligen Stockex sarl. I Gävleborgs län finns ett motsvarande bolag, Gavlex Trade AB. Bolagets verksamhet är dock inte begränsad till viss marknad. Vid utvecklingsfonden i Värmlands län bedrivs försöksverksamheten vid Wermlands Export AB (Wermex) som bildades år 1981. Verksamheten hade tidigare bedrivits i projektform.

Industriverket och Exportrådet har i september 1980 redovisat de hittillsvarande erfarenheterna av försöksverksamheten. Enligt utvärderingen hade försöksverksamheten pågått så kort tid att en kommersiell utvärdering grundad på faktiska resultat ännu inte var möjlig. En sådan utvärdering, sägs det, torde kräva att verksamheten får fortgå under den planerade treårsperioden.

Regeringen medgav i november 1980 att den inledda försöksverksamheten med att främja export från mindre företag får fortsätta till utgången av år 1982. Regeringen uppdrog samtidigt åt industriverket att i samråd med Sveriges exportråd följa försöksverksamheten och senast den 1 september 1982 redovisa erfarenheterna av denna.

Våren 1980 avlog riksdagen på förslag av näringsutskottet ett socialdemokratiskt motionsyrkande om samhällsägda handelshus på nationell nivå. Utskottet pekade i sitt betänkande (NU 1979/80:43 s. 41) på den pågående försöksverksamheten med regionala exportsäljbolag och den till hösten 1980 aviserade utvärderingen av denna. Utskottet förutsatte att riksdagen utan dröjsmål skulle få en redovisning av utvärderingens resultat.

Utskottet ställde sig inte heller under förra året bakom kravet på statliga handelshus. Bl. a. anförde utskottet att den utvärdering av den pågående försöksverksamheten med regionala exportsäljbolag som skall göras av industriverket och exportrådet borde inväntas innan riksdagen tar ställning till en eventuell försöksverksamhet med nationella handelshus. Socialdemokraterna i utskottet reserverade sig till förmån för motionen. Riksdagen följde utskottet.

Utskottet har samma uppfattning i denna fråga nu som för ett år sedan. Under den pågående försöksverksamheten med regionala exportsäljbolag bör således inte försöksverksamhet med nationella handelshus påbörjas. Den utvärdering av den pågående verksamheten som skall göras av industriverket och Exportrådet bör inväntas innan riksdagen tar ställning till

en eventuell försöksverksamhet med nationella handelshus. Utskottet förutsätter att riksdagen, sedan utvärderingen har färdigställts, utan dröjsmål får en redovisning av dess resultat. Med hänvisning till vad utskottet nu har anfört avstyrker utskottet motion 1981/82:2309 (s) i ifrågavarande del.

Allmänt om industripolitiska åtgärder, m. m.

I det följande tar utskottet upp frågor som behandlas i industridepartementets bilaga (s. 175–228) med underbilagor (s. 229–299) jämte motio-
ner.

Inledningsvis anges i denna del av propositionen ett antal utredningar m. m. som har utgjort underlag för vissa av de förslag som framförs i industridepartementets bilaga. Därefter presenteras vissa allmänna utgångspunkter för regeringens förslag. Det gäller frågor om företagsbeståndets utveckling och om småföretagens olika roller, dvs. frågor som också behandlas i statsministerns inledande anförande.

Vad som anförs i det inledande avsnittet i bilagan och i de allmänna utgångspunkterna föranleder inga ytterligare kommentarer från utskottet.

De frågor som fortsättningsvis tas upp gäller sammanfattningsvis innovationspolitikens inriktning, underleverantörsfrågor, förnyelse av produktionsprocessen, teknikupphandling från småföretagare, vissa elektronikfrågor, hantverksfrågor, centrum för småföretagsutveckling, de regionala utvecklingsfonderna och småföretagsinriktade utvecklings- och investmentbolag m. m.

Innovationspolitikens inriktning

Innovationspolitiken omfattar samtliga de politiska åtgärder som påverkar innovationsprocessen – skapandet av nya idéer och ny teknik som förs fram till praktisk och samhällsnyttig tillämpning.

I propositionens avsnitt om innovationspolitikens inriktning (bilaga 4 avsnitt 3) redovisas hur bl. a. regeringen ser på syftet med och målet för innovationspolitiken. Denna syftar således till att befrämja och förkorta tiden för införandet och spridningen av ny teknik och nya idéer som är samhällsekonomiskt och socialt önskvärda. Målet bör vara att antalet nyttiga idéer skall bli fler och framför allt att de tas om hand effektivare.

För att bättre underlag för en svensk innovationspolitik skulle erhållas tillsattes förra året en arbetsgrupp inom industridepartementet. Resultatet av gruppens arbete presenterades i augusti 1981 i rapporten (Ds I 1981:18) Innovationspolitik för tillväxt. I rapporten har rön inom den internationella innovationsforskningen och nyligen genomförda svenska undersökningar ställts mot praktiska erfarenheter förmedlade av några representanter för svenskt näringsliv.

Fortsättningsvis i denna del av propositionen redogörs för en hel rad av de

förslag som arbetsgruppen har lämnat, liksom regeringens överväganden och vidtagna åtgärder med anknytning till förslagen.

I den socialdemokratiska partimotionen 1981/82:2309 säger sig motionärerna notera bristen på förslag i innovationspolitiken. De socialdemokratiska förslagen om stimulanser till teknikupphandling, uppfinnare m. m. innehåller däremot, uttalar motionärerna, en rad konkreta förslag till en aktiv innovationspolitik. Utskottet behandlar de nämnda förslagen i andra avsnitt av detta betänkande.

Vad som i denna del av propositionen anförs ger inte anledning till några särskilda kommentarer.

Underleverantörsfrågor

Under våren 1981 bildades en informell arbetsgrupp för underleverantörsfrågor mellan industridepartementet, Svenska metallindustriarbetareförbundet och Sveriges mekanförbund. Gruppen har redovisat sina överväganden och förslag i rapporten Svenska underleverantörer i dag.

På uppdrag av industridepartementet, Näringslivssekretariatet i Göteborg och Trygghetsrådets regionala enhet i Göteborg har en konsultfirma kartlagt och analyserat underleverantörsutvecklingen i Göteborgsregionen. Uppdraget har redovisats i rapporten "Göteborgsregionens underleverantörer. Nuläge, utvecklingstendenser och åtgärdsförslag".

I propositionen (bilaga 4 avsnitt 4) erinras om den viktiga funktion småföretagen fyller som underleverantörer. De slutsatser och förslag som den nämnda arbetsgruppen och den s. k. Göteborgsundersökningen har lämnat presenteras och kommenteras i propositionen.

Flera av de konkreta förslag som arbetsgruppen har redovisat berör de regionala utvecklingsfondernas verksamhet. Dessa frågor behandlas i ett följande avsnitt i propositionen. Övriga förslag kräver inga riksdagsbeslut. Industriministern framhåller dock att arbetsgruppens förslag om att det statsstödda exportkreditstödet skall utformas så att svenska underleverantörers ställning stärks ligger väl i linje med riksdagens beslut år 1981 (prop. 1980/81:130, NU 1980/81:58, rskr 1980/81:426). Det framgår också av propositionen att industriverket har påbörjat aktiviteter av det slag som arbetsgruppen förordar, bl. a. en samordning av utvecklingsfondernas underleverantörsförmedling. Vidare stöder Industrifonden projekt med sådan inriktning som arbetsgruppen föreslår. Någon ändring av reglerna för fondens verksamhet behöver inte göras. Slutligen nämns att regeringen avser att ta initiativ till en överläggning om internationellt inriktade mässarrangemang för svenska underleverantörer.

Socialdemokraterna tar i sin partimotion 1981/82:2309 upp underleverantörernas situation. Härvid berörs bl. a. förslag från de två tidigare nämnda undersökningarna om underleverantörer. Motionärerna säger att flera av förslagen kan tillgodoses genom de ändrade former för utvecklingsfondernas

stödgivning som har föreslagits. Detta kräver dock enligt motionärerna att utvecklingsfonderna tilldelas ytterligare resurser, en fråga som de återkommer till senare i motionen.

I detta sammanhang framförs i motionen tre förslag om underleverantörernas situation. Det gäller frågor om exportkreditsystemet, underleverantörernas beroende av stora företag och deras finansieringssituation.

När det gäller utformningen av exportkreditsystemet föreslås att regeringen skall anmodas att så snart tillräckliga erfarenheter har vunnits genomföra en utvärdering av hur de regler som infördes genom riksdagsbeslutet år 1981 har påverkat de svenska underleverantörernas exportmöjligheter. Utvärderingen bör enligt motionärerna redovisas för riksdagen åtföljd av ett eventuellt förslag till nödvändiga förändringar.

Vidare upprepas i motionen ett tidigare framfört krav om en översyn av underleverantörernas beroende av stora företag. Översynen skulle syfta till att det blir möjligt utarbeta förslag till åtgärder för att stärka underleverantörernas ställning gentemot enskilda köpare. I motionen ges exempel på hur detta skulle kunna ske.

En annan viktig uppgift sägs vara att underlätta underleverantörernas finansieringssituation. Motionärerna erinrar om att socialdemokraterna tidigare har krävt att förutsättningar för en factoringverksamhet i anslutning till de regionala utvecklingsfonderna skulle undersökas. En funktion inom eller ett organ knutet till fonderna skulle därvid få uppgiften att överta det levererande företagets fakturor och sedan handha inkasseringen av utestående fordringar. I motionen konstateras att en dylik undersökning inte har genomförts, varför kravet upprepas i denna motion.

Motion 1981/82:444 (s) avser näringspolitiska insatser för norra Älvsborgs län. Den del av motionen som behandlas här går ut på att norra Älvsborg skulle bli ett försöksområde för satsning på komponenttillverkning inom mindre och medelstora företag, framför allt inom verkstadsindustrin. Försöksverksamheten förutsätter enligt motionärerna bl. a. en kartläggning av underleverantörsverksamheten och dess utvecklingsmöjligheter, utbildning och fortbildning av olika kategorier av medverkande i verksamheten, utveckling av produkter och produktionsmetoder, marknadsföring samt kontakt och samordning mellan företagen inbördes och med större företag som köpare av komponenter.

I proposition 1980/81:130 (s. 136) anförde föredragande statsrådet i fråga om andelen svenska komponenter i varor som finansieras med statsstödda exportkrediter att regeringen avsåg att i samband med de rapporter om kreditgivningens utveckling som AB Svensk Exportkredit lämnar också begära redogörelser för läget på detta område. Svensk Exportkredit har under våren 1982 till industridepartementet redovisat en studie angående utländskt komponentinnehåll i svensk export. Denna är nu föremål för beredning i regeringskansliet.

Utskottet noterar sammanfattningsvis att det råder stor enighet om

småföretagens viktiga roll som underleverantörer.

Vad som i propositionen anförs beträffande de två utredningarna om underleverantörernas situation kan utskottet helt instämma i.

Som utskottet nyss har redovisat har regeringen redan i förra årets industripolitiska proposition (prop. 1980/81:130 s. 136) tillkännagivit sin avsikt att följa utvecklingen inom det statsstödda exportkreditsystemet just med avseende på de svenska underleverantörernas situation. Svensk Exportkredit har med anledning därav utarbetat en rapport i ämnet.

Arbetsgruppens förslag om inriktningen av det statsstödda exportkreditsystemet ligger, såsom påpekas i propositionen (s. 189), väl i linje med riksdagens beslut år 1981 (prop. 1980/81:130, NU 1980/81:58, rskr 1980/81:426). Utskottet förutsätter att regeringen också fortsättningsvis följer dessa frågor och vidtar de åtgärder som visar sig vara erforderliga. Mot bakgrund av vad utskottet här har anfört finns det enligt utskottets uppfattning inte anledning för riksdagen att göra något uttalande i detta ämne såsom föreslås i den socialdemokratiska partimotionen.

De undersökningar som nu har genomförts om underleverantörernas situation har visat på en hög stabilitet i leverantörsstrukturen. Det konstateras att det råder ett stort ömsesidigt beroende mellan köpare och säljare.

Utskottet är medvetet om att det kan förekomma fall där underleverantörer, som ofta är småföretag, kan ha en svår ställning gentemot sina kunder, som ofta är storföretag. Att detta skulle utgöra ett generellt problem som motiverar en särskild översyn har dock de redan genomförda undersökningarna såvitt utskottet har erfarit inte gett belägg för. Utskottet ställer sig således inte bakom motionärernas krav på en sådan översyn. Utskottet förutsätter dock att regeringen följer frågan.

Riksdagen har flera gånger tidigare på förslag av näringsutskottet avslagit socialdemokratiska förslag om factoringverksamhet i anslutning till de regionala utvecklingsfonderna. (NU 1980/81:64 s. 23, NU 1979/80:43 s. 46, NU 1978/79:59 s. 31). Utskottet kan lika litet nu som vid tidigare tillfällen finna några bärande skäl för att staten skulle engagera sig i factoringverksamhet. På detta område finns redan nu ett stort antal företag.

Av vad utskottet här har anfört framgår att utskottet avstyrker motion 1981/82:2309 (s) i ifrågavarande delar.

Utskottet ser inte heller anledning för riksdagen att ta initiativ till en sådan försöksverksamhet som föreslås i motion 1981/82:444 (s). Det torde ankomma på regionala organ att om så anses erforderligt föranstalta om den önskade försöksverksamheten. Motion 1981/82:444 (s) avstyrks således i denna del.

Förnyelse av produktionsprocessen

Under detta avsnitt i propositionen (bilaga 4 avsnitt 5) redogörs för ett förslag från data- och elektronikkommittén (I:1978:04) om s. k. produk-

tionsutvecklingslån. Industriministern anför att någon ny låneform inte erfordras för ifrågavarande ändamål. Han hänvisar bl. a. till ett senare avsnitt i propositionen som berör utvecklingsfondernas finansieringsverksamhet.

Näringsutskottet har i betänkandet NU 1981/82:41 (s. 21 f.) behandlat frågan om lån för investeringar i datorstödd produktionsteknik. Utskottet har inga ytterligare kommentarer att göra i detta ämne.

Teknikupphandling från småföretag

Med teknikupphandling avses en process där utveckling ingår som en nödvändig del när en vara, en tjänst eller ett system upphandlas.

Som sägs i propositionen (s. 191) har teknikupphandling hittills mest varit en fråga för stora företag som kan ta på sig rollen som huvudleverantör och medleverantör. De små företagen finns också med men då som underleverantörer, vanligen till huvud- och medleverantören, mera sällan till beställaren/upphandlaren.

Denna rollfördelning gör att de små företagen företrädesvis fungerar som tillverkare och inte som utvecklare. Det lilla företags insats ligger efter utvecklingsfasen. Utvecklingsarbetet blir därmed en uppgift för det stora företaget. Samtidigt har en stor del av de innovationer som kommer fram sitt ursprung i småföretag. Utskottet instämmer i propositionens bedömning att det finns skäl att från olika utgångspunkter öka teknikupphandlingen från småföretag. I fall när ett upphandlingsbehov är känt i god tid kan ett sätt att stärka svenska leverantörers konkurrensförmåga vara att lägga ut statliga utvecklingskontrakt eller studieuppdrag på möjliga svenska leverantörer. Själva upphandlingen genomförs sedan på traditionellt sätt.

Som framgår av propositionen (s. 192) kan åtgärder för att stimulera teknikupphandling till stor del vidtas inom ramen för gällande riktlinjer och anslagsvillkor för stöd till teknisk forskning och utveckling. På en punkt krävs dock beslut av riksdagen, nämligen då det gäller formerna för STU:s stödgivning, som får anses vara bundna till de former som avgavs i proposition 1977/78:111. Mot bakgrund av att dessa stödformer inte är tillräckligt flexibla för stimulans av teknikupphandling föreslår regeringen att, inom de ramar och riktlinjer i övrigt som riksdagen har beslutat om vad gäller STU:s verksamhet, stödet till teknisk forskning och utveckling skall få ges även i annan form än hittills enligt vad regeringen närmare bestämmer. Det bör enligt propositionen göras möjligt för regeringen att, utan att ännu en gång höra riksdagen, föreskriva att STU:s stöd skall få lämnas även i form av utvecklingskontrakt.

Det nämns i propositionen (s. 192) att STU i skrivelse till regeringen har hemställt om vissa ändringar i regelsystemet för STU:s stöd. STU:s skrivelse remissbehandlas f. n..

Frågor om teknikupphandling tas upp i tre socialdemokratiska partimotioner.

I motion 1981/82:2309 (s) begärs att riksdagen skall uttala sig för en ändring av STU:s stöd. Där sägs att STU har en viktig roll i innovationspolitiken. Ett led i arbetet med att utvecklingsprojekt, uppfinningar m. m. skall komma vidare till produktionsstadiet är enligt motionärerna att formerna för deras stöd ändras så att STU ges möjlighet att lägga ut uppdrag eller beställningar i form av utvecklingskontrakt.

Enligt utskottets mening kan statliga utvecklingskontrakt bidra till att stärka svenska leverantörers konkurrensförmåga. De kan sålunda vara av stor industripolitisk betydelse. STU bör ges möjlighet att vid sitt stöd till teknisk forskning och utveckling även kunna lägga ut sådana kontrakt. Regeringen bör inom de ramar och riktlinjer i övrigt som riksdagen har beslutat om vad gäller STU:s verksamhet få föreskriva att STU:s stöd skall få lämnas även i form av utvecklingskontrakt. Hur detta i detalj skall utformas torde det få ankomma på regeringen att bestämma. Utskottet förutsätter att regeringen på sedvanligt sätt härvid beaktar remissynpunkter som har framförts i ämnet. Utskottet tillstyrker sålunda propositionen i denna del. Därmed tillgodoses också helt ifrågavarande önskemål i den socialdemokratiska partimotionen.

De frågor i övrigt som behandlas i motsvarande avsnitt i propositionen (s. 190–194) föranleder inga kommentarer från utskottets sida.

I de två övriga här aktuella socialdemokratiska partimotionerna – motionerna 1981/82:1488 och 1981/82:2138 – aktualiseras frågan om åtgärder från statens sida för att stimulera teknikupphandling med industriföretag som beställare. Yrkandena i de båda motionerna är likalydande. Motionärerna anför att regeringen inte har vidtagit några åtgärder på det nämnda området. De säger att behovet att stimulera upphandling av ny teknik hos svenska industriföretag från andra svenska företag i dag framstår med ännu större skärpa än tidigare. Mot den bakgrunden upprepar socialdemokraterna sitt tidigare framförda förslag (mot. 1980/81:2020, NU 1980/81: 64) om en försöksverksamhet med statligt stöd till forskning och utveckling som bedrivs i anslutning till sådan teknikupphandling inom den privata sektorn. Verksamheten föreslås bedrivas av en särskild delegation med nära anknytning till industridepartementet.

Bl. a. för att det skall bli möjligt för staten att i begränsad utsträckning delta i finansieringen av enskilda projekt föreslås att 20 milj. kr. skall anslås under den treåriga försöksperioden.

Riksdagen avtog förra året på förslag av näringsutskottet (NU 1980/81:64 s. 42) den nämnda motionen i ifrågavarande del. Utskottet hänvisade bl. a. till de insatser som STU redan gjorde eller planerade på området. Socialdemokraterna reserverade sig till förmån för motionen.

Utskottet är överens med motionärerna om att det är nödvändigt att möjligheterna att utnyttja teknikupphandling inom den privata sektorn prövas i fall där beställaren är ett enskilt företag. Verksamhet inom detta område bedrivs f. n. i såväl STU:s som Industrifondens regi.

Den av motionärerna föreslagna teknikupphandlingsdelegationens uppgifter motsvarar i stort den roll som de nyligen inrättade nationella utvecklingsbolagen inom områdena energi, miljövård och transportsystem är tänkta att spela. Med hänvisning till vad utskottet här har anfört avstyrker utskottet de nu behandlade förslagen i motion 1981/82:1488 (s) och 1981/82:2138 (s).

Vissa elektronikfrågor

Under avsnittet om vissa elektronikfrågor (s. 195–197) redogör industriministern bl. a. för statens industriverks rapport (SIND 1981:1) Elektronikindustrin i Sverige. Den mindre elektronikindustrin. Rapporten har remissbehandlats. Industriministern redovisar regeringens syn på en rad av de frågor som har aktualiserats i rapporten liksom på remissinstansernas synpunkter. Socialdemokraterna kritiserar i sin motion 1981/82:2309 vissa av de uttalanden som industriministern gör i detta sammanhang. Motionärernas yrkande gäller ökat anslag till Stiftelsen Institutet för företagsutveckling. Motionen i ifrågavarande del behandlar utskottet under avsnittet företagsinriktad fortbildning.

I övrigt finner utskottet inte anledning att kommentera vad som sägs i denna del av propositionen.

Hantverksfrågor

Riksdagen begärde år 1978 att en utredning skulle tillsättas med uppgift att göra en utvärdering av hantverkets situation och framtidsutsikter (NU 1977/78:55, rskr 1977/78:283). Med anledning härav uppdrog regeringen i december 1978 åt statens industriverk att utreda dessa frågor. Industriverket har för omkring ett år sedan färdigställt utredningen (SIND 1981:2) Hantverk – produktion med tradition. Utredningen har remissbehandlats.

Utredningens förslag gäller bl. a. frågor inom utbildnings- och kulturområdena. I underbilaga 4.4 (avsnitten 2–4 s. 283–294), som har utarbetats inom utbildningsdepartementet, behandlas dessa frågor. Utskottet har inget att erinra mot vad som anförs i den nämnda underbilagan i denna del.

I övrigt behandlas hantverksutredningen i avsnitt 8 i propositionens bilaga 4 (s. 198 f.).

Utskottet finner det sammanfattningsvis vara värdefullt att hantverksyrkenas problem och möjligheter har blivit belysta genom den utförda utredningen. Utskottet delar regeringens uppfattning att hantverket spelar en viktig roll i det svenska näringslivet. De produkter och tjänster som produceras utgör ett värdefullt komplement till den industriella och massfabricerade produktionen. Förutom att hantverk efterfrågas av rena nyttskäl fyller det också ett behov av kulturtradition, kvalitet och skönhet.

Hantverket har också en sysselsättningsmässig betydelse.

Utskottet har inga erinringar mot vad som i propositionen anförs med anledning av ifrågavarande utredning.

Av propositionen i denna del (s. 198) framgår också att ett antal organisationer i en skrivelse till regeringen i början av år 1982 har hemställt om att vissa lokaler på Södermalm i Stockholm skulle överlåtas till en stiftelse som skulle bildas av organisationer med anknytning till hantverk och hemslöjd. Stiftelsen, vars ändamål skulle vara att främja hantverkets och hemslöjdens utveckling, skulle förvalta lokalerna och upplåta dem för verksamhet med anknytning till hantverk och hemslöjd. I skrivelsen sägs bl. a. följande:

SIFU är arvtagare till det tidigare Hantverksinstitutet, upprättat för 60 år sedan, 1922, av dåvarande Sveriges Hantverksorganisation. SIFU:s verksamhet pågår i dag vad gäller verksamheten i Stockholm till övervägande delen i de lokaler, som byggdes av staten i början av 1940-talet på den tomt, som Stockholms stad 1937 upplät för hantverksinstitutet. Huset byggdes och utrustades speciellt för det avsedda ändamålet: att genom praktisk försöksverksamhet, fortbildning, information och rådgivning stärka hantverkets och de mindre industriföretagens utveckling och konkurrenskraft.

Frågan om överlåtelse av de aktuella lokalerna bereds f. n. inom regeringskansliet.

Det uttalas i propositionen att det, innan regeringen kan ta ställning till det framförda förslaget, är nödvändigt bl. a. att villkoren för en eventuell överlåtelse till den nybildade stiftelsen utformas och att de framtida lokalbehov som Stiftelsen Institutet för företagsutveckling (SIFU) har inom Stockholmsområdet klarläggs. Vidare måste Stockholms kommuns godkännande inhämtas.

Den här nämnda frågan tas upp i motion 1981/82:2308 (c).

Enligt motionärernas uppfattning bör man redan nu kunna fatta beslut om att en stiftelse skall bildas av organisationer med anknytning till hantverk och hemslöjd. Det är av stor betydelse, säger motionärerna, att man så snabbt som möjligt inrättar en institution vars syfte är dels att slå vakt om och bevara gammal hantverkskunskap, dels utnyttja, utveckla och ta till vara de framtida möjligheterna att stärka hantverks- och hemslöjdsnäringarna. Detta är viktigt bl. a. från beredskapssynpunkt. Motionärerna anser det vara lämpligt att ett hantverksinstitut inrättas i de befintliga lokaler som omnämns i propositionen. Stiftelsen bör förvalta lokalerna och upplåta dem för verksamhet med anknytning till hantverk och hemslöjd. Den bör även kunna bedriva utbildnings-, informations- och utställningsverksamhet i lokalerna, anför motionärerna.

Utskottet har nyss understrukit hantverkets betydelse. Det är enligt utskottets uppfattning angeläget att Sverige även i fortsättningen har tillgång till en väl fungerande hantverksservice. Ett hantverksinstitut enligt förslaget i motionen skulle enligt utskottets mening kunna bidra till en sådan

utveckling. Som framgår av vad utskottet har anfört i det föregående bereder regeringen ett liknande förslag från bl. a. vissa organisationer. Utskottet räknar med att regeringen utan dröjsmål tar ställning i frågan med inriktningen att nå en för hantverket positiv lösning. Något uttalande från riksdagen i detta ämne anser utskottet inte vara erforderligt. Motion 1981/82:2308 (c) avstyrks sålunda.

I motion 1981/82:1597 (c) begärs att de regionala utvecklingsfonderna i sin verksamhet skall uppmärksamma hantverkarnas situation. Motionärerna anför att det för en duktig gesäll i de små hantverksyrkena kan öppnas möjligheter att bli delägare i eller överta en hantverksfirma. Finansieringen kan emellertid då ofta vara ett problem. Härvid borde de regionala utvecklingsfonderna på olika sätt kunna vara till hjälp, anför motionärerna.

Utskottet har i ett tidigare avsnitt behandlat frågan om de regionala utvecklingsfondernas målgrupp. Härav framgår att den nuvarande målgruppen omfattar tillverkande företag och vissa tjänstproducerande företag som riktar sina tjänster till tillverkningsindustrin. Till målgruppen hör sålunda även vissa hantverksföretag. Det finns möjligheter till viss flexibilitet i målgruppsavgränsningen. De tillverkande företagen och de företag som lämnar service till dessa är dock prioriterade. Som framgår av vad utskottet tidigare har anfört bör någon ytterligare utvidgning av målgruppen inte företas f. n. Motionen avstyrks således.

Centrum för företagsutveckling

Regeringen föreslår (s. 202) att statliga medel skall anslås till en tvåårig försöksverksamhet vid ett centrum för småföretagsutveckling vid högskolan i Växjö. Om en utvärdering av verksamheten visar att den bör fortsätta efter budgetåret 1983/84 sägs medel böra anvisas inom ramen för de samlade forskningsresurserna. En förutsättning för statligt stöd skall vara att verksamheten omfattar långsiktig kunskapsuppbyggnad och utbildning av personer som arbetar med småföretag. Ett centrum för småföretagsutveckling bör också aktivt initiera och främja forskning på andra orter. Industriministern förutsätter att centret i fortsättningen kan komplettera resurserna med medel från t. ex. forskningsfonder, utvecklingsfonder, utredningsorgan och företag. Vidare förutsätts att försöksverksamheten följs av universitets- och högskoleämbetet.

Riksdagen föreslås godkänna vad föredragande statsrådet har förordat om inrättandet av ett centrum för småföretagsutveckling.

Anslagsbehovet beräknas till 650 000 kr. för budgetåret 1982/83 och till 700 000 kr. för budgetåret 1983/84. Det sammanlagda beloppet, 1 350 000 kr., föreslås emellertid anvisas för budgetåret 1982/83. Efter denna tvååriga försöksperiod skall en eventuellt fortsatt verksamhet som nämnts finansieras

med medel inom ramen för de samlade forskningsresurserna. Medlen bör enligt propositionen disponeras av statens industriverk för bidrag till högskolan i Växjö.

Utskottet har i denna del inga erinringar mot propositionen. Det föreslagna centret kan enligt utskottets uppfattning komma att få stor betydelse för utvecklingen av de mindre och medelstora företagen. Propositionen tillstyrks således i vad gäller förslaget om inrättande av ett centrum för småföretagsutveckling och medelstillskott för detta ändamål.

Motion 1981/82:1471 (c) är från allmänna motionstiden. Den har sålunda avlämnats till riksdagen före den här behandlade propositionen. Motionen går ut på att ett institut för småföretagsutveckling snarast bör förläggas till Växjö. Som framgår av vad utskottet nyss har anfört blir motionen tillgodosedd genom utskottets ställningstagande till regeringens förslag i detta ämne. Motionen avstyrks sålunda.

Företagsinriktad fortbildning m. m.

I detta avsnitt behandlar utskottet frågor om bidrag till företagsinriktad fortbildning, bidrag till Stiftelsen Institutet för företagsutveckling (SIFU) samt ytterligare några frågor om företagareutbildning.

För budgetåret 1981/82 finns närmare 10 milj. kr. anslagna som bidrag till företagsinriktad fortbildning (anslaget B 11, Bidrag till företagsinriktad fortbildning, under fjortonde huvudtiteln). Ifrågavarande anslag administreras av statens industriverk. Det har utnyttjats bl. a. till att stödja utbildningsgivare som utvecklar, anpassar och genomför utbildningsverksamhet som riktar sig till de mindre och medelstora företagen. Bidrag förmedlas efter framställningar från de för regionala utvecklingsfonder gemensamma utbildningsråden, Stiftelsen Institutet för företagsutveckling, SIFU, olika branschorganisationer och utbildningsgivare inom näringslivet.

Delar av anslaget används sålunda för finansiering av de regionala utvecklingsfondernas utbildningsservice. Denna är uppdelad på sex utbildningsområden som vardera innefattar flera län. Det framgår av proposition 1981/82:118 (s. 216) att regeringen finner det naturligt att de regionala utvecklingsfonderna även i fortsättningen utnyttjar utbildningsinsatserna som inslag i företagserviceverksamheten.

I budgetpropositionen (prop. 1981/82:100 bilaga 17 s. 20) har för budgetåret 1982/83, av främst statsfinansiella skäl, några särskilda medel inte beräknats för företagsinriktad fortbildning.

Industriministern anför att kraven på fortbildning och allmän utveckling för småföretagen tillgodoses genom övriga insatser inom ramen för verksamheten hos SIFU – bl. a. ett ökat anslag för att täcka vissa merkostnader till följd av SIFU:s omlokalisering till Borås – och de regionala utvecklingsfonderna.

I flera motioner framförs förslag angående den företagsinriktade fortbild-

ningen vilka vänder sig mot regeringens förslag.

Utbildningen är en viktig del i småföretagspolitiken, uttalar socialdemokraterna i sin partimotion 1981/82:2309. Det gäller både för nybildandet av företag och för redan i gång varande företag.

Den utbildningsservice som de regionala utvecklingsfonderna har och som delfinansieras genom anslaget för företagsinriktad fortbildning har enligt motionärerna visat sig vara effektiv när det gäller att föra ut information om och intressera företagare för kurser och utbildning som är viktiga för företagets utveckling. Anslaget används till en del för att få ned kurskostnaderna, vilket är nödvändigt för att de minsta företagen skall kunna delta i utbildningen. Motionärerna erinrar om att industriministern i småföretagspropositionen säger att han ser positivt på fondernas utbildningsaktivitet men att några resurser till utbildning inte föreslås. De betraktar därför uttalandet som helt utan värde och till intet förpliktande. Motionen i denna del mynnar ut i ett förslag om att statens industriverk även för budgetåret 1982/83 skall erhålla 10 milj. kr. för ifrågavarande ändamål.

Också i motion 1981/82:1946 (c) föreslås att anslaget i fråga skall finnas kvar, dock med ett lägre belopp än f. n. Enligt motionärerna är det olyckligt att detta särskilda fortbildningsanslag föreslås utgå i ett läge då de små och medelstora företagen har en utomordentligt viktig roll i näringslivets utveckling. De anför vidare att det i nuvarande sysselsättningsläge inte är lämpligt att helt avveckla den möjlighet och stimulans till småföretagsinriktad fortbildning som det nuvarande anslaget ger. Ytterligare ett motiv är att anslagen till SIFU och utvecklingsfonderna inte kunnat reellt sett ökas i 1982/83 års budgetförslag. Med hänsyn till det ansträngda statsfinansiella läget föreslås att riksdagen anslår 3 milj. kr. för detta ändamål. Industriverket måste prioritera fördelningen till särskilt viktiga områden med företags-, ekonomi- och sysselsättningsfrämjande målsättning, uttalar motionärerna.

Moderata samlingspartiet finner regeringens förslag om att slopa de speciella stimulansinsatserna för utbildning i småföretag inom utvecklingsfondernas ram vara mindre väl genomtänkt. Detta anføres i partimotion 1981/82:2300 (m). Inom utvecklingsfondernas totala medelsram föreslås utbildningsverksamheten tilldelas i stort oförändrade resurser.

Motionärerna säger att flera studier visar att småföretagen, jämfört med de större högspecialiserade företagen, ofta besitter en formellt lägre utbildningsnivå. Det finns, säger motionärerna, anledning att uppmärksamma detta förhållande med större skärpa än vad som redovisats i regeringens proposition. Även inom den högre utbildningen och forskningen måste de mindre företagens speciella situation, problem och utvecklingsmöjligheter än mer uppmärksammas.

Motion 1981/82:1478 (m) är från allmänna motionstiden. Den hade alltså presenterats innan småföretagspropositionen förelades riksdagen. I motionen begärs att riksdagen skall uttala sig för att resurser för att stimulera och utveckla mindreföretagens utbildningsinsatser i samarbete bl. a. med

näringslivets befintliga utbildningsorganisationer skall inrymmas inom den budgetmässiga ram som "den kommande småföretagspropositionen omfattar". Motionärerna säger att ett anslag för småföretagsinriktade utbildningsinsatser borde vara rimligt att återfinna bland prioriterade åtgärder i småföretagspropositionen om regeringen verkligen tillmäter utbildningsfrågorna i småföretagen den vikt de rimligen har för utvecklingen inom denna del av näringslivet.

I motion 1981/82:1952 (s) kritiscras regeringens förslag om indragning av anslaget för bidrag till företagsinriktad fortbildning. Motionärerna anser inte att ett ökat anslag för att täcka SIFU:s merkostnader för omlokalisering till Borås kommer att tillgodose kraven på fortbildning och utveckling av småföretagen. De anför att utvecklingsfondernas möjlighet att med utbildning främja småföretagens utveckling kommer att minska starkt om det nämnda anslaget tas bort. Motionärerna föreslår att riksdagen skall avslå regeringens förslag om indragning av ifrågavarande anslag och överföra "motsvarande belopp" till denna rubrik från SIFU.

Utskottet noterar att det finns en bred enighet om betydelsen av lämpliga utbildningsaktiviteter inriktade på de små och medelstora företagen. Även utskottet betonar att sådan verksamhet är viktig. Utskottet vill i detta sammanhang erinra om att utbildningsekonomiska utredningen (U 1981:30) har till uppgift att behandla utbildningens roll för att främja den svenska ekonomins utveckling och konkurrenskraft. I direktiven till denna utredning uppmärksammas särskilt de mindre och medelstora företagens utbildningssituation.

Ett av syftena med anslaget för bidrag till företagsinriktad fortbildning är att stimulera olika utbildningsgivare att anpassa sin kursverksamhet till småföretagens speciella behov.

Det är enligt utskottets mening inte lämpligt att man helt avvecklar dessa möjligheter för småföretagen att få sina utbildningsbehov tillgodosedda. En sådan avveckling skulle bl. a. kunna innebära att utbudet av speciellt anpassade utbildningar för småföretag kraftigt minskar. Även om utskottet sålunda anser det vara av stor vikt att resurser ställs till förfogande för ifrågavarande ändamål också för budgetåret 1982/83 vill utskottet understryka att samhällets insatser för utbildning av företagare i allmänna läroämnen bör ske inom ramen för det allmänna skolväsendet, dvs. inom högskolan samt inom den kommunala och statliga vuxenutbildningen. Det kan för övrigt noteras att urvalet av ämnen inom den kommunala vuxenutbildningen har vidgats väsentligt.

Utskottet anser att det här aktuella anslaget av statsfinansiella skäl bör begränsas jämfört med innevarande budgetår. Utskottet föreslår att 3 milj. kr. anvisas som bidrag till företagsinriktad fortbildning för budgetåret 1982/83. Begränsningen av anslaget innebär att ytterligare prioriteringar måste göras. Framför allt torde sådana utbildningsbehov bära ges företräde som inte kan tillgodoses genom det allmänna skolväsendet. Stöd till

informations- och marknadsföringsinsatser kan vara ett ändamål som med de begränsade resurserna skall ges hög prioritet. Det får ankomma på regeringen och statens industriverk att göra de mer detaljerade avvägningarna i fråga om hur resurserna skall utnyttjas med största möjliga effektivitet.

Utskottet anser att riksdagen bör besluta i enlighet vad nu har sagts. Motion 1981/82:1946 (c) tillstyrks sålunda. Utskottets förslag innebär också att motionerna 1981/82:2309 (s) och 1981/82:1952 (s), båda i ifrågasvarande delar, tillgodoses i väsentlig del.

Av detta ställningstagande följer att utskottet avstyrker motion 1981/82:1478 (m) och motion 1981/82:1952 (s) såvitt gäller förslaget om överförande av medel från SIFU till det här behandlade anslaget.

Utskottet övergår så till att behandla frågan om anslag till SIFU. I budgetpropositionen (prop. 1981/82:100 bilaga 17 s. 47 f.) föreslås riksdagen för budgetåret 1982/83 anvisa ett reservationsanslag av 22 milj. kr. till SIFU. Detta innebär en ökning jämfört med innevarande budgetår med 7,9 milj. kr. Ökningen motiveras av vissa merkostnader vid SIFU:s omlokalisering till Borås. Föredraganden anför att bidraget under de därefter följande budgetåren successivt bör minskas.

SIFU spelar en viktig roll för de mindre företagens utbildning, sägs det i den socialdemokratiska partimotionen 1981/82:2309. Motionärerna erinrar om att regeringen i anslutning till förslaget om att anslaget för företagsinriktad fortbildning skulle tas bort hänvisade till det ökade anslaget till SIFU. Emellertid har SIFU, fortsätter motionärerna, enligt regeringens förslag inte erhållit tillräckligt anslag ens för att kunna upprätthålla sin nuvarande verksamhet. Härför hade det erfordrats 26,9 milj. kr.

Motionärerna kritiserar regeringen för att den i småföretagspropositionen förutsätter att SIFU skall spela en aktiv roll för data- och elektronikindustrin och utnyttjandet av datatekniken samtidigt som resurserna reallt skärs ned. De föreslår att SIFU skall erhålla ett oförändrat reallt anslag, dvs. 26,9 milj. kr.

Riksdagen har tidigare uttalat att storleken av det statliga bidraget till SIFU i framtiden bör bedömas mot bakgrund av om flyttningen till Borås medför speciella ekonomiska problem (NU 1978/79:59 s. 68, rskr 1978/79:415). Utskottet anser att det av regeringen föreslagna anslaget är väl avvägt med hänsyn till det nämnda riksdagsuttalandet och till de övriga statsfinansiella hänsynstaganden som måste göras. Motionen avstyrks således i här aktuell del. Vad regeringen i övrigt har anfört under denna punkt i budgetpropositionen föranleder ingen ytterligare kommentar från utskottet.

I betänkande NU 1981/82:41 (s. 23) har utskottet behandlat frågan om resurser för SIFU:s kursverksamhet inom dataområdet.

I motion 1981/82:2306 (s) anförs att det i en rapport som refereras i småföretagspropositionen har föreslagits en fördjupad företagartutbildning i

Västernorrlands, Jämtlands och Norrbottens län. För Jämtlands och Norrbottens län föreslås i rapporten att två mindre regionala studiecentra skall inrättas. Motionärerna föreslår mot bakgrund av goda erfarenheter av viss företagsutbildning i Övertorneå att ett regionalt studiecenter eller annan utbildning av företagare förläggs till bl. a. Övertorneå.

Den nämnda rapporten refereras i proposition 1981/82:118 i underbilaga 4.4 (utbildningsdepartementet) avsnitt 5. Rapporten innehåller ett förslag om särskild företagsutbildning. Den har utarbetats av en särskild utredare och överlämnats till industridepartementet under hösten 1981.

I sina kommentarer till förslaget i den nämnda rapporten anför utbildningsministern bl. a. (s. 295) att huvudansvaret för att den regionala utbildningsplaneringen motsvarar behovet åvilar skolöverstyrelsen och länskolnämnderna. De bör vid planeringen av utbildning för egna företagare bl. a. av ekonomiska skäl utgå från nuvarande organisation och resurser både inom den kommunala och den statliga vuxenutbildningen. Det finns dock anledning, säger utbildningsministern, att överväga om inte kommunal vuxenutbildning bör spela en större roll än vad utredaren föreslår, eftersom planeringen bör utgå från arbets- och näringslivets behov i varje enskild kommun. Statens skola för vuxna i Härnösand bör således inte bli organisatorisk huvudman för en särskild företagarutbildning, vilket hade föreslagits i rapporten. Inte heller bör "filialer" till denna skola tillskapas i de övriga Norrlandslänen, anför utbildningsministern.

Utskottet ansluter sig till de bedömningar som görs i denna del av propositionen. Därav framgår att utskottet avstyrker motion 1981/82:2306 (s).

I motion 1981/82:2310 (m. c. fp) erinras om den utbildnings- och forskningsverksamhet som bedrivs inom småföretagsområdet vid Göteborgs universitet. Ett antal forskningsprogram och projekt anges. Vidare nämns bl. a. att det vid universitetet finns en 40-poängsutbildning i småföretags ekonomi som kan utgöra en del av den treåriga ekonomilinjen. Det är, säger motionärerna, angeläget att den utbildning som redan nu finns i småföretagsekonomi kan genomföras till dess att den mer permanent kan erbjudas som utbildningsalternativ inom högskolan. De uttalar att resurser för utbildning borde kunna ställas till förfogande bl. a. inom ramen för de medel som finns för utveckling av små och medelstora företag. Yrkandet i motionen är av innebörden att ett centrum för småföretagarutbildning bör lokaliseras till Göteborg.

Högskolans roll för små och medelstora företag behandlas i propositionen i underbilaga 4.4 avsnitt 5 (s. 296 f.). Härav framgår bl. a. att den administrativt och ekonomiskt inriktade högskoleutbildningen har varit föremål för ett omfattande översynsarbete inom universitets- och högskoleämbetet. Enligt förslag från en särskild arbetsgrupp inom ämbetet (UHÄ-rapport 1981:23) bör den framtida ekonomiutbildningen få ett fördjupningsalternativ om 60 poäng i småföretagsekonomi. Detta alternativ är en vidareutveckling av den utbildning med inriktning mot mindre företag som nyss har redovisats.

Frågan bereds f. n. inom UHÄ.

I bilagan erinras också om arbetet inom den tidigare nämnda utbildnings-ekonomiska utredningen. Det framgår också av propositionen (s. 201) att regeringen nyligen har uppdragit åt universitets- och högskoleämbetet att utreda frågan om de små högskoleenheternas forskningsverksamhet på sådant sätt att frågan kan tas upp i nästa forskningspolitiska proposition. Utskottet ser mot bakgrund av det pågående arbetet inom UHÄ och inom den utbildningsekonomiska utredningen inte anledning för riksdagen att uttala sig för ett centrum för småföretagarutbildning i Göteborg. Den speciella typ av utbildning som bedrivs vid bl. a. Göteborgs universitet och som kännetecknas framför allt av en omfattande praktikverksamhet ute i företagen finner utskottet intressant. I vad mån statliga medel inom ramen för befintliga resurser kan avsättas för den av motionärerna föreslagna verksamheten bör det ankomma på resp. centralt och regionalt organ att pröva. Utskottet utgår ifrån att denna prövning inbegriper de i motionen framförda synpunkterna. Motionen avstyrks således.

Vad som anförs i det nämnda avsnittet av propositionen föranleder inte någon erinran från utskottets sida.

De regionala utvecklingsfonderna

En betydande del av statens stöd till mindre och medelstora företag går genom de regionala utvecklingsfonderna, vilka fick sin nuvarande form år 1978. Deras verksamhet under åren 1978–1981 har utvärderats av statens industriverk i rapporten (SIND 1981:7) *De regionala utvecklingsfonderna*. Också Sveriges industriförbund har behandlat utvecklingsfondernas verksamhet, i rapporten *Företagen och utvecklingsfonderna*.

I detta avsnitt tar utskottet först upp frågor om utvecklingsfondernas organisation och verksamhet i stort. Härvid behandlar utskottet bl. a. frågor om utvecklingsfondernas styrelser. Därefter berörs utvecklingsfondernas finansieringsverksamhet och företagsserviceverksamhet. Anslagsfrågor och vissa andra frågor tas upp i slutet av detta avsnitt. Utskottet har berört frågan om utvecklingsfondernas målgrupp i ett par avsnitt i det föregående (s. 21 f., 37).

Organisation och verksamhet i stort

Under motsvarande avsnitt i propositionen (s. 202–207) redovisas bl. a. viss historik om utvecklingsfonderna. Målet för fonderna, deras huvudsakliga verksamhet, målgrupp och principer för styrelseval anges, liksom centrala funktioner för kontroll av och service till fonderna. Vidare berörs verksamheten vid Utvecklingsfondernas samarbetsråd. Utskottet tar i det följande upp vissa frågor om utvecklingsfondernas styrelser och om Utvecklingsfondernas samarbetsråd. I övrigt föranleder inte denna del av

propositionen några kommentarer från utskottet.

Utvecklingsfondernas *styrelser* utses av resp. landsting samt kommuner utanför landsting. Statsmakterna förutsatte vid fondernas tillkomst att landstingen vid styrelseval skulle beakta behovet av professionellt företagskunnande och kunskap om bl. a. resp. läns näringsliv i styrelserna. I samband med proposition 1980/81:130 om industripolitikens inriktning m. m. anmäldes för riksdagen att styrelserna överlag är sammansatta så att dessa principer är tillgodosedda.

Det framgår av propositionen att regeringen anser att fondernas styrelser även i fortsättningen bör utses av landstingen. Det betonas att styrelserna skall ha tillräckligt inslag av personer med näringslivskunnande. Föredragande statsrådet säger sig dela industriverkets bedömning att styrelserna i huvudsak bör ägna sig åt övergripande frågor och i mindre utsträckning åt enskilda stödärenden. Det ankommer dock på den enskilda styrelsen att inom ramen för stadgarna besluta om fondens arbetsformer.

I flera motioner tas frågan om styrelsernas sammansättning m. m. upp.

I utvecklingsfondernas verksamhet har de enskilda ledamöterna i fondernas styrelser en viktig uppgift. uttalar socialdemokraterna i sin partimotion 1981/82:2309. Erfarenheterna har visat att det förutom allmänna kunskaper om företagsamhetens tekniska och ekonomiska villkor behövs mer direkta kontakter och inträngande kunskaper om närings- och arbetslivet. Detta förhållande talar enligt motionärerna för att representanter för de fackliga organisationerna och näringslivets organisationer skall ingå i styrelserna.

I motionen erinras om att socialdemokraterna tidigare i motioner har framställt krav på att regeringen skall lägga fram förslag om vidgad representation för de fackliga organisationerna och företagargorganisationerna i de regionala stiftelsernas styrelser. De påpekar att riksdagen i ett uttalande (NU 1978/79:59, rskr 1978/79:415) har ställt sig bakom kraven.

Moderata samlingspartiet anför i sin partimotion 1981/82:2300 att landstingen i många fall inte har uppfyllt regeringens intentioner vad gäller val av styrelseledamöter. Dessa intentioner, som har formulerats i proposition 1977/78:40, har riksdagen anslutit sig till. I den nämnda propositionen framhålls att "styrelsen bör bestå av personer med praktisk erfarenhet från främst industriell verksamhet eller bank- och kreditväsen". Motionärerna föreslår att riksdagen skall göra ett uttalande med den innebörden.

Motion 1981/82:1496 (m) går ut på att reglerna för utseende av styrelseledamöter i utvecklingsfonderna skall ändras. Motionären anför att industriverket i sin utvärdering av fondernas verksamhet bl. a. har föreslagit en ändrad sammansättning av styrelserna och utökad representation för banker, näringsliv och näringslivsorganisationer. Hans förslag innebär att staten skall ta över uppgiften att utse utvecklingsfondernas ordförande samt tre fjärdedelar av styrelseledamöterna. För att en viktig regional förankring skall bevaras bör landstingen utse resterande fjärdedel av styrelseledamöterna samt vice ordförande. Inom ramen för statens utseende av styrelsele-

damöter måste de ursprungliga intentionerna när det gäller styrelsesammansättning och kompetens uppfyllas. Det hör också vara möjligt att tillgodose näringslivsorganisationernas önskemål om delaktighet i utvecklingsfondernas arbete, anför motionären.

I motion 1981/82:834 (fp) sägs att de regionala utvecklingsfondernas styrelser "har en uselt låg kvinnorepresentation". Det begärs att riksdagen skall uttala att utvecklingsfonderna skall främja jämställdhet mellan kvinnor och män. I övrigt framförs önskemål om en undersökning av kvinnlig företagsamhet och dess framtida behov för att få kunskap om i vilka branscher kvinnliga företagare finns, vilken typ av företag de driver, vilka problem de har, vilka förutsättningar som finns för vidareutveckling, vilka som är de kvinnliga företagarnas speciella behov av stöd och hjälp och vad samhället kan vinna på att satsa på en ny företagartyp. En sådan undersökning skulle genomföras av SIFU i samarbete med industriverket.

Motionärerna vill också att riksdagen skall hemställa hos regeringen om förslag som syftar till att stödja och stimulera nyföretagsamhet bland kvinnor.

Frågan om hur utvecklingsfondernas styrelser skall utses har behandlats flera gånger i riksdagen alltsedan fonderna inrättades år 1978. Vid sin behandling av frågan hösten 1977, dvs. när riksdagen fattade beslut om att utvecklingsfonderna skulle inrättas, uttalade näringsutskottet (prop. 1977/78:40 s. 141, NU 1977/78:34 s. 19 f.) följande:

Som anförs i propositionen bör styrelserna få en så allsidig sammansättning som stiftelsernas verksamhet måste anses kräva. För att stiftelserna skall kunna fylla sin funktion på ett meningsfullt sätt är det, anser utskottet, viktigt att personer med såväl professionellt företagskunnande som kunskaper om resp. läns näringsliv, dess problem och utvecklingsmöjligheter ingår i styrelserna. Viktigt är det också att representanter för länets arbetstagare och småföretagare kommer att ingå. Utskottet förutsätter – liksom industriministern – att detta blir fallet trots att intresseorganisationerna inte får formell nomineringsrätt.

Med hänsyn till statens ekonomiska ansvar för stiftelsernas verksamhet är det enligt utskottets mening naturligt att statsmakterna uppmärksammat följer utvecklingen. Utskottet är emellertid övertygat om att landstingen inte kommer att ha en annan uppfattning än riksdag och regering om hur stiftelsernas styrelser bör vara sammansatta för att bäst gagna näringslivet inom regionen.

I en reservation anförde utskottets socialdemokratiska ledamöter (NU 1977/78:34 s. 33 f.) att propositionens förslag inte gav några garantier för att kraven på en allsidig sammansättning och kompetens skulle bli uppfyllda. Reservanterna ansåg att staten måste ges rätt att utse en majoritet av ledamöterna och att fackliga organisationer och näringslivsorganisationer måste garanteras egen representation utan att för den skull behöva uppge sin partipolitiska neutralitet.

Frågan om sammansättningen av utvecklingsfondernas styrelser behand-

lades av riksdagen också under våren 1979 med anledning av en motion. I motionen yrkades att riksdagen hos regeringen skulle anhålla om förslag om vidgad representation för de fackliga organisationerna och företagarorganisationerna i de regionala utvecklingsfondernas styrelser. Riksdagen uttalade på förslag av näringsutskottet (NU 1978/79:59 s. 32, rskr 1978/79:415) att regeringen borde vidta åtgärder i den riktning som angavs i motionen. Centerpartiets och moderata samlingspartiets företrädare i näringsutskottet reserverade sig och yrkade avslag på motionen.

I en motion (1980/81:808) som utskottet behandlade våren 1981 begärdes en utredning av om statsmakternas intentioner angående sammansättningen av fondernas styrelser hade blivit tillgodosedda.

I den industripolitiska propositionen våren 1981 (1980/81:130 s. 46 f.) redovisades de åtgärder som regeringen hade vidtagit med anledning av riksdagens nyss nämnda uttalande i denna fråga. Industriministern meddelade bl. a. att han hade varit i kontakt med samtliga övriga huvudmän i frågan. Därefter anförde han följande:

Mitt intryck är att styrelserna är sammansatta på ett sådant sätt att de grundläggande principer, som jag nyss redogjorde för, är tillgodosedda. Jag anser därför att riksdagens uttalande inte bör föranleda någon ytterligare åtgärd från regeringen.

Utskottet (NU 1980/81:64 s. 30) fann, mot bakgrund av vad industriministern hade anfört, inte anledning att föranstalta om en sådan utredning som motionären hade begärt. Utskottet underströk dock vikten av att styrelserna fick en sådan sammansättning som riksdagen och regeringen tidigare hade uttalat sig för. Regeringen bör, anförde utskottet, även fortsättningsvis ägna denna fråga uppmärksamhet. Utskottet såg det också som naturligt att industriverket i sin utvärdering av utvecklingsfondernas verksamhet skulle beröra styrelsernas sammansättning. Motionen avstyrktes av utskottet och avslogs av riksdagen.

Industriverket har i sin rapport (SIND 1981:7 s. 79 f.) föreslagit att krav skall ställas på att ledamöter från banker, näringsliv och näringslivsorganisationer fortsättningsvis skall ingå i styrelserna. Dessa styrelseledamöter skall enligt industriverket utses bland personer som f. n. arbetar inom de nämnda områdena.

Enligt utskottets uppfattning bör de grundläggande principer för styrelsernas sammansättning och nominering som riksdagen tidigare har fastställt i allt väsentligt bestå. Utskottet vill understryka vikten av att personer med näringslivskunnande ingår i styrelserna. Det är också viktigt att representanter för länets arbetstagare och småföretagare ingår däri. Utskottet anser att den kompetens som finns inom företagsorganisationerna och de fackliga organisationerna på lämpligt sätt bör utnyttjas när det gäller att få fram kompetenta kandidater till styrelseposterna. Sålunda förutsätter utskottet att landstingen och de politiska partierna däri inför nomineringsarbetet tar

erforderliga kontakter för att få fram kunniga och lämpliga styrelseledamöter. Utskottet räknar med att regeringen fortsättningsvis noga följer denna fråga. Vad utskottet här har anfört bör ges regeringen till känna som riksdagens mening. Med vad utskottet här har anfört blir motion 1981/82:2300 (m) i här aktuell del i allt väsentligt tillgodosedd. Mot bakgrund av det anförda avstyrker utskottet motion 1981/82:2309 (s) i ifrågavarande del och motion 1981/82:1496 (m).

Vad gäller kravet i motion 1981/82:834 (fp) på kvinnlig representation i styrelserna utgår utskottet ifrån att med utgångspunkt i de grundläggande principer som här har diskuterats, såväl kvinnor som män nomineras till styrelserna.

Vad gäller övriga förslag i denna motion räknar utskottet med att såväl industriverket och SIFU som utvecklingsfonderna beaktar alla möjligheter att stimulera till nyföretagande och därvid givetvis uppmärksammar den potential för nyföretagande som finns bland kvinnor. Utskottet vill också erinra om att regeringen i propositionen (s. 215), i fråga om fondernas uppgift att främja nyföretagandet, har uttalat att eventuella nya etableringskampanjer bör kunna riktas mot mer avgränsade målgrupper av det slag industriverket (SIND 1982:2) har förordat, dvs. bl. a. kvinnligt nyföretagande, arbetskooperativ m. m. Utskottet är av samma uppfattning. Någon särskild utredning av det slag motionärerna rekommenderar anser inte utskottet att riksdagen har anledning att uttala sig för. Det får anses vara en uppgift för berörda myndigheter att väga behovet av en sådan utredning mot övriga utredningsbehov och att själva ta lämpliga kontakter. Mot bakgrund av vad utskottet här anfört avstyrks motion 1981/82:834 (fp).

Det framgår av propositionen (s. 207) att regeringen har för avsikt att avskaffa *Utvecklingsfondernas samarbetsråd*, som är ett organ för samråd och erfarenhetsutbyte mellan huvudmännen och fonderna. I propositionen framhålls att det efter hand som fonderna har byggts ut och funnit sina former har visat sig att det löpande samrådet emellan, liksom samrådet mellan huvudmännen sinsemellan och mellan huvudmännen och fonderna, har tagit sig andra former.

I den socialdemokratiska partimotionen 1981/82:2309 ifrågasätts skälen för en avveckling av samarbetsrådet. Initiativet till verksamheten måste i stor utsträckning komma från industridepartementet, säger motionärerna. Att sammanträden uteblivit är därför närmast ett mått på industridepartementets ointresse för rådet, inte på behovet av rådet. Motionärerna säger sig ha anledning att återkomma till denna fråga när regeringen lägger sitt förslag om avveckling av rådet.

Utskottet finner liksom regeringen att det finns goda skäl för att Utvecklingsfondernas samarbetsråd avvecklas. Andra samarbetsformer har som nämns i propositionen efter hand utformats som ersätter den funktion som samarbetsrådet är tänkt att fylla. Det ankommer på regeringen att besluta i denna fråga. Mot här angiven bakgrund anser utskottet att

motionen i här aktuell del inte bör föranleda riksdagen att göra något uttalande.

Utskottet har i övrigt inga kommentarer eller erinringar till vad som i denna del av propositionen anförs.

Finansieringsverksamhet

I detta avsnitt behandlar utskottet först mera allmänna frågor om utvecklingsfondernas finansieringsverksamhet och därefter regeringens förslag om att de nuvarande produktutvecklingslånen skall ersättas med s. k. utvecklingskapital. Slutligen behandlas frågan om avskaffande av hotellgarantilånen.

Det framgår av propositionen (s. 209) att regeringen anser att det starkare än hittills bör betonas att fondernas kreditgivning utgör ett komplement till det ordinarie bankväsendet. Fonderna borde därför åläggas att lämna lån och garantier endast till sådana utvecklingsbara företag som på grund av bristande lånesäkerheter eller av andra skäl inte till fullo kan få lån från sin ordinarie bankförbindelse och vidare att begränsa sin andel av varje lånekunds finansiering så långt det är möjligt.

Den föreslagna (s. 210 f.) nya låneformen utvecklingskapital bör enligt regeringen kunna lämnas för att finansiera olika typer av väl avgränsade projekt som har till syfte att utveckla ett företag och som är förenade med en betydande risk. Risken bör vara så stor att åtgärden inte bedöms kunna genomföras om den inte finansieras med utvecklingskapital. Vidare bör i likhet med vad som nu gäller för produktutvecklingslån företaget självt svara för en betydande del av projektets finansiering.

Det anges i propositionen (s. 211) vilka ändamål utvecklingskapital bör kunna lämnas till.

Utvecklingskapital föreslås kunna lämnas både i form av lån och som bidrag för att täcka vissa kostnader. I de fall bidrag lämnas för att täcka kostnader för ett projekt bör enligt propositionen ett villkor för bidraget vara att utvecklingsfonden får andel i de framtida intäkterna av projektet i fråga genom royaltyavtal. Det understryks vidare att återbetalningsvillkor eller motsvarande ersättningsvillkor inte får ha den formen att utvecklingsfonden får någon form av ägarintresse i företaget. Vidare sägs att syftet med utvecklingskapital inte får vara att allmänt stödja företag med svag soliditet.

Industriministern betonar att utvecklingskapital inte heller i fortsättningen avses subventionera enskilda projekt utan delvis skall avlyfta risken med företagsutvecklande satsningar. Det sägs innebära att utvecklingsfonderna genom royaltyavtal o. d. i vissa fall kan komma att få tillbaka väsentligt större belopp än det ursprungliga stödet.

Moderata samlingspartiet anger i två partimotioner sin syn på utvecklingsfondernas finansieringsverksamhet.

I motion 1981/82:2300 (m) anförs sålunda att fondernas arbetsuppgifter bör förändras till att i ökad utsträckning förmedla och samordna krediter med andra kreditinstitutioner i stället för att bedriva egen utlåningsverksamhet. I första rummet bör kreditgarantier förmedlas. I andra hand skall utvecklingskapital kunna lämnas för att finansiera väl avgränsade projekt som har till syfte att utveckla ett företag och som är förenade med betydande risktagande.

Förslaget i motion 1981/82:2052 (m) är av innebörden att fonderna bör prioritera sina samordnande och kreditförmedlande funktioner och mindre ägna sig åt utlåningsverksamhet.

Utskottet kommer i det följande att ta upp frågan om uppfinnarnas möjligheter att utnyttja utvecklingskapital.

Vad som anförs i propositionen om finansieringsverksamheten i stort och om riktlinjer för utvecklingskapital föranleder ingen erinran från utskottet. De synpunkter som i detta ämne har framförts i de två nämnda partimotionerna från moderata samlingspartiet förefaller utskottet ligga väl i linje med propositionen. Det finns därför inte anledning för riksdagen att göra något sådant uttalande i frågan som föreslås i motionerna. Dessa avstyrks således i denna del.

I motion 1981/82:1480 (s) från allmänna motionstiden föreslås en översyn av reglerna för utvecklingsfondernas produktutvecklingslån. Bl. a. förordas ett system enligt vilket produktutvecklingslånen skulle omvandlas till bidrag med villkorlig återbetalningsskyldighet, varvid återbetalningen skulle ske genom en royalty.

De ändrade riktlinjerna för utvecklingsfondernas finansieringsverksamhet som utskottet här har redovisat torde till viss del tillgodose önskemål i motion 1981/82:1480 (s). Denna avstyrks sålunda.

Vänsterpartiet kommunisterna föreslår i sin partimotion 1981/82:2312 att utvecklingsfonderna skall tillämpa en procents lägre ränta jämfört med den nu aktuella vid lån till småföretag.

Utvecklingsfonderna har själva att besluta om vilken räntesats som skall tillämpas. Vanligen ligger räntenivån 4–5 procentenheter över diskontot. Utskottet anser inte att riksdagen bör uttala sig för någon annan ordning än den nu gällande. Mot bakgrund av det anförda avstyrker utskottet motion 1981/82:2312 (vpk) i ifrågavarande del.

Utskottet tar så upp frågan om uppfinnarnas möjligheter att utnyttja utvecklingskapital. I anslutning därtill behandlar utskottet ett antal motioner från allmänna motionstiden år 1982 om uppfinnarnas ställning. Det sägs i motion 1981/82:2309 (s) att representanter för uppfinnarna har uttryckt oro för att omvandlingen av produktutvecklingslånen till utvecklingskapital skulle innebära att uppfinnarna inte längre hos utvecklingsfonderna kan erhålla villkorlån till renodlad produktutveckling. Motionärerna anser att denna möjlighet skall stå kvar och tolkar också propositionen på det sättet.

Det får, säger de, inte uppställas sådana formella krav på dem som söker bidrag eller lån i form av utvecklingskapital att uppfinnarna ställs vid sidan av denna finansieringsmöjlighet.

Utskottet är överens med motionärerna om deras tolkning av propositionen i denna del. Utskottet förutsätter också att denna tolkning står i överensstämmelse med regeringens intentioner. Något uttalande från riksdagen anser utskottet inte erfordras i frågan. Motion 1981/82:2309 (s) avstyrks sålunda i denna del.

Motion 1981/82:1938 (-) utmynnar i förslag om en utredning om möjligheten att bättre utnyttja kreativa personer som en påtaglig produktionsfaktor.

Önskemålen i motionen överensstämmer helt med förslag i motioner som på hemställan av utskottet har avslagits av riksdagen tidigare, senast våren 1981 (NU 1980/81:64 s. 39). Utskottet anser att dessa önskemål i det väsentliga bör tillgodoses genom den verksamhet som STU – med bistånd av de regionala utvecklingsfonderna – bedriver. Utskottet vill också erinra om riksdagens beslut om att inrätta ett skatteutjämnande uppfinnarkonto (prop. 1981/82:79, SkU 1981/82:25, rskr 1981/82:101). Med vad här sagts avstyrker utskottet den nämnda motionen.

Utskottet tar här också upp två likalydande motionsyrkanden i de socialdemokratiska partimotionerna 1981/82:1488 och 1981/82:2138. Dessa yrkanden går ut på att riksdagen skall uttala sig för att regeringen utarbetar förslag till en utvidgning av stipendieverksamheten till uppfinnare. Riksdagen avslag på förslag av näringsutskottet ett liknande motionsyrkande under våren 1981 (NU 1980/81:64 s. 38 f.). Socialdemokraterna reserverade sig till förmån för motionen.

Utskottet hänvisade härvid till den prioritering av insatser till stöd för uppfinnarverksamheten som kom till uttryck i den industripolitiska propositionen år 1981 (prop. 1980/81:130). Några ytterligare insatser på detta område sade sig utskottet då inte vara berett att förordas. Utskottet är av samma uppfattning nu. Härutöver vill utskottet erinra om vad som nyss har sagts om bl. a. STU:s och utvecklingsfondernas verksamhet inom detta område, om inrättande av ett skatteutjämnande uppfinnarkonto samt om den vikt innovationsfrågan har tillmätts i propositionen.

Utskottet tar så upp förslaget i propositionen (s. 209) om att stödformen *hotellgarantilån* skall slopas den 1 juli 1982. Det anförs i propositionen att systemet med hotellgarantilån blir obehövligt om utvecklingsfondernas målgrupp utökas med turistföretag, vilket utskottet tidigare i detta betänkande har förordat.

Motion 1981/82:613 (m) går ut på att handläggningen av hotellgarantilån skall överföras till den instans som på länsnivå normalt behandlar regionalpolitiska frågor.

Utskottet har ingen erinran mot regeringens förslag såvitt gäller hotellgarantilån. Propositionen tillstyrks sålunda i denna del. Av detta ställnings-

tagande följer att också önskemålen i motion 1981/82:613 (m) i allt väsentligt blir tillgodosedda. Motionen avstyrks sålunda.

Företagsservice

Av ett särskilt avsnitt i propositionen (s. 213–216) framgår bl. a. att regeringen anser att utvecklingsfondernas företagsserviceinsatser relativt sett bör få en ökad betydelse i deras verksamhet. Det sägs vidare att fondernas insatser även i fortsättningen bör anpassas till den allmänna näringspolitiken samt till regionala och lokala behov. De mer resurskrävande rådgivnings- och konsultinsatserna bör enligt propositionen utgöra ett kompletterande stöd i samband med konkreta, lokalt initierade projekt i särskilt utvecklingsbara företag. Industriministern avser att återkomma till regeringen med förslag till en utredning om företagsservicens konkreta utformning.

Enligt propositionen (s. 216) bör fonderna i fortsättningen främst arbeta med marknadsförings-, produktutvecklings-, export-, underleverantörs- och nyetableringsfrågor. Inom ramen för de prioriterade insatserna bör teknikupphandling och allmänt innovationsfrämjande åtgärder särskilt uppmärksammas. De bör fortsättningsvis i ökad utsträckning söka delfinansiera sin verksamhet med hjälp av avgifter för utförda tjänster.

I den socialdemokratiska partimotionen 1981/82:2309 sägs att det bör vara en av utvecklingsfondernas viktigaste uppgifter att stödja företagen i produktutvecklingsfrågor och att också genom en uppsökande verksamhet initiera produktutveckling i företag. Fonderna har också en viktig uppgift, säger motionärerna, i att hjälpa företagen att hitta lämpliga konsulter samt att förmedla kontakter med andra samhällsorgan, exempelvis STU.

Moderata samlingspartiet anför i sin partimotion 1981/82:2300 att det är viktigt att utvecklingsfonderna tar ut marknadsmässig betalning för konsulttjänster som konkurrerar direkt med vad fristående konsulter erbjuder. För att även småföretagen inom konsultbranschen skall få stöd är det angeläget att utvecklingsfonderna undviker att bygga upp en stor egen konsultorganisation, säger motionärerna. Därigenom finns utrymme för fonderna att i stället förmedla konsulttjänster från fristående mindre företag.

I motion 1981/82:2052 (m) framförs förslag om att fonderna skall koncentrera sig på att genom aktiva rådgivnings- och konsultinsatser tillsammans med konsulter på den öppna marknaden verka för att de mindre företagens kompetens inom exempelvis ekonomisk planering och marknadsföring förbättras och att nya teknikområden öppnas för dessa företag. Liksom i den nyss refererade motionen från samma parti begärs att utvecklingsfonderna i väsentligt högre grad än f. n. skall ta marknadsmässig betalning för denna typ av tjänster.

Motion 1981/82:809 (fp) går ut på att utvecklingsfonderna bör ägna större uppmärksamhet åt företagsservice och därmed åt den uppsökande delen av

sin verksamhet.

Utskottet instämmer i den i propositionen föreslagna inriktningen av utvecklingsfondernas serviceinsatser. Företagsservicen bör sålunda få en i förhållande till den övriga verksamheten ökad betydelse. Fonderna bör likaså i ökad utsträckning söka delfinansiera sin verksamhet med hjälp av avgifter för tjänster som de utför. Produktutvecklingsfrågor är ett av utvecklingsfondernas prioriterade områden. Av vad utskottet här har anfört framgår att ifrågavarande delar av de här berörda motionerna i väsentliga delar blir tillgodosedda. Motionerna avstyrks sålunda i denna del.

I motion 1981/82:862 (c) begärs åtgärder av regeringen för ökad service åt nystartade företag och för ökad information. Motiveringen finns i motion 1981/82:859 (c). Där ges exempel på några åtgärder ägnade att underlätta och stödja startandet av nya företag. Det gäller bl. a. subventionerad hjälp med redovisningsfunktioner och myndighetskontakter åt nystartade företag. Vidare sägs att det måste vara en uppgift för myndigheterna att företagare fortlöpande kan vidareutbildas och informeras om ändrade och nytillkommande regler.

Motion 1981/82:1951 (fp) mynnar ut i förslag om en bättre uppföljning och rådgivning till smärre nystartade företag som har erhållit statligt ekonomiskt stöd.

Utvecklingsfonderna satsar redan i dag vissa resurser på att följa upp verksamheten vid nystartade företag och att ge råd till företagarna. Det gäller bl. a. sådana företag som har fått ekonomisk hjälp av samhället. Utskottet anser att denna del av utvecklingsfondernas verksamhet är betydelsefull. Något uttalande från riksdagen i detta ämne anser dock inte utskottet vara motiverat. Sålunda avstyrks motion 1981/82:826 (c) och motion 1981/82:1951 (fp).

Anslaget Bidrag till regionala utvecklingsfonder m. m.

I propositionen föreslår (bilaga 4 punkt B 3, s. 223 f.) regeringen riksdagen att anvisa 95 milj. kr. som bidrag till regionala utvecklingsfonder m. m. för budgetåret 1982/83. Förslaget innebär att regeringen räknar med ett oförändrat medelsbehov jämfört med innevarande budgetår. Den uteblivna uppräknings för prisutveckling ingår i regeringens förslag till besparingar i 1982 års budgetproposition. Med hänsyn till att anslaget är ett s. k. bidragsanslag har besparingen beräknats till 3 milj. kr.

I fem motioner berörs frågan om medelstillelning till fonderna.

Socialdemokraterna kritiserar i sin partimotion 1981/82:2309 regeringen för att den trots ökade ambitioner för utvecklingsfondernas verksamhet föreslår oförändrat anslag till utvecklingsfonderna, vilket i reala termer innebär en neddragning av deras resurser.

Med hänsyn till de högre krav som också socialdemokraterna ställer på utvecklingsfonderna sägs att dessa bör erhålla ett anslag som åtminstone är

oförändrat räknat i fast penningvärde. Motionärerna föreslår att till utvecklingsfondernas verksamhet skall anslås 105 milj. kr., vilket innebär en ökning jämfört med regeringens förslag med 10 milj. kr. Däri ingår en uppräknig av bidraget till Svenska Industrietablerings AB (Svetab) för affärsidéseminarier med 1 milj. kr. i syfte att främja tillkomsten av nya företag.

I motion 1981/82:2301 (s) erinras om att regeringen inte föreslår någon utökning av resurserna för utvecklingsfondernas administration och utlåning trots att målgruppen utökas med turistföretagen. Om ett beslut att turistföretagen skall tas in i utvecklingsfondernas målgrupp skall vara meningsfullt måste det åtföljas av att resurser ges för såväl administration som för utlåning, anför motionärerna. Detta sägs i första hand böra ske i Jämtland med hänsyn till bl.a. dess stora turistnäring.

Motionärerna begär att riksdagen skall anmoda regeringen att tillföra utvecklingsfonderna i de län där turismen har karaktär av basnäring ekonomiska resurser för att klara utökningen av målgruppen.

Motion 1981/82:1131 (s) går i här aktuell del ut på att "de skånska underleverantörernas besvärliga situation" skall uppmärksammas och att de skånska utvecklingsfonderna skall ges resurser för att kunna underlätta omställningsproblem som uppstår för underleverantörer när stora företag ställer om eller krymper sin produktion.

I motion 1981/82:622 (s) föreslås ett fortsatt stöd till Dala Invest och Ludvika Industri AB (LIAB). Motionärerna hänvisar till vad som förutsattes vid ett riksdagsbeslut i anslutning till proposition 1978/79:126 och begär att vid fördelning av medel speciell hänsyn skall tas till utvecklingsfonden i Kopparbergs län så att de regionala utvecklingsbolagens verksamhet inom området kan förstärkas.

Frågan om fördelning av statens bidrag till de olika fonderna har behandlats tidigare av riksdagen. Näringsutskottet hänvisade våren 1980 (NU 1979/80:43 s. 37 f.) till vad industriministern hade uttalat i ämnet i budgetpropositionen år 1980 (prop. 1979/80:100 bilaga 17 s. 52 f.). Sammanfattningsvis anförde industriministern därvid följande. Det är inte möjligt att fastställa några enkla regler för medelsfördelningen. Denna måste utgå från syftet med fondernas verksamhet. Det är att med speciell inriktning på småföretagen främja utvecklingen av ett internationellt konkurrenskraftigt näringsliv. Samtidigt skall verksamheten stå i samklang med samhällets regionalpolitiska strävanden. Fonderna är alltså att betrakta som ett väsentligt inslag i en aktiv regionalpolitik. Den närmaste fördelningen av bidrag och medelstillskott ankommer på statens industriverk. Verket får därvid göra en avvägning mellan sådana bedömningsgrunder som antalet företag i resp. län samt näringsstruktur, geografiska förhållanden, behov av ökad industrisysselsättning, tillgång på privata serviceföretag, konsultföretag och kreditinstitut inom länet etc. De regionalpolitiska skälen måste dock tillmätas en avgörande betydelse. I detta sammanhang erinrade industrimi-

nistern om innebörden av förordningen (1979:639) om skyldighet för statlig myndighet att följa riktlinjerna för regionalpolitiken. Utskottet underströk att det är såväl näringspolitiska som regionalpolitiska hänsyn som skall styra fördelningen av tillgängliga medel mellan de regionala utvecklingsfonderna.

Utskottet anser att regeringens förslag i fråga om det statliga bidraget till utvecklingsfonderna är väl avvägt med hänsyn till dels angelägenheten av stöd till de mindre och medelstora företagen, dels det statsfinansiella läget.

Sålunda tillstyrker utskottet regeringens förslag att anslaget skall uppgå till 95 milj. kr. Vad gäller fördelningen av anslaget mellan olika fonder anser utskottet att denna även fortsättningsvis bör göras med den allmänna inriktning som utskottet nyss har redovisat.

Liksom regeringen (prop. s. 208) anser utskottet att några ytterligare statliga medel för utlåning inte bör utgå under budgetåret 1982/83. Fondernas utlåningsverksamhet bör kunna hållas på en rimlig nivå genom främst de inflytande räntorna och amorteringarna. Utskottet vill i detta sammanhang erinra om att utvecklingsfonderna också samverkar med Sveriges Investeringsbank AB när det gäller kreditgivning till små och medelstora företag. T. o. m. våren 1982 hade Investeringsbanken beviljat 537 företag sådana lån på totalt ca 290 milj. kr. Mot den angivna bakgrunden avstyrker utskottet motion 1981/82:2309 (s) i ifrågavarande del, motion 1981/82:2301 (s), motion 1981/82:622 (s) och motion 1981/82:1131 (s) i ifrågavarande del.

I motion 1981/82:2307 (c, fp) anförs att den betydelse som företagsutvecklingen har för sysselsättningen understryker att näringspolitiska och arbetsmarknadspolitiska insatser ofta måste ses i ett sammanhang. I besvärliga sysselsättningslägen bör det, säger motionärerna, vara lämpligt att med arbetsmarknadspolitiska motiv göra särskilda insatser inom näringspolitikens område. Detta kan lämpligen ske via utvecklingsfonderna. Motionen utmynnar i att riksdagen bör hos regeringen begära en prövning av möjligheterna till ytterligare anslag till utvecklingsfondernas företagservice i samband med de åtgärder på det arbetsmarknadspolitiska området som kan aktualiseras under våren och framöver.

Utskottet vill erinra om att regeringen i proposition 1981/82:113 (s. 132 f.) har lämnat vissa förslag om regionalpolitiskt utvecklingsarbete på regional och central nivå. Inom ramen för anslaget C 3, Regionala utvecklingsinsatser, förordas åtgärder som sammantagna benämns Regionalt utvecklingsarbete. Härmed avses visst projektarbete i vilket de regionala utvecklingsfonderna kan vara samarbetspart till länsstyrelserna. Vidare avses vissa åtgärder för regionalt nyföretagande som också berör de regionala utvecklingsfonderna. Detta innebär bl. a. att stöd kan utgå för olika utbildningsinsatser och till hjälp åt företag att skaffa erforderlig kompetens från externa källor, t. ex. i form av konsulttjänster. För regionalt utvecklingsarbete beräknas högst 50

milj. kr. Det ankommer på regeringen att fördela anslaget mellan länen och att utfärda de föreskrifter som krävs. Vidare ankommer det på resp. länsstyrelse att med utgångspunkt häri fördela anvisade medel mellan angivna ändamål och lämna föreskrifter och riktlinjer till de organ i länet som skall fatta beslut i de enskilda fallen.

Utskottet vill understryka att utvecklingsfondernas insatser har stor betydelse för att förebygga arbetslöshet. Grundtanken i motionen om att vissa arbetsmarknadspolitiska medel riktade till de regionala utvecklingsfonderna kan få en väsentlig näringspolitisk effekt överensstämmer sålunda med utskottets uppfattning. Som framgår av vad utskottet här har redovisat föreslås i den regionalpolitiska propositionen (1981/82:113) vissa ytterligare insatser som via utvecklingsfonderna är ägnade att stimulera till bl. a. regionalt nyföretagande. Utskottet räknar med att regeringen framöver också överväger vilka möjligheter till ytterligare bidrag till utvecklingsfondernas företagsservice som kan avsättas i samband med arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Något uttalande från riksdagen i denna fråga anser utskottet inte vara erforderligt. Motion 1981/82:2307 (c, fp) avstyrks således.

Utskottet har inga erinringar mot regeringens förslag under punkterna B 4 och B 5 (s. 224–226). Propositionen tillstyrks sålunda i denna del.

Övrigt

I motion 1981/82:2296 (m) ifrågasätts behovet av de regionala utvecklingsfonderna. Motionären vill att riksdagen hos regeringen skall begära förslag om en avveckling av fonderna.

Av vad utskottet i det föregående har anfört om betydelsen av de regionala utvecklingsfondernas verksamhet torde tydligt framgå att utskottet inte ställer sig bakom motionens förslag. Motion 1981/82:2296 (m) avstyrks sålunda.

Småföretagsinriktade utvecklings- och investmentbolag m. m.

Utskottet behandlar i detta avsnitt förslaget i propositionen om att bildandet av privata småföretagsinriktade utvecklings- och investmentbolag skall underlättas. Därefter kommer utskottet in på frågan om vilken roll Svenska Industrietablerings AB (Svetab) bör spela. Avslutningsvis tar utskottet upp ett förslag i den regionalpolitiska propositionen (prop. 1981/82:113) om Regioninvest i Norr AB. Vad som i småföretagspropositionen (bilaga 4 avsnitt 11.3, s. 220 f.) anförs om Sveriges Investeringsbank AB:s roll föranleder ingen kommentar från utskottet.

Tillväxtinvest

Riksdagen uttalade våren 1980 (NU 1979/80:43, rskr 1979/80:395) att det borde utredas hur samhället skulle underlätta bildandet av småföretagsinriktade utvecklings- och investmentbolag på privat basis.

Under år 1981 har förslag i frågan lämnats dels av utredningen angående de små och medelstora företagens finansiella situation i betänkandet (SOU 1981:95) Tillväxtkapital, dels av STU i rapporten Tillväxtinvest, ett system att förse mindre företag med eget kapital. Både betänkandet och rapporten har remissbehandlats.

På grundval av förslagen i betänkandet och rapporten samt av remissynpunkterna framförs regeringens förslag om s. k. Tillväxtinvestbolag. Det framgår av propositionen att detta på väsentliga punkter avviker från dem som förts fram av utredaren och av STU. Avvikelserna motiveras (s. 219) bl. a. av vissa genomförda och planerade åtgärder av generell natur som enligt propositionen borde medföra att det skall inrättas investmentbolag av denna typ i tillräcklig omfattning. Åtgärderna gäller lindrad dubbelbeskattning av aktieutdelningar och organiserad handel med småföretagsaktier.

I vissa fall kan det dock enligt propositionen finnas ett behov av särskilda åtgärder för att ge de Tillväxtinvestbolag som bildas goda möjligheter att expandera. Det erinras (s. 220) om att regeringen i den regionalpolitiska propositionen (prop. 1981/82:113) föreslår att regionalpolitiskt stöd i form av lån på speciella villkor får användas för sådana investmentbolag inom stödområdena. Även i områden med sysselsättningsproblem utanför stödområdena kan det enligt småföretagspropositionen finnas skäl att i vissa fall stödja Tillväxtinvestbolag. Regeringen föreslår därför att staten mot andel i värdetillväxten i sådana Tillväxtinvestbolag skall kunna ställa garanti för och under begränsad tid lämna bidrag för att helt eller delvis täcka kostnader för räntor på lån till Tillväxtinvest. Det sägs böra ankomma på regeringen att närmare utforma villkoren för stödet.

För att täcka kostnader för räntebidrag föreslås ett nytt reservationsanslag med benämningen Räntestöd till Tillväxtinvest för budgetåret 1982/83. Anslagsbehovet beräknas till 3,5 milj. kr. Vidare föreslås att ett nytt anslag för att täcka eventuella förluster på garantiverksamheten förs upp på statsbudgeten med ett formellt belopp på 1 000 kr. Garantier bör enligt propositionen få tecknas inom en total ram av 25 milj. kr.

Socialdemokraterna anför i sin partimotion 1981/82:2309 att finansieringsbolag av typen Tillväxtinvest är en affärsidé som har rönt stort intresse. Flera banker och försäkringsbolag har redan långt framskridna planer på att starta egna sådana bolag oavsett ett eventuellt statligt stöd, säger motionärerna. De anför att denna typ av finansieringsverksamhet kan få stor betydelse för många små företag. Med hänsyn till att flera finansieringsbolag ändå är på väg att etableras anser de inte att samhället behöver gå in med särskilda stimulanser. Motionärerna yrkar mot angiven bakgrund avslag på regering-

ens förslag om lånegarantier och räntebidrag för bildandet av privata Tillväxtinvestbolag.

Förslagen om Tillväxtinvestbolag syftar till att finna former för att kanalisera riskvilligt kapital till småföretagssektorn. En bärande tanke är därvid att det riskvilliga kapitalet skall investeras i huvudsak i form av ägarkapital på minoritetsbasis. På så sätt behåller småföretagaren själv det avgörande inflytandet över sitt företag, samtidigt som det egna kapitalet i företaget ökas och affärsmässigt kunnande i olika former kan tillföras företagen genom minoritetsintressenten.

Utskottet delar regeringens uppfattning att det finns goda förutsättningar för att det skall kunna inrättas ett tillräckligt antal Tillväxtinvestbolag. Dessa kan komma att spela en viktig roll när det gäller att förse småföretagen med riskvilligt kapital. De åtgärder som regeringen föreslår för att ge de bolag som bildas goda möjligheter att expandera finner utskottet vara väl motiverade. Som anförs i propositionen bör det här aktuella stödet i första hand komma i fråga för sådana investmentbolag i områden med sysselsättningsproblem utanför de regionalpolitiska stödområdena. Utskottet tillstyrker regeringens förslag om åtgärder för att underlätta att privata småföretagsinriktade utvecklings- och investmentbolag bildas. Till räntestöd för det angivna ändamålet bör riksdagen för budgetåret 1982/83 anvisa 3,5 milj. kr. Vidare bör ett formellt belopp på 1 000 kr. föras upp på statsbudgeten som ett nytt anslag avsett att täcka eventuella förluster på garantiverksamheten. Garantier bör få tecknas inom en total ram av 25 milj. kr. Av det anförda framgår att utskottet avstyrker motion 1981/82:2309 (s) i ifrågavarande del.

I två motioner framförs förslag om inrättande av regionala investmentbolag i Skaraborgs län resp. Dalarna.

Motion 1981/82:201 (c) har framlagts under allmänna motionstiden, dvs. innan regeringens förslag hade presenterats. Motionärerna utgår från STU:s förslag om Tillväxtinvest och föreslår av en hel rad uppräknade skäl att en försöksverksamhet med ett dylikt investmentbolag skall komma till stånd i Skaraborgs län. Motionärerna vill att riksdagen skall göra ett uttalande av denna innebörd.

I motion 1981/82:2297 (c) föreslås att riksdagen skall uttala sig för inrättandet av ett regionalt investmentbolag av typ Tillväxtinvest i Dalarna och att det skall förläggas till Mora. Regeringen föreslås anvisa resurser för detta ändamål.

Utskottet ser positivt på att det nu tas initiativ till inrättande av privata småföretagsinriktade utvecklings- och investmentbolag i olika delar av landet. Initiativet bör dock komma från dem som avser att bilda ifrågavarande bolag. Utskottet anser inte att riksdagen bör uttala sig för någon viss lokalisering av dessa utvecklings- och investmentbolag. Med det anförda avstyrks motion 1981/82:201 (c) och motion 1981/82:2297 (c) i här aktuell del.

Svetab

Svenska Industrietablerings AB (Svetab) är helägt dotterbolag till Statsföretag AB. Under år 1978 började Svetab uppbyggnaden av den regionala investmentverksamheten genom etableringen av dotterbolagen Svetab Nord AB och Svetab Bergslagen AB. År 1979 etablerades ytterligare två dotterbolag, Svetab Småland AB och Svetab Öst AB, vilkas verksamhet har byggts upp under år 1980. Riskkapitalet i de regionala investmentbolagen har finansierats medelst anslag från riksdagen på tillsammans 70 milj. kr.

Det framgår av propositionen (s. 222) att Svetab önskar bygga ut den regionala verksamheten så att den blir rikstäckande. Svetab föreslår sålunda att ytterligare tre bolag med vardera 20 milj. kr. i riskkapital inrättas med verksamhet i resp. Mälardalen/Storstockholm, Västsverige/Göteborg samt Skåne. Vidare är Svetab berett att under år 1982 starta ett rikstäckande investmentbolag av typen Tillväxtinvest. Enligt Svetab behövs för detta bolag dels ett aktiekapital på 20 milj. kr., varav Svetab f. n. kan teckna 10 milj. kr. utan krav på ytterligare tillskott över statsbudgeten, dels en statlig lånegaranti på 40 milj. kr.

Regeringen förordar inte nu ytterligare medelstillskott till Svetab. Det står dock Svetab fritt, sägs det i propositionen, att i samverkan med andra intressenter bilda regionala bolag i den mån det inte innebär anspråk på ytterligare medelstillskott över statsbudgeten. Detsamma gäller vid behov att öka kapitalbasen i de nuvarande regionala bolagen och i fråga om det rikstäckande investmentbolaget.

I den socialdemokratiska partimotionen 1981/82:2309 anförs bl. a. att verksamheten inom Svetab överensstämmer med de syften som har tillskrivits Tillväxtinvest. Denna typ av verksamhet är ett väsentligt inslag i en politik för små företag, säger motionärerna. De finner det naturligt att samhällets fortsatta insatser på området kanaliseras genom detta redan etablerade företag.

Mot den angivna bakgrunden förordar socialdemokraterna att Svetab under den närmaste treårsperioden tilldelas ytterligare 30 milj. kr. för en utbyggnad av sin verksamhet, varvid 20 milj. kr. avses för det av Svetab begärda Svetab Väst och 10 milj. kr. för en utökning av verksamheten i befintliga bolag i enlighet med Svetabs begäran. När det gäller Svetab Mälardalen säger sig motionärerna vilja avvakta utvecklingen, bl. a. av de privata Tillväxtinvestbolag som kommer att bildas. Beträffande det rikstäckande bolaget för den s. k. tredje rondens finansiering – dvs. expansionsinvesteringar när omsättningen uppgår till 20–100 milj. kr. – bör Svetab gå vidare med de kontakter man har tagit för att få in andra finansiärer av typen förvaltare av kollektivt kapital som delägare. Svetab bör enligt motionärerna vara oförhindrat att ta in sådana delägare även i sina befintliga bolag, varvid dock även staten bör kräva avkastning på sina insatser om resultatet överskrider en viss nivå som bör bestämmas innan de nya delägarna träder

in.

Utskottet har noterat Svetabs planer att genom samverkan med andra intressenter försöka vidga sin finansiella ram. Såväl i propositionen som i den socialdemokratiska partimotionen tas denna fråga upp. Härvid berörs bl. a. andra finansiärers medverkan såväl i regionala bolag som i ett planerat rikstäckande bolag. Utskottet anser att en lämplig väg för andra intressenters medverkan i Svetab skulle kunna vara genom en riktad nyemission i moderbolaget Svetab. Lämpligheten av att kollektiva kapitalförvaltare, såsom allmänna pensionsfondens fjärde fondstyrelse, går in som delägare direkt i något av de regionala bolagen torde kunna ifrågasättas. Med hänsyn till det riskkapital som har satsats från samhällets sida i Svetab torde de närmare formerna för andra finansiärers medverkan i Svetab böra underställas regeringens prövning. Frågan om statens andel av resultatet bör tas upp i det sammanhanget.

Utskottet delar regeringens uppfattning att något ytterligare medelstillskott till Svetab nu inte bör anvisas. Svetabs verksamhet bör komma att underlättas av de generella åtgärder som tidigare har nämnts. I den mån andra intressenter vill samverka med Svetab, t. ex. vid bildandet av de planerade bolagen, får detta således ske utan ytterligare krav på medelstillskott över statsbudgeten.

Utskottet avstyrker sålunda motion 1981/82:2309 (s) i ifrågavarande del.

Regioninvest i Norr AB m. m.

Regeringen föreslår i den regionalpolitiska propositionen (prop. 1981/82:113 s. 156 f.) att riksdagen skall anvisa 55,2 milj. kr. för förlusttäckning i Regioninvest i Norr AB. Förlusttäckningen föreslås anvisas i form av tillskott till moderbolaget Statsföretag AB på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1981/82.

Det framgår av propositionen (s. 158) att Regioninvests rörelseresultat efter avskrivningar och finansiellt netto för år 1981 preliminärt uppgår till - 55,2 milj. kr. Av förlusten hänförs drygt 15 milj. kr. till Regioninvests kommersiella enheter och ca 25 milj. kr. till företag i ett inledande skede med betydande startkostnader samt till enheter under avveckling åren 1981-1982. Resterande belopp avser för koncernen gemensamma aktiviteter, t. ex. produktprogramförnyelse och marknadsföringsinsatser av tidsbegränsad karaktär, huvudsakligen inriktade mot företag som Regioninvest av sysselsättningspolitiska skäl har ombetts att engagera sig i.

Industriministern framhåller att Regioninvest har gjort en positiv insats för industriutvecklingen i Norrbotten. Företaget har emellertid haft att arbeta under svåra förhållanden. Mot bakgrund av dessa omständigheter framför regeringen förslag att särskilda medel skall anvisas för förlusttäckning i Regioninvest i Norr AB.

I tre motioner lämnas förslag om bl. a. medelstilldelningen för Regioninvest. Socialdemokraterna tillstyrker i sin partimotion 1981/82:2352 regeringens förslag om förlusttäckning i Regioninvest. De anser emellertid att ytterligare medel bör ställas till Regioninvests förfogande. Bolaget sägs vara en viktig offensiv länk i den breddning av den industriella verksamheten i Norrbotten som planeras. Om Regioninvest ges ett tillräckligt kapitaltillskott kan företaget enligt motionärerna utvidga sin verksamhet högst betydligt. Regioninvest föreslås få ett medelstillskott om totalt 350 milj. kr. för en femårsperiod. Kapitalet skall tillföras företaget med 100 milj. kr. de två första åren och därefter med 50 milj. kr. årligen.

Med hänsyn till förlusttäckningen om 55,2 milj. kr. föreslår motionärerna att 44,8 milj. kr. skall anvisas för budgetåret 1982/83.

Verksamheten inom Regioninvest i Norr AB har inte varit framgångsrik, anför moderata samlingspartiet i partimotionen 1981/82:2289. Det är inte tillfredsställande med fortsatta rekvisitioner av förlusttäckningsbidrag. Motionärerna anser att verksamhetens framtida inriktning bör prövas i särskild ordning. Regeringen föreslås återkomma till riksdagen med en rapport härom när verksamheten har utvärderats. I avvaktan härpå föreslås att det av regeringen föreslagna anslaget minskas till 25 milj. kr.

Vänsterpartiet kommunisterna säger i partimotionen 1981/82:2355 att Regioninvest under åren har utvecklats till en viktig och betydelsefull enhet i det norrbottniska näringslivet. Motionärerna anser det vara väsentligt att Regioninvest ges reella möjligheter att fortsätta att driva företagsverksamhet. Det av regeringen föreslagna tillskottet betecknas som otillräckligt. I motionen föreslås att det höjs till 100 milj. kr. Utskottet uppfattar det aktuella yrkandet som att utöver förlusttäckningsbidraget ytterligare medel, 44,8 milj. kr., skall anvisas för budgetåret 1982/83.

Utskottet behandlar i detta sammanhang också en motion från allmänna motionstiden om de regionala investmentbolagens verksamhet. I motion 1981/82:1490 (m) sägs att de statliga investmentbolagen ofta har regionala verksamhetsområden. Dessa bolags verksamhet har blivit föremål för såväl beröm som kritik. Kritikerna anser enligt motionärerna att statens investmentbolag genom sin "subventionsverksamhet" har snedvridit den naturliga konkurrensen och att de tillskapade arbetstillfällena egentligen kommer från andra företag i regionen. Det är för förtroendet hos såväl skattebetalare som företagare angeläget att det skapas klarhet om de statliga investmentbolagens arbets sätt och investeringar under senare år, anför motionärerna. Motionen mynnar ut i förslag om att riksdagen skall begära att regeringen ombesörjer en utvärdering av de regionala investmentbolagens verksamhet och medelsanvändning.

Utskottet tar först upp frågan om förlusttäckningsbidrag för år 1981 och förslagen om utvärdering av Regioninvest och om de regionala investmentbolagen.

Utskottet delar uppfattningen i propositionen och den socialdemokratiska

partimotionen att Regioninvest i Norr har gjort en positiv insats för industriutvecklingen i Norrbotten. Det är enligt utskottets mening angeläget att Regioninvest kan erhålla förlusttäckning för verksamhetsåret 1981 så att bolagets soliditet hålls på en rimlig nivå. Den ogynnsamma resultatutvecklingen måste brytas så snart som möjligt. Utskottet tillstyrker sålunda regeringens förslag om förlusttäckning och föreslår att 55,2 milj. kr. anvisas för det angivna ändamålet på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1981/82.

Av det anförda framgår att utskottet inte instämmer i den kritik i fråga om Regioninvests verksamhet som framförs i moderata samlingspartiets partimotion 1981/82:2289. Utskottet anser inte att det nu erfordras någon särskild utredning om verksamheten vid Regioninvest. Det finns inte heller enligt utskottets uppfattning behov av en utvärdering av de regionala investmentbolagens verksamhet och medelsanvändning, såsom föreslås i motion 1981/82:1490 (m). Frågor om de statligt ägda regionala utvecklingsbolagen behandlade riksdagen förra våren (prop. 1980/81:130, NU 1980/81:64). I den industripolitiska propositionen redovisades bl. a. statens industriverks utvärdering (SIND 1980:14) Regionala utvecklingsbolag – problem och möjligheter. Mot bakgrund av det anförda avstyrker utskottet motion 1981/82:2289 (m) i ifrågasvarande del och motion 1981/82:1490 (m).

Utskottet tar så upp frågan om anslag till Regioninvest under nästa budgetår.

Utskottet anser att det förlusttäckningsbidrag som utskottet nyss har uttalat sig för bör ge Regioninvest möjlighet att även fortsättningsvis få krediter på den öppna kreditmarknaden. Några ytterligare statliga bidrag bör inte anvisas för nästa budgetår. Utskottet avstyrker således motion 1981/82:2352 (s) i ifrågasvarande del och motion 1981/82:2355 (vpk) i här aktuell del.

Övriga kreditfrågor

Vänsterpartiet kommunisterna föreslår i partimotionen 1981/82:2312 att ett särskilt kreditinstitut för arbetarkooperativa företag skall inrättas. Motionärerna vill att riksdagen skall begära att regeringen framlägger ett förslag härom. Utskottet vill erinra om att regeringen till våren 1982 har aviserat en proposition om kooperationsfrågor. För övrigt framgår det av småföretagspropositionen (s. 206) att det i utvecklingsfondernas målgrupp ingår företag med olika ägarformer, bl. a. personalägda företag. Med vad utskottet här har anförat avstyrker utskottet motion 1981/82:2312 (vpk) i ifrågasvarande del.

AB Industrikredit bör ges möjligheter att med industrifastigheter och jämförbara anläggningar som säkerhet ge lån med en löptid upp till 30 år, heter det i motion 1981/82:1482 (c, fp, m). En sådan förlängning av kredittiden skulle underlätta betydligt för de mindre och medelstora

företagens investeringar, anför motionärerna. Utskottet har erfarit att Industrikredit under våren 1982 har slutfört överläggningar med allmänna pensionsfonden och utredningen (E 1980:05) om de små och medelstora företagens finansiella situation vilka har resulterat i vissa ändringar i bl. a. amorteringstidernas längd vid lån från Industrikredit.

De förändringar som därmed åsyftas innebär att Industrikredit nu kan erbjuda lån som åtminstone till sina ekonomiska verkningar svarar mot 25- och 30-åriga lån. Lånen läggs upp på 15 år med 3 1/3 % årlig amortering. Under lånets 15-åriga löptid amorteras sålunda 50 % av ursprungligt belopp. Avsikten är att lånen efter dessa 15 år skall kunna förlängas med ytterligare 10 eller 15 år.

Enligt utskottets uppfattning tillgodoser de nya låneformerna hos Industrikredit i huvudsak önskemålen i den här aktuella motionen, vilken således avstyrks.

Samarbete mellan småföretag

Små företag har oftast för små resurser för att klara sina rutiner på ett rationellt sätt, anför socialdemokraterna i partimotionen 1981/82:2309. En samverkan mellan företag genom utnyttjande av gemensam utrustning och gemensamt anlåtande av anläggningar och bolag när det gäller bokföring, transporter, dataservice etc. skulle enligt motionärerna betyda väsentliga ekonomiska fördelar. Det skulle innebära att resurser frigörs för satsningar på utveckling av företagen. Det betyder också att man får tillgång till kunskaper på dessa områden som de små företagen annars inte skulle ha råd att utnyttja. Motionärerna föreslår mot den angivna bakgrunden att regeringen skall anmodas komma med förslag till lämpliga stimulansåtgärder för denna typ av verksamhet. Härvid bör då beaktas möjligheten att bilda samverkansbolag, dvs. någon form av småföretagskooperativ uppbyggda enligt kooperativa principer. Redan existerande lokala företagsgrupper och industribyar kan utgöra exempel och bidra med erfarenheter i detta arbete, anför motionärerna.

Det finns otvivelaktigt i många fall stora fördelar att vinna för de små företagen genom samarbete i olika frågor och i olika former. Samhället stimulerar till visst sådant samarbete, bl. a. genom de regionala utvecklingsfonderna och via Sveriges exportråd. Som framgår av småföretagspropositionen (s. 211) kan samverkande underleverantörföretag i vissa fall erhålla utvecklingskapital. I fråga om fondernas främjande av nyföretagandet nämns arbetskooperativ (s. 215) som en målgrupp för nya etableringskampanjer. En del av Exportrådets insatser avser som antytts kollektiva insatser som syftar till ökade exportintäkter. Utskottet vill också peka på att vissa frågor med anknytning till detta ämne berörs i den regionalpolitiska propositionen (1981/82:113 s. 113 f.) i ett avsnitt om Stiftelsen Industricentra. Som tidigare har nämnts har en proposition om kooperationsfrågor

aviserats till våren 1982. Mot bakgrund av vad utskottet här har anfört avstyrks motion 1981/82:2309 (s) i denna del.

Förnyelse av äldre arbetsområden

Socialdemokraterna säger i sin partimotion 1981/82:2309 att det finns starka skäl för samhället att medverka till en förnyelse av äldre arbetsområden. Motionärerna anför bl. a. att samhällets medverkan i första hand är en kommunal fråga och att arbete också pågår i flera kommuner med att finna lösningar. De anser emellertid att det vore naturligt med centrala initiativ för att samordna det arbete som pågår och bidra till att finna lösningar, bl. a. i finansieringsfrågor, som kan vara generella. I sammanhanget bör enligt motionärerna också tas in de stora problem med höjda lokalkostnader som många småföretag brottas med. Motionärerna föreslår att regeringen uppmanas att i samarbete med kommuner, näringsliv och arbetstagarorganisationer utreda och komma med förslag i denna fråga.

I detta ämne har civilutskottet avgett yttrande (CU 1981/82:8 y). Civilutskottet erinrar om att stadsförnyelsekommittén (Bo 1979:04) har till uppgift att ta fram underlag som skall göra det möjligt att precisera mål och riktlinjer för stadsförnyelsen samt att förbättra och precisera genomföranderegler. Frågor om förnyelse av den befintliga bebyggelsemiljön blir därmed föremål för en samlad översyn, anför civilutskottet. Kommittén har avgett ett delbetänkande (SOU 1981:99) och samtidigt (SOU 1981:100) publicerat visst underlagsmaterial. Den har i det nämnda delbetänkandet (s. 77-80) redovisat den avsedda uppläggningsen av det fortsatta arbetet. Civilutskottet pekar också på att det år 1979 tillkallades en utredning om planmässig sanering efter industrinedläggningar. Utredaren har nyligen avlämnat betänkandet (SOU 1982:10) Sanering efter industrinedläggningar och därmed avslutat sitt uppdrag. Frågor om hyra för lokaler har av civilutskottet senast behandlats i betänkandena CU 1981/82:23 och CU 1981/82:27.

Enligt civilutskottets mening torde syftet med det aktuella förslaget i motion 1981/82:2309 (s) kunna i väsentliga delar tillgodoses utan den ytterligare utredning som motionärerna förordar. Det finns därför enligt civilutskottets mening inte tillräckliga skäl att tillstyrka motionsyrkandet. Socialdemokraterna i civilutskottet har i en avvikande mening bl. a. anfört att regeringen bör föranstalta om den av motionärerna förordade utredningen.

Näringsutskottet delar civilutskottets uppfattning i denna fråga. Med hänvisning till det pågående utredningsarbete som nämns i civilutskottets yttrande bör det här aktuella önskemålet i motion 1981/82:2309 (s) i väsentliga delar kunna tillgodoses utan att ytterligare en utredning tillsätts. Motionen avstyrks sålunda i ifrågavarande del.

Uppdragstagarbegreppet

I motion 1981/82:2302 (fp) anförs att tillämpningen av nuvarande arbets- och skatterättsliga regler rörande uppdragstagare i betydande grad kan motverka önskemålen om att starta egna företag. Som ett exempel nämns i motionen att det, om en uppdragsgivare skulle lämna ett relativt omfattande uppdrag till ett nystartat företag, med nuvarande lagstiftning finns en betydande risk att uppdragstagaren kan komma att betraktas som anställd eller som en s. k. beroende uppdragstagare, för vilken uppdragsgivaren är skyldig att erlägga sociala avgifter och att inbetala preliminär skatt. Samma situation uppstår ofta, säger motionären, då någon anställd vill starta egen firma och gör det vid sidan av sitt ordinarie arbete för att successivt kunna bygga upp en kundkrets.

Av domar i såväl arbetsdomstolen som försäkrings[över]domstolen synes enligt motionären framgå bl. a. att uppdragstagaren i väsentlig utsträckning måste ha inkomst också från andra uppdragsgivare för att inte anses som anställd eller beroende uppdragstagare och att det därvid saknar betydelse om uppdragstagaren själv har erlagt avgifter och skatter i enlighet med gällande lagstiftning.

Osäkerheten inom uppdragstagarområdet kan leda till att många företag begränsar sin utläggning av uppdrag, vilket i åtskilliga fall kan vara till förfång för nyetablering, heter det vidare i motionen. Ett klarläggande i lagstiftningen av uppdragstagarbegreppets innebörd såväl arbetsrättsligt som skattetekniskt skulle kunna underlätta verksamheten både för uppdragstagare och för uppdragsgivare.

Motionären önskar att man genom en enkel rutinförfrågan hos exempelvis lokala skattemyndigheten skulle kunna erhålla bindande besked om huruvida en namngiven uppdragstagare är att hänföra till gruppen egna företagare eller gruppen beroende uppdragstagare, vilket skulle underlätta nyföretagandet.

Riksdagen föreslås göra ett uttalande om behovet av att uppdragstagarbegreppet klarläggs, så att etablering av nya företag underlättas.

Socialförsäkringsutskottet behandlade våren 1981 (SfU 1980/81:28 s. 12 f.) motionsyrkanden som bl. a. syftade till en översyn av gällande bestämmelser för att skapa en klarare gränsdragning mellan arbetstagare, uppdragstagare och rörelseidkare och till att undvika rättsosäkerhet beträffande vem som är avgiftsskyldig. Socialförsäkringsutskottet hänvisade därvid till en i proposition 1980/81:127 aviserad utredning om en omläggning av debitering och uppbörd av avgifter – socialavgiftsutredningen (S 1981:04; särskild utredare: regeringsrådet Gunnar Björne). Utskottet förutsatte att de frågor som hade berörts i de aktuella motionerna skulle komma att bli föremål för prövning inom utredningen. Motionerna behövde därför inte föranleda någon riksdagens åtgärd, anförde utskottet. Riksdagen avslög motionerna.

Utskottet delar den uppfattning som kommer till uttryck i den nu aktuella motionen om att den osäkerhet som i olika sammanhang vidlåder begreppet uppdragstagare kan medföra problem i samband med etableringen av nya företag. Utskottet förutsätter att regeringen överväger olika utvägar för att få denna fråga klarlagd. Det kan exempelvis ske inom ramen för den av socialförsäkringsutskottet nämnda utredningen. Något uttalande från riksdagen i detta ämne anser utskottet inte vara erforderligt. Motion 1981/82:2302 (fp) avstyrks således.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *småföretagspolitikens inriktning m. m.*
att riksdagen
  - a) med anledning av statsministerns anförande i proposition 1981/82:118 (s. 4-9) som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,
  - b) avslår motion 1981/82:2052 yrkande 2,
  - c) avslår motion 1981/82:2312 yrkande 7.
2. beträffande *utvidgning av de regionala utvecklingsfondernas målgrupp*
att riksdagen
  - a) med bifall till proposition 1981/82:118 bilaga 2 första delssatsen och med avslag på motionerna 1981/82:1463, 1981/82:1470 och 1981/82:1945 godkänner vad som i propositionen anförs om utvidgning av de regionala utvecklingsfondernas målgrupp,
  - b) avslår motion 1981/82:1476,
  - c) avslår motion 1981/82:2311 yrkande 1,
3. beträffande *statligt stöd till AB Handelskredit*
att riksdagen avslår motion 1981/82:1051 och motion 1981/82:2311 yrkande 2,
4. beträffande *främjande av turismen*
att riksdagen med anledning av proposition 1981/82:118 bilaga 2 andra delssatsen moment 1 och motion 1981/82:2299 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,
5. beträffande *detaljhandelsetableringar*
att riksdagen avslår motion 1981/82:2312 yrkande 6,
6. beträffande *exportfrämjande verksamhet*
att riksdagen
  - a) med anledning av proposition 1981/82:118 bilaga 2 andra delssatsen moment 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,
  - b) avslår motion 1981/82:2309 yrkandena 5 och 6 (nationella

handelshus),

7. beträffande *innovationspolitikens inriktning*
att riksdagen med anledning av proposition 1981/82:118 bilaga 4 moment 6 som sin mening ger regeringen till kända vad utskottet anført,
8. beträffande *underleverantörer*
att riksdagen
  - a) avslår motion 1981/82:2309 yrkandena 9–11,
  - b) avslår motion 1981/82:444 yrkande 2 (Älvsborgs län).
9. beträffande *former för STU:s stöd till teknisk forskning och utveckling*
att riksdagen med bifall till proposition 1981/82:118 bilaga 4 moment 4 och med anledning av motion 1981/82:2309 yrkande 8 godkänner vad som i propositionen anförs om vidgade former för STU:s stöd till teknisk forskning och utveckling,
10. beträffande *statliga insatser för främjande av industrins teknikupphandling*
att riksdagen avslår motion 1981/82:1488 yrkandena 15 och 16 och motion 1981/82:2138 yrkandena 12 och 13,
11. beträffande *hantverksinstitut*
att riksdagen avslår motion 1981/82:2308,
12. beträffande *hantverksföretag i utvecklingsfondernas målgrupp*
att riksdagen avslår motion 1981/82:1597,
13. beträffande *centrum för företagsutveckling*
att riksdagen med bifall till proposition 1981/82:118 bilaga 4 moment 2 och punkt B 20 och med avslag på motion 1981/82:1471
  - a) godkänner vad som i propositionen anförs om inrättandet av ett centrum för småföretagsutveckling,
  - b) till *Bidrag till Centrum för småföretagsutveckling* för budgetåret 1982/83 under fjortonde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 1 350 000 kr.,
14. beträffande *företagsinriktad fortbildning*
att riksdagen med anledning av proposition 1981/82:100 bilaga 17 avsnitt B (Industri m. m.) i ifrågavarande del (s. 20), med bifall till motion 1981/82:1946, med anledning av motion 1981/82:1952 yrkande 1 och motion 1981/82:2309 yrkande 12 samt med avslag på motion 1981/82:1478, motion 1981/82:1952 yrkande 2 och motion 1981/82:2300 yrkande 3 i ifrågavarande del till *Bidrag till företagsinriktad fortbildning* för budgetåret 1982/83 under fjortonde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 3 000 000 kr.,
15. beträffande *bidrag till Stiftelsen Institutet för företagsutveckling*

att riksdagen med bifall till proposition 1981/82:100 bilaga 17 punkt B 13 och med avslag på motion 1981/82:2309 yrkande 13 till *Bidrag till Stiftelsen Institutet för Företagsutveckling* för budgetåret 1982/83 under fjortonde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 22 000 000 kr.,

16. beträffande *studiecentrum i Övertorneå*
att riksdagen avslår motion 1981/82:2306,
17. beträffande *centrum för småföretagarutbildning i Göteborg*
att riksdagen avslår motion 1981/82:2310,
18. beträffande *de regionala utvecklingsfondernas styrelser*
att riksdagen med anledning av motion 1981/82:2300 yrkande 4 samt med avslag på motion 1981/82:1496 och motion 1981/82:2309 yrkande 14 i ifrågavarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,
19. beträffande *kvinnliga företagare*
att riksdagen avslår motion 1981/82:834,
20. beträffande *Utvecklingsfondernas samarbetsråd*
att riksdagen avslår motion 1981/82:2309 yrkande 14 i ifrågavarande del,
21. beträffande *de regionala utvecklingsfondernas finansieringsverksamhet*
att riksdagen med bifall till proposition 1981/82:118 bilaga 4 moment 1 samt med avslag på motion 1981/82:1480, motion 1981/82:2052 yrkande 4 i ifrågavarande del, motion 1981/82:2300 yrkande 3 i ifrågavarande del och motion 1981/82:2312 yrkande 1 godkänner vad som i propositionen anförs om ändrade riktlinjer för de regionala utvecklingsfondernas finansieringsverksamhet,
22. beträffande *möjlighet för uppfinnare att utnyttja utvecklingskapital*
att riksdagen avslår motion 1981/82:2309 yrkande 7,
23. beträffande *utredning om uppfinnarverksamhet*
att riksdagen avslår motion 1981/82:1938,
24. beträffande *stipendier för uppfinnare*
att riksdagen avslår motion 1981/82:1488 yrkande 14 och motion 1981/82:2138 yrkande 11,
25. beträffande *hotellgarantilån*
att riksdagen med bifall till proposition 1981/82:118 bilaga 4 moment 3 och med avslag på motion 1981/82:613 godkänner vad som i propositionen anförs om avskaffande av hotellgarantilån,
26. beträffande *utvecklingsfondernas företagservice*
att riksdagen
a) avslår motion 1981/82:809,

- b) avslår motion 1981/82:862 och motion 1981/82:1951,
c) avslår motion 1981/82:2052 yrkande 4 i ifrågavarande del och motion 1981/82:2300 yrkande 3 i ifrågavarande del,
d) avslår motion 1981/82:2309 yrkande 14 i ifrågavarande del,
27. beträffande *bidrag till regionala utvecklingsfonder m. m.*
att riksdagen
a) med bifall till proposition 1981/82:118 bilaga 4 punkt B 3 och med avslag på motion 1981/82:2309 yrkande 15 till *Bidrag till regionala utvecklingsfonder m. m.* för budgetåret 1982/83 under fjortonde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 95 000 000 kr.,
b) avslår motion 1981/82:622,
c) avslår motion 1981/82:1131 yrkande 12,
d) avslår motion 1981/82:2301,
e) avslår motion 1981/82:2307,
28. beträffande *täckande av förluster i anledning av garantigivning hos regionala utvecklingsfonder*
att riksdagen med bifall till proposition 1981/82:118 bilaga 4 punkt B 4 till *Täckande av förluster i anledning av garantigivning hos regionala utvecklingsfonder* för budgetåret 1982/83 under fjortonde huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 1 000 kr.,
29. beträffande *statliga industrigarantilån*
att riksdagen med bifall till proposition 1981/82:118 bilaga 4 punkt B 5 momenten 1 och 2
a) medger att för budgetåret 1982/83 statlig garanti för lån enligt förordningen (1978:507) om industrigarantilån m. m. beviljas med sammanlagt högst 300 000 000 kr.,
b) till *Täckande av förluster i anledning av statliga industrigarantilån m. m.* för budgetåret 1982/83 anvisar ett förslagsanslag av 100 000 000 kr.,
30. beträffande *avveckling av de regionala utvecklingsfonderna*
att riksdagen avslår motion 1981/82:2296,
31. beträffande *privata småföretagsinriktade utvecklings- och investmentbolag*
att riksdagen
a) med bifall till proposition 1981/82:118 bilaga 4 moment 5 godkänner vad som i propositionen anförs om åtgärder för att underlätta att privata småföretagsinriktade utvecklings- och investmentbolag bildas,
b) med bifall till proposition 1981/82:118 bilaga 4 punkt B 21 till *Räntestöd till Tillväxtinvestbolag* för budgetåret 1982/83 under

- fjortonde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 3 500 000 kr.,
- c) med bifall till proposition 1981/82:118 bilaga 4 punkt B 22 moment 1 och med avslag på motion 1981/82:2309 yrkande 1 medger att statlig garanti för lån till s. k. Tillväxtinvestbolag beviljas med sammanlagt högst 25 000 000 kr. i enlighet med vad som anförs i propositionen,
- d) med bifall till proposition 1981/82:118 bilaga 4 punkt B 22 moment 2 och med avslag på motion 1981/82:2309 yrkande 2 till *Täckande av förluster i anledning av statliga garantier för lån till Tillväxtinvestbolag m. m.* för budgetåret 1982/83 under fjortonde huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 1 000 kr.,
- e) avslår motion 1981/82:201 (Skaraborgs län),
- f) avslår motion 1981/82:2297 yrkande 2 (Dalarna),
32. beträffande *Svetabs verksamhet*
att riksdagen med anledning av proposition 1981/82:118 bilaga 4 moment 7 och med avslag på motion 1981/82:2309 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,
33. beträffande *förlusttäckning i Regioninvest i Norr AB m. m.*
att riksdagen
a) med bifall till proposition 1981/82:113 punkt G 16. med anledning av motion 1981/82:2352 yrkande 61 och motion 1981/82:2355 yrkande 2, båda i ifrågavarande del. och med avslag på motion 1981/82:2289 yrkande 17 till *Tillskott till Statsföretag AB för förlusttäckning i Regioninvest i Norr AB* på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1981/82 under fjortonde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 55 200 000 kr.,
b) avslår motion 1981/82:1490 och motion 1981/82:2289 yrkande 10,
34. beträffande *anslag till Regioninvest i Norr AB för budgetåret 1982/83*
att riksdagen avslår motion 1981/82:2352 yrkande 61 och motion 1981/82:2355 yrkande 2, båda i ifrågavarande del,
35. beträffande *arbetarkooperativa företag*
att riksdagen avslår motion 1981/82:2312 yrkande 3,
36. beträffande *AB Industrikredit*
att riksdagen avslår motion 1981/82:1482,
37. beträffande *samarbete mellan småföretag*
att riksdagen avslår motion 1981/82:2309 yrkande 17,
38. beträffande *förnyelse av äldre arbetsområden*
att riksdagen avslår motion 1981/82:2309 yrkande 18,

39. beträffande *uppdragstagarbegreppet*
att riksdagen avslår motion 1981/82:2302.

Stockholm den 27 maj 1982

På näringsutskottets vägnar
INGVAR SVANBERG

Närvarande: Ingvar Svanberg (s), Johan Olsson (c), Erik Hovhammar (m), Hugo Bengtsson (s), Sven Andersson (fp), Nils Erik Wååg (s), Margaretha af Ugglas (m), Birgitta Hambraeus (c), Bengt Sjönell (c), Wivi-Anne Radesjö (s), Sivert Andersson (s), Christer Eirefelt (fp), Birgitta Johansson (s), Per Westerberg (m) och Sture Thun (s).

Reservationer

1. Småföretagspolitikens inriktning m. m. (mom. 1)

Ingvar Svanberg, Hugo Bengtsson, Nils Erik Wååg, Wivi-Anne Radesjö, Sivert Andersson, Birgitta Johansson och Sture Thun (alla s) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 19 med "I fråga" och slutar på s. 20 med "kunna bibehållas" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening är det allra viktigaste i en politik för små och medelstora företag inriktningen av den allmänna ekonomiska politiken och näringspolitiken. Utskottet instämmer därmed i vad som anförs i den socialdemokratiska partimotionen 1981/82:2309. Som där sägs är det största problem som de mindre företagen nu har bristen på efterfrågan på deras produkter och den allmänna stagnationen i ekonomin. Raset i bostadsbyggandet liksom i investeringarna över huvud taget har fått mycket negativa effekter på många små och medelstora företag. Ett stort antal har tvingats lägga ner driften eller göra allvarliga inskränkningar i sin verksamhet, med en ökad arbetslöshet som följd.

Det viktigaste inslaget i en politik för de små och medelstora företagen är därför en snabb omläggning av den ekonomiska politiken och näringspolitiken. Utskottet vill där hänvisa till de förslag som har framlagts i den socialdemokratiska partimotionen 1981/82:2133. Där föreslås ett omfattande investeringsprogram innehållande satsningar på energiförsörjning, transporter och kommunikationer samt bostadsbyggande. Ökade insatser för forskning och utveckling och vissa stimulanser direkt riktade till industrin ingår också i programmet.

Den ökade efterfrågan på industriprodukter som blir följden av investe-

ringsprogrammet innebär att industrikapaciteten kan utnyttjas bättre. Då ökar lönsamheten liksom behovet och förmågan att investera i ökad produktionskapacitet. Resurser byggs upp för återskapande av balans i budget och utrikeshandel.

Denna uppläggning av den ekonomiska politiken och näringspolitiken är enligt utskottets mening den allra viktigaste delen av en politik för de små och medelstora företagen.

Därutöver behövs åtgärder som tar hänsyn till de små och medelstora företagens speciella situation. Utskottet instämmer i den uppläggning av småföretagspolitiken som redovisas i den socialdemokratiska partimotionen 1981/82:2309. Förslagen till särskilda insatser för de små och medelstora företagen är där främst inriktade på utbildning, utvecklingsinsatser och exportfrämjande åtgärder. De konkreta förslagen avser bl. a.

- ökade resurser till utvecklingsfonderna,
- ökade anslag till utbildning och företagsservice,
- ökade insatser för förbättrad marknadsföring, bl. a. genom en försöksverksamhet med statliga handelshus för att effektivisera de små företagens exportansträngningar,
- särskilda insatser för att de mindre företagen skall kunna fylla sin roll som underleverantörer.

Förslagen är inriktade på åtgärder för att ta till vara och utveckla de små företagens speciella förutsättningar och möjligheter. De små företagen har enligt utskottets mening, precis som sägs i den socialdemokratiska motionen, särskilt goda förutsättningar att bidra med mycket av det nyskapande som kommer att behövas i den svenska industrin under 1980-talet. De små företagen är ofta grogrunden till större företag. Flera av våra nu stora industrier har utvecklats från mycket små företag. Det är därför en självklar uppgift för samhället att med olika åtgärder främja små och medelstora företags utveckling. Utskottet anser att de förslag som återfinns i den nämnda socialdemokratiska motionen är väl ägnade att tillgodose de behov som här nämnts. Utskottet återkommer till sakbehandling av förslagen i det följande.

dels att utskottet under 1 bort hemställa

1. beträffande *småföretagspolitikens inriktning m. m.*

att riksdagen

- a) med anledning av statsministerns anförande i proposition 1981/82:118 (s. 4-9) och motion 1981/82:2309 i ifrågavarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,
- b) (= utskottet).
- c) (= utskottet).

2. Exportfrämjande verksamhet (mom. 6)

Ingvar Svanberg, Hugo Bengtsson, Nils Erik Wååg, Wivi-Anne Radesjö, Sivert Andersson, Birgitta Johansson och Sture Thun (alla s) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 28 med "Utskottet har" och slutar på s. 29 med "ifrågavarande del" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att en försöksverksamhet med nationella handelshus i enlighet med önskemålen i den socialdemokratiska partimotionen snarast bör påbörjas. Erfarenheterna från de regionala exportsäljbolagen bör utnyttjas. En delegation bör tillsättas med uppgift att organisera en dylik försöksverksamhet. Verksamheten bör vara koncentrerad till några produktområden, avgränsade på ett sådant sätt att en effektiv marknadsföring kan bedrivas. Olika lösningar beträffande försäljningens organisation utomlands bör prövas. Likaså frågan om hur man skall söka lämpliga produkter att arbeta med och hur avtalen med de tillverkande företagen skall vara utformade.

I delegationen bör ingå representanter för industri- och handelsdepartementen, statens industriverk och Sveriges exportråd. Vidare bör näringslivet och fackliga intressen vara representerade. Till delegationen bör anvisas ett reservationsanslag av 10 milj. kr. för budgetåret 1982/83. Utskottet tillstyrker sålunda de berörda yrkandena i motion 1981/82:2309 (s).

dels att utskottet under 6 bort hemställa

6. beträffande *exportfrämjande verksamhet*

att riksdagen

a) (=utskottet),

b) med bifall till motion 1981/82:2309 yrkandena 5 och 6 till *Delegationen för statliga handelshus* för budgetåret 1982/83 under fjortonde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 10 000 000 kr. och därvid som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

3. Underleverantörer (mom. 8)

Ingvar Svanberg, Hugo Bengtsson, Nils Erik Wååg, Wivi-Anne Radesjö, Sivert Andersson, Birgitta Johansson och Sture Thun (alla s) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 32 som börjar med "Vad som" och slutar med "denna del" bort ha följande lydelse:

Utskottet instämmer i motionärernas krav på en utvärdering av hur de regler för det statstödda exportkreditsystemet som infördes år 1981 har påverkat de svenska underleverantörernas exportmöjligheter. Regeringen bör föranstalta om en sådan utvärdering och återkomma till riksdagen med en redovisning. Denna bör åtföljas av förslag till förändringar som kan anses motiverade för att förbättra de svenska underleverantörernas situation. En

utgångspunkt kan vara de förslag som har framförts i ämnet av en arbetsgrupp med företrädare för industridepartementet, Svenska metallindustriarbetareförbundet och Sveriges mekanförbund.

En annan viktig fråga som tas upp i den socialdemokratiska partimotionen gäller underleverantörernas ofta starka beroende av stora företag. Denna fråga har inte blivit tillräckligt belyst i de nämnda utredningarna. En översyn av denna problematik bör nu komma till stånd. Den bör syfta till att utarbeta förslag till åtgärder för att stärka underleverantörernas ställning gentemot enskilda köpare. Det kan exempelvis ske genom regler beträffande de ekonomiska villkoren eller långsiktigheten i leveransavtalen. Särskilt bör prövas möjligheterna att införa särskilda regler beträffande de fall då ett enda företag genom sina beställningar engagerar stora delar av ett underleverantörsföretags kapacitet. Dessa regler skulle exempelvis kunna innebära en skyldighet att varsla underleverantörsföretag i samband med att ett köparföretag vid produktionsförändringar har s. k. primär förhandlings-skyldighet enligt lagen (MBL) om medbestämmande i arbetslivet gentemot de egna anställda.

Utskottet finner vidare förslaget om factoringverksamhet intressant och väl värt att pröva. Regeringen bör således närmare utreda möjligheterna att staten medverkar vid bildandet av factoringbolag.

Utskottet föreslår att riksdagen gör ett uttalande av den innebörd som utskottet här har förordat. Motion 1981/82:2309 (s) tillstyrks därmed i dessa delar av utskottet.

Till viss del kan ett sådant uttalande anses ligga i linje med tankegångar i motion 1981/82:444 (s). Utskottet anser emellertid inte att riksdagen skall ta initiativ till en sådan försöksverksamhet som föreslås i motionen. Utskottet förutsätter dock att regionala organ överväger frågan. Motion 1981/82:444 (s) avstyrks sålunda i ifrågavarande del.

dels att utskottet under 8 bort hemställa

8. beträffande *underleverantörer*

att riksdagen

a) med bifall till motion 1981/82:2309 yrkandena 9–11 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

b) (=utskottet).

4. Statliga insatser för främjande av industrins teknikupphandling (mom. 10)

Ingvar Svanberg, Hugo Bengtsson, Nils Erik Wååg, Wivi-Anne Radesjö, Sivert Andersson, Birgitta Johansson och Sture Thun (alla s) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 34 med "Utskottet är" och slutar på s. 35 med "1981/82:2138 (s)" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att, såsom föreslås i motionerna 1981/82:1488 (s) och

1981/82:2138 (s), en försöksverksamhet med statligt stöd vid upphandling av ny teknik inom industrin bör komma till stånd. Verksamheten bör bedrivas av en särskild delegation med nära anknytning till industridepartementet. Uppgiften för delegationen blir att dels ta initiativ till och organisera samverkan mellan beställare i teknikupphandlingsprojekt, dels organisera finansieringen av upphandlingen. Delegationen bör i begränsad utsträckning kunna delta i finansieringen av olika projekt. Utskottet föreslår att 20 milj. kr. anvisas för dels det ändamålet, dels övriga kostnader under den treåriga försöksperioden.

dels att utskottet under 10 bort hemställa

10. *beträffande stailiga insatser för främjande av industrins teknikupphandling*
att riksdagen
  - a) med bifall till motion 1981/82:1488 yrkande 15 och motion 1981/82:2138 yrkande 12 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.
  - b) med bifall till motion 1981/82:1488 yrkande 16 och motion 1981/82:2138 yrkande 13 till *Delegationen för teknikupphandling inom industrin* för budgetåret 1982/83 under fjortonde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 20 000 000 kr.

5. Företagsinriktad fortbildning (mom. 14)

Erik Hovhammar, Margaretha af Ugglas och Per Westerberg (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 40 med "Utskottet anser" och slutar på s. 41 med "behandlade anslaget" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att medel för ifrågavarande ändamål bör avsättas inom ramen för redan tillgängliga budgetmedel. En omprioritering av resurserna bör sålunda göras till förmån för stimulansinsatser för utbildning i småföretag. Inom utvecklingsfondernas totala medelsram bör utbildningsverksamheten tilldelas i stort oförändrade resurser. Utskottet anser att riksdagen bör göra ett uttalande av denna innebörd. Därigenom tillgodoses önskemålet i motion 1981/82:2300 (m) i denna del och till viss del motion 1981/82:1478 (m). Övriga här berörda motionsyrkanden avstyrks.

dels att utskottet under 14 bort hemställa

14. *beträffande företagsinriktad fortbildning*
att riksdagen med anledning av proposition 1981/82:100 bilaga 17 avsnitt B (Industri m. m.) i ifrågavarande del (s. 20) och motion 1981/82:1478, med bifall till motion 1981/82:2300 yrkande 3 i ifrågavarande del samt med avslag på motion

1981/82:1946, motion 1981/82:1952 yrkandena 1 och 2 och motion 1981/82:2309 yrkande 12 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

6. Bidrag till Stiftelsen Institutet för företagsutveckling (mom. 15)

Ingvar Svanberg, Hugo Bengtsson, Nils Erik Wååg, Wivi-Anne Radesjö, Sivert Andersson, Birgitta Johansson och Sture Thun (alla s) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 41 som börjar med "Riksdagen har" och slutar med "från utskottet" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att de inbesparingar som regeringen föreslår på utbildningsområdet är missriktade och i längden medför betydande förluster för samhället i form av utebliven utveckling i företagen. Anslaget till SIFU bör såsom föreslås i den socialdemokratiska partimotionen föras upp med ett belopp som innebär att den nuvarande ambitionsnivån kan upprätthållas. Utskottet föreslår sålunda att riksdagen, med bifall till den socialdemokratiska partimotionen i denna del, för budgetåret 1982/83 anvisar 26,9 milj. kr. till SIFU. Anslaget för de följande åren bör riksdagen inte ta ställning till redan nu.

dels att utskottet under 15 bort hemställa

15. beträffande *bidrag till Stiftelsen Institutet för företagsutveckling* att riksdagen med anledning av proposition 1981/82:100 bilaga 17 punkt B 13 och med bifall till motion 1981/82:2309 yrkande 13 till *Bidrag till Stiftelsen Institutet för Företagsutveckling* för budgetåret 1982/83 under fjortonde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 26 900 000 kr.

7. De regionala utvecklingsfondernas styrelser (mom. 18)

Ingvar Svanberg, Hugo Bengtsson, Nils Erik Wååg, Wivi-Anne Radesjö, Sivert Andersson, Birgitta Johansson och Sture Thun (alla s) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 46 med "Enligt utskottets" och slutar på s. 47 med "1981/82:1496 (m)" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill i likhet med den socialdemokratiska partimotionen erinra om att riksdagen har ställt sig bakom tidigare framförda motionskrav på vidgad representation för de fackliga organisationerna och företagargorganisationerna. Enligt utskottets uppfattning har dessa krav inte blivit tillräckligt tillgodosedda. Utskottet anser därför att riksdagen nu skall begära av regeringen att den återkommer till riksdagen med konkreta förslag om hur det tidigare kravet skall kunna tillgodoses. Riksdagen bör göra ett uttalande av denna innebörd. Utskottet tillstyrker således motion 1981/82:2309 i

ifrågavarande del. Motion 1981/82:2300 (m) i ifrågavarande del och motion 1981/82:1496 (m) avstyrks.

dels att utskottet under 18 bort hemställa

18. beträffande *de regionala utvecklingsfondernas styrelser* att riksdagen med bifall till motion 1981/82:2309 yrkande 14 i ifrågavarande del samt med avslag på motion 1981/82:1496 och motion 1981/82:2300 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anført.

8. Utvecklingsfondernas samarbetsråd (mom. 20)

Ingvar Svanberg, Hugo Bengtsson, Nils Erik Wååg, Wivi-Anne Radesjö, Sivert Andersson, Birgitta Johansson och Sture Thun (alla s) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 47 med "Utskottet finner" och slutar på s. 48 med "något uttalande" bort ha följande lydelse:

Utskottet instämmer i motionärernas kritik mot regeringen i detta ämne. Utvecklingsfondernas samarbetsråd torde ha kommit att spela en större roll än vad som nu har blivit fallet om regeringen mer aktivt hade verkat för detta.

Samarbetsrådet är ett organ där bl. a. de fackliga organisationerna och näringslivsorganisationerna har möjlighet att följa fondernas verksamhet. Det kan därför rätt skött komma att spela en viktig roll. Utskottet anser att detta är en så väsentlig fråga att regeringen inte bör fatta något beslut i den riktning som anges i propositionen utan att riksdagen först får pröva frågan. Riksdagen bör göra ett uttalande härom till regeringen.

dels att utskottet under 20 bort hemställa

20. beträffande *Utvecklingsfondernas samarbetsråd* att riksdagen med anledning av motion 1981/82:2309 yrkande 14 i ifrågavarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anført.

9. De regionala utvecklingsfondernas finansieringsverksamhet (mom. 21)

Erik Hovhammar, Margaretha af Ugglas och Per Westerberg (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 49 som börjar med "Vad som" och slutar med "denna del" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att de nu nämnda synpunkterna i de båda motionerna är av stor vikt. Det bör tydligare än vad som görs i propositionen markeras att utvecklingsfonderna fortsättningsvis i ökad utsträckning bör förmedla krediter och samordna verksamheten med andra kreditinstitut. De bör således i första hand förmedla kreditgarantier. I andra hand bör utvecklings-

kapital kunna lämnas för att finansiera väl avgränsade projekt som har till syfte att utveckla ett företag och som är förenade med betydande risktagande. Vad utskottet här har anfört bör riksdagen ge regeringen till känna som sin mening. Motionerna 1981/82:2052 (m) och 1981/82:2300 (m) tillstyrks sålunda i ifrågavarande delar.

dels att utskottet under 21 bort hemställa

21. beträffande *de regionala utvecklingsfondernas finansieringsverksamhet*

att riksdagen med anledning av proposition 1981/82:118 bilaga 4 moment 1, med bifall till motion 1981/82:2052 yrkande 4 i ifrågavarande del och motion 1981/82:2300 yrkande 3 i ifrågavarande del samt med avslag på motion 1981/82:1480 och motion 1981/82:2312 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

10. Stipendier för uppfinnare (mom. 24)

Ingvar Svanberg, Hugo Bengtsson, Nils Erik Wååg, Wivi-Anne Radesjö, Sivert Andersson, Birgitta Johansson och Sture Thun (alla s) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 50 som börjar med "Utskottet hänvisade" och slutar med "i propositionen" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser med hänsyn till vikten av att insatser till stöd för uppfinnarverksamheten prioriteras att det finns anledning att ta fasta på förslaget i motionerna 1981/82:1488 (s) och 1981/82:2138 (s) om en utökning av verksamheten med stipendier till uppfinnare. Anslagen för stipendier bör ökas med i storleksordningen 5 milj. kr. per år.

Vid fördelningen av medlen bör STU spela en central roll, men det bör prövas att ge även andra intressen, t. ex. Svenska Uppfinnarföreningen, en del av ansvaret.

Utskottet föreslår att riksdagen begär att regeringen utarbetar förslag i denna riktning. Motionerna 1981/82:1488 (s) och 1981/82:2138 (s) tillstyrks sålunda i ifrågavarande delar.

dels att utskottet under 24 bort hemställa

24. beträffande *stipendier för uppfinnare*

att riksdagen med bifall till motion 1981/82:1488 yrkande 14 och motion 1981/82:2138 yrkande 11 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

11. Bidrag till regionala utvecklingsfonder m. m. (mom. 27)

Ingvar Svanberg, Hugo Bengtsson, Nils Erik Wååg, Wivi-Anne Radesjö, Sivert Andersson, Birgitta Johansson och Sture Thun (alla s) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 54 som börjar med "Utskottet anser" och slutar med "ifrågavarande del" bort ha följande lydelse:

Utskottet finner det angeläget att de regionala utvecklingsfonderna ges tillräckliga resurser för företagservice och administration, så att de på bästa sätt kan fullgöra de uppgifter som har lagts på dem. Med de ökade krav som nu ställs på fonderna ter sig det av regeringen föreslagna bidraget som klart otillräckligt. Utskottet anser att, såsom föreslås i den socialdemokratiska partimotionen 1981/82:2309, ytterligare 10 milj. kr. utöver regeringens förslag bör anvisas för detta ändamål. Därav bör 1 milj. kr. avse en uppräknig av bidraget till Svetab för affärsidéseminarier i syfte att främja tillkomsten av nya företag. Motionen tillstyrks således i denna del. Anslaget bör följaktligen uppgå till 105 milj. kr. nästa budgetår. Fördelningen av anslaget bör även fortsättningsvis göras med den allmänna inriktning som utskottet nyss har redovisat. Ett ökat anslag i enlighet med vad utskottet här har förordat torde kunna tillgodose vissa av de önskemål som har framförts i motionerna 1981/82:2301 (s), 1981/82:622 (s) och 1981/82:1131 (s) i ifrågavarande del. Med vad utskottet här har anfört avstyrks de sist nämnda motionsyrkandena.

dels att utskottet under 27 bort hemställa

27. beträffande *bidrag till regionala utvecklingsfonder m. m.*

att riksdagen

a) med anledning av proposition 1981/82:118 bilaga 4 punkt B 3 och med bifall till motion 1981/82:2309 yrkande 15 till *Bidrag till regionala utvecklingsfonder m. m.* för budgetåret 1982/83 under fjortonde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 105 000 000 kr.,

b) (= utskottet),

c) (= utskottet),

d) (= utskottet),

e) (= utskottet).

12. Privata småföretagsinriktade utvecklings- och investmentbolag (mom. 31)

Ingvar Svanberg, Hugo Bengtsson, Nils Erik Wååg, Wivi-Anne Radesjö, Sivert Andersson, Birgitta Johansson och Sture Thun (alla s) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 57 som börjar med "Utskottet delar" och slutar med "ifrågavarande del" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att företag av typ Tillväxtinvest kan komma att spela en viktig roll när det gäller att förse småföretagen med riskvilligt kapital. Enligt utskottets uppfattning finns det goda förutsättningar för att det skall bildas ett tillräckligt antal sådana utvecklings- och investmentbolag utan att

samhället går in med särskilda stödåtgärder. Utskottet avstyrker således förslagen i propositionen om räntestöd och garantier för det angivna ändamålet. Utskottet har i övrigt inga erinringar mot förslaget i denna del. Vad utskottet har anfört bör ges regeringen till känna genom ett uttalande från riksdagen. Utskottet tillstyrker sålunda motion 1981/82:2309 (s) i ifrågavarande del.

dels att utskottet under 31 bort hemställa

31. beträffande *privata småföretagsinriktade utvecklings- och investmentbolag*

att riksdagen

a) med anledning av proposition 1981/82:118 bilaga 4 moment 5 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

b) avslår proposition 1981/82:118 bilaga 4 punkt B 21,

c) med bifall till motion 1981/82:2309 yrkande 1 avslår proposition 1981/82:118 bilaga 4 punkt B 22 moment 1,

d) med bifall till motion 1981/82:2309 yrkande 2 avslår proposition 1981/82:118 bilaga 4 punkt B 22 moment 2,

e) (=utskottet),

f) (=utskottet).

13. Svetabs verksamhet (mom. 32)

Ingvar Svanberg, Hugo Bengtsson, Nils Erik Wååg, Wivi-Anne Radesjö, Sivert Andersson, Birgitta Johansson och Sture Thun (alla s) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 59 som börjar med "Utskottet delar" och slutar med "ifrågavarande del" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser i likhet med motionärerna att det är naturligt att samhällets satsning vad gäller bolag av typ Tillväxtinvest kanaliseras genom det etablerade företag som redan finns. Svetab bör sålunda, såsom föreslås i motionen, tilldelas ytterligare 30 milj. kr. för en utbyggnad av sin verksamhet under den närmaste treårsperioden. Beloppet bör anvisas i form av ett reservationsanslag. Av det anförda framgår att utskottet tillstyrker motion 1981/82:2309 (s) i ifrågavarande del.

dels att utskottet under 32 bort hemställa

32. beträffande *Svetabs verksamhet*

att riksdagen med anledning av proposition 1981/82:118 bilaga 4 moment 7 och med bifall till motion 1981/82:2309 yrkande 3 till *Bidrag till Svenska Industrietableringsaktiebolaget* för budgetåret 1982/83 under fjortonde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 30 000 000 kr.

14. Förlusttäckning i Regioninvest i Norr AB m. m. (mom. 33)

Erik Hovhammar, Margaretha af Ugglas och Per Westerberg (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 60 med "Utskottet delar" och slutar på s. 61 med "1981/82:1490 (m)" bort ha följande lydelse:

Utskottet finner det otillfredsställande att ytterligare statliga medel skall behöva tillskjutas för att täcka förluster i Regioninvest i Norr. Verksamheten bör nu såsom föreslås i motion 1981/82:2289 (m) utvärderas. Den framtida utvecklingen av Regioninvests verksamhet får därvid prövas. Regeringen bör återkomma till riksdagen med en rapport när resultatet av utvärderingen föreligger. Anslaget på tilläggsbudget III för budgetåret 1981/82 för förlusttäckning i Regioninvest bör begränsas till 25 milj. kr. Utskottet instämmer vidare med önskemålet i motion 1981/82:1490 (m) om en utvärdering av de regionala investmentbolagens verksamhet och medelsanvändning. Det torde få avgöras av regeringen om den nyss förordade utredningen om Regioninvest kan innefattas i denna utvärdering. Vad utskottet här har anfört bör riksdagen ge regeringen till känna som sin mening. Utskottet tillstyrker sålunda motion 1981/82:2289 (m) i ifrågavarande del och motion 1981/82:1490 (m), medan propositionen i ifrågavarande del liksom motion 1981/82:2352 (s) och motion 1981/82:2355 (vpk), båda i ifrågavarande del, avstyrks.

dels att utskottet under 33 bort hemställa

33. beträffande *förlusttäckning i Regioninvest i Norr AB m. m.* att riksdagen

a) med anledning av proposition 1981/82:113 punkt G 16, med bifall till motion 1981/82:2289 yrkande 17 samt med avslag på motion 1981/82:2352 yrkande 61 och motion 1981/82:2355 yrkande 2, båda i ifrågavarande del, till *Tillskott till Statsföretag AB för förlusttäckning i Regioninvest i Norr AB* på tilläggsbudget III för budgetåret 1981/82 under fjortonde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 25 000 000 kr.,

b) med bifall till motion 1981/82:1490 och motion 1981/82:2289 yrkande 10 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

15. Anslag till Regioninvest i Norr AB för budgetåret 1982/83 (mom. 34)

Ingvar Svanberg, Hugo Bengtsson, Nils Erik Wååg, Wivi-Anne Radesjö, Sivert Andersson, Birgitta Johansson och Sture Thun (alla s) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 61 som börjar med "Utskottet anser" och slutar med "aktuell del" bort ha följande lydelse:

Utskottet instämmer i förslaget i den socialdemokratiska partimotionen om att Regioninvest genom ytterligare medelstildelning under en femårsperiod skall ges möjlighet att utvidga sin verksamhet. Detta bör kunna bidra till en önskvärd breddning av den industriella verksamheten i Norrbotten. Utskottet tillstyrker sålunda motion 1981/82:2352 (s) i ifrågavarande del och motion 1981/82:2355 (vpk) i motsvarande del. För budgetåret 1982/83 bör därför anvisas ett reservationsanslag av 44,8 milj. kr.

dels att utskottet under 34 bort hemställa

34. beträffande *anslag till Regioninvest i Norr AB för budgetåret 1982/83*

att riksdagen med bifall till motion 1981/82:2352 yrkande 61 och motion 1981/82:2355 yrkande 2, båda i ifrågavarande del, till *Tillskott till Statsföretag AB för finansiell förstärkning i Regioninvest i Norr AB för budgetåret 1982/83* under fjortonde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 44 800 000 kr.

16. Samarbete mellan småföretag (mom. 37)

Ingvar Svanberg, Hugo Bengtsson, Nils Erik Wååg, Wivi-Anne Radesjö, Sivert Andersson, Birgitta Johansson och Sture Thun (alla s) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 62 med "Det finns" och slutar på s. 63 med "denna del" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att en ökad samverkan mellan småföretagen på det sätt som anges i den socialdemokratiska partimotionen kan ge stora fördelar för de berörda företagen och för samhället. Därför bör regeringen utarbeta förslag till lämpliga stimulansåtgärder för denna typ av verksamhet. Möjligheterna att bilda samverkansbolag uppbyggda enligt kooperativa principer bör särskilt prövas. Som framhålls i motionen kan redan existerande lokala företagsgrupper och industribyar bidra med erfarenheter i detta arbete. Riksdagen bör göra ett uttalande av angiven innebörd. Utskottet tillstyrker sålunda motion 1981/82:2309 (s) i denna del.

dels att utskottet under 37 bort hemställa

37. beträffande *samarbete mellan småföretag*

att riksdagen med bifall till motion 1981/82:2309 yrkande 17 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

17. Förnyelse av äldre arbetsområden (mom. 38)

Ingvar Svanberg, Hugo Bengtsson, Nils Erik Wååg, Wivi-Anne Radesjö, Sivert Andersson, Birgitta Johansson och Sture Thun (alla s) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 63 som börjar med "Näringsutskottet delar" och slutar med "ifrågavarande del" bort ha följande lydelse:

Näringsutskottet anser i likhet med socialdemokraterna i civilutskottet att de särskilda frågor om sanering av äldre arbetsområden som tas upp i motionen inte kan lösas inom ramen för stadsförnyelsekommitténs fortsatta arbete eller vid beredningen av utredningsförslaget om planmässig sanering efter industrinedläggningar. Regeringen bör därför söka samordna arbetet i denna del och föranstalta om den av motionärerna förordade utredningen. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Frågor om lokalhyra torde tas upp i anslutning till den utvärdering som civilutskottet har föreslagit i betänkandet CU 1981/82:23.

Av vad utskottet har anfört framgår att utskottet tillstyrker motion 1981/82:2309 i ifrågavarande del.

dels att utskottet under 38 bort hemställa

38. beträffande *förnyelse av äldre arbetsområden*
att riksdagen med bifall till motion 1981/82:2309 yrkande 18
som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet
anfört.

Särskilt yttrande

Ökad kvinnorepresentation i utvecklingsfondernas styrelser

Sven Andersson (fp) och Christer Eirefelt (fp) anför:

Det finns anmärkningsvärt få kvinnor i utvecklingsfondernas styrelser. Detta beror varken på bristande intresse från kvinnornas sida eller på dålig kunskap i näringslivsfrågor. Snarare är det ett av många exempel på hur traditioner och attityder fortfarande styr bl. a. våra politiska nomineringar. Därför finns det skäl att påpeka att det kommande nomineringsarbetet bör resultera i att den kvinnliga representationen i utvecklingsfondernas styrelser ökar.

Civilutskottets yttrande*Bilaga 1***1981/82:8 y****över förslag om förnyelse av äldre arbetsområden***Till näringsutskottet*

Näringsutskottet har berett civilutskottet tillfälle att yttra sig över motion 1981/82:2309 av Olof Palme m. fl., yrkande 18, vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anføres om förnyelse av äldre arbetsområden.

Motionärerna anför bl. a. att samhällets medverkan i första hand är en kommunal fråga och att arbete också pågår i flera kommuner med att finna lösningar. De anser emellertid att det vore naturligt med centrala initiativ för att samordna det arbete som pågår och bidra till att finna lösningar bl. a. i finansieringsfrågor som kan vara generella. I sammanhanget bör enligt motionärerna också tas in de stora problem med höjda lokalkostnader som många småföretag brottas med. Motionärerna föreslår att regeringen ges i uppdrag att i samarbete med kommuner, näringsliv och arbetstagarorganisationer utreda och komma med förslag i denna fråga.

Den år 1979 tillkallade utredningen om stadsförnyelse (stadsförnyelsekommittén) (Dir. 1979:127) har till uppgift att ta fram underlag som gör det möjligt att precisera mål och riktlinjer för stadsförnyelsen samt att förbättra och precisera genomföranderegler. Frågor om förnyelse av den befintliga bebyggelsemiljön blir därmed föremål för en samlad översyn. Kommittén har avgett ett delbetänkande (SOU 1981:99) och samtidigt (SOU 1981:100) publicerat visst underlagsmaterial. Kommittén har i det nämnda delbetänkandet (s. 77–80) redovisat avsedd uppläggning av det fortsatta arbetet.

År 1979 tillkallades en särskild utredare för att utreda frågan om planmässig sanering efter industrinedläggningar (Dir. 1979:99). Utredaren har nyligen avslutat sitt uppdrag. Utredarens förslag publiceras inom kort.

Frågor om hyra för lokaler har behandlats senast i betänkandena CU 1981/82:23 och 27.

Enligt civilutskottets mening torde syftet med förslaget i motion 1981/82:2309 yrkande 18 kunna i väsentliga delar tillgodoses utan en förordad ytterligare utredning. Det finns därför enligt civilutskottets mening inte tillräckliga skäl att tillstyrka motionsyrkandet.

Stockholm den 20 april 1982

På civilutskottets vägnar

KJELL A. MATTSSON

Närvarande: Kjell A. Mattsson (c), Per Bergman (s), Oskar Lindkvist (s), Kerstin Ekman (fp), Lars Henrikson (s), Knut Billing (m), Thure Jadestig (s), Sven Eric Åkerfeldt (c), Maj-Lis Landberg (s), Bertil Danielsson (m), Birgitta Dahl (s), Kerstin Andersson i Hjärtum (c), Magnus Persson (s), Bertil Dahlén (fp) och Jan Prytz (m).

Avvikande mening

Per Bergman, Oskar Lindkvist, Lars Henrikson, Thure Jadestig, Maj-Lis Landberg, Birgitta Dahl och Magnus Persson (alla s) anser att den del av utskottets yttrande som börjar "Enligt utskottets" och slutar "tillstyrka motionsyrkandet" bort lyda:

De särskilda frågor om sanering av äldre arbetsområden som tas upp i motionen torde inte kunna lösas inom ramen för stadsförnyelsekommitténs fortsatta arbete eller vid beredningen av utredningsförslaget om planmässig sanering efter industrinedläggningar. Som motionärerna anför bör regeringen söka samordna arbetet i denna del och föranstalta om en förordad utredning. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Frågor om lokalhyra får tas upp i anslutning till den utvärdering som utskottet föreslagit i betänkandet CU 1981/82:23.

Bilaga 2

Översikt av utskottets behandling av propositionerna och motionerna

Proposition/motion	Utskottets yttrande s.	Utskottets hemställan moment	Reservation nr
<i>prop. 1981/82:100</i> bil. 17			
punkt B 13	41	15	6
<i>prop. 1981/82:113</i>			
punkt G 16	59	33	14
<i>prop. 1981/82:118</i>			
statsministerns anförande,			
första delssatsen	18	1	1
bil. 2			
första delssatsen	22	2	
andra delssatsen			
1	24	4	
2	27	6	
bil. 4			
1	48	21	9
2	37	13	
3	50	25	
4	33	9	
5	56	31	12
6	29	7	
7	58	32	13
B 3	52	27	11
B 4	55	28	
B 5	55	29	
B 20	37	13	
B 21	56	31	12
B 22 1-2	56	31	12
Motion 1981/82:			
201	57	31	12
444:2	31	8	3
613	50	25	
622	53	27	11
809	51	26	
834:1	45	19	
2	45	19	
3	45	19	
862	52	26	
1051	23	3	
1131:12	53	27	11
1463	22	2	
1470	22	2	
1471	38	13	
1476	22	2	
1478	39	14	5
1480	49	21	9
1482	61	36	
1488:14	50	24	10
15	34	10	4
16	34	10	4

Proposition/motion	Utskottets yttrande s.	Utskottets hemställan moment	Reservation nr
1490	60	33	14
1496	44	18	7
1597	37	12	
1938	50	23	
1945	22	2	
1946	39	14	5
1951	52	26	
1952:1	40	14	5
2	40	14	5
2052:2	20	1	1
4	49, 51	21, 26	9
2138:11	50	24	10
12	34	10	4
13	34	10	4
2289:10	60	33	14
17	60	33	14
2296	55	30	
2297:2	57	31	12
2299	25	4	
2300:3	39, 48, 51	14, 21, 26	5, 9
4	44	18	7
2301	53	27	11
2302	64	39	
2306	41	16	
2307	54	27	11
2308	36	11	
2309:1	56	31	12
2	56	31	12
3	58	32	13
5	27	6	2
6	27	6	2
7	49	22	
8	34	9	
9	30	8	3
10	30	8	3
11	30	8	3
12	39	14	5
13	41	15	6
14	44, 47, 51	18, 20, 26	7, 8
15	52	27	11
17	62	37	16
18	63	38	17
2310	42	17	
2311:1	22	2	
2	23	3	
2312:1	49	21	9
3	61	35	
6	25	5	
7	20	1	1
2352:61	60	33, 34	14, 15
2355:2	60	33, 34	14, 15

Översikt över motionsyrkanden som behandlas i andra utskottsbetänkanden

Motion	Betänkande
1981/82:444:1	AU 1981/82:23
3	NU 1981/82:34, NU 1981/82:58
1981/82:1131:1-8	NU 1981/82:30
9	NU 1981/82:52
10	NU 1981/82:23
11	NU 1981/82:40
13	NU 1981/82:50
1981/82:1488:1, 9, 12-13	NU 1981/82:34, NU 1981/82:58
2-3, 17-18	NU 1981/82:33, NU 1981/82:57
4	NU 1981/82:50
5-8	NU 1981/82:40
10	NU 1981/82:42
11	NU 1981/82:53
1981/82:2052:1	NU 1981/82:34, NU 1981/82:58
3	NU 1981/82:53
1981/82:2138:1	SkU 1981/82:30, SkU 1981/82:45
2-4	NU 1981/82:30
5	NU 1981/82:50
6-7	NU 1981/82:40
8, 10	NU 1981/82:34, NU 1981/82:58
9	NU 1981/82:53
1981/82:2289:1-9, 11-16	AU 1981/82:23
1981/82:2297:1	AU 1981/82:23
1981/82:2300:1-2	SkU 1981/82:65
5	FiU 1981/82:42
6	SkU 1981/82:60
7	AU 1981/82:16
1981/82:2309:4	FiU 1981/82:42
16	AU 1981/82:16
1981/82:2312:2	CU 1981/82:27
4	uppskov
5	NU 1981/82:55
1981/82:2352:1-60, 62	AU 1981/82:23
1981/82:2355:1, 4, 6-11	AU 1981/82:23
3, 5	NU 1981/82:40

Innehållsförteckning

Ärendet	1
Proposition 1981/82:118	2
Huvudsakligt innehåll	2
Förslag	3
Proposition 1981/82:113	5
Proposition 1981/82:100	5
Motionerna	5
Sammanfattning av vissa allmänna synpunkter	11
Statsministerns anförande	11
Synpunkter i partimotionerna	14
Utskottet	18
Inledning	18
Vissa allmänna synpunkter	18
Serviceväringarna m. m.	20
Inledning	20
De regionala utvecklingsfondernas målgrupp	21
AB Handelskredit	23
Övriga frågor om turism	24
Detaljhandelsetableringar	25
Exportfrämjande verksamhet	27
Allmänt om industripolitiska åtgärder, m. m.	29
Innovationspolitikens inriktning	29
Underleverantörsfrågor	30
Förnyelse av produktionsprocessen	32
Teknikupphandling från småföretag	33
Vissa elektronikfrågor	35
Hantverksfrågor	35
Centrum för företagsutveckling	37
Företagsinriktad fortbildning m. m.	38
De regionala utvecklingsfonderna	43
Organisation och verksamhet i stort	43
Finansieringsverksamhet	48
Företagsservice	51
Anslaget Bidrag till regionala utvecklingsfonder m. m.	52
Övrigt	55
Småföretagsinriktade utvecklings- och investmentbolag m. m.	55
Tillväxtinvest	56
Svetab	58
Regioninvest i Norr AB m. m.	59
Övriga kreditfrågor	61
Samarbete mellan småföretag	62
Förnyelse av äldre arbetsområden	63

Uppdragstagarbegreppet	64
Hemställan	65

Reservationer

1. Småföretagspolitikens inriktning m. m. (s)	70
2. Exportfrämjande verksamhet (s)	72
3. Underleverantörer (s)	72
4. Statliga insatser för främjande av industrins teknikupphandling (s).....	73
5. Företagsinriktad fortbildning (m).....	74
6. Bidrag till Stiftelsen Institutet för företagsutveckling (s).....	75
7. De regionala utvecklingsfondernas styrelser (s)	75
8. Utvecklingsfondernas samarbetsråd (s).....	76
9. De regionala utvecklingsfondernas finansieringsverksamhet (m).....	76
10. Stipendier för uppfinnare (s)	77
11. Bidrag till regionala utvecklingsfonder m. m. (s)	77
12. Privata småföretagsinriktade utvecklings- och investmentbolag (s).....	78
13. Svetabs verksamhet (s)	79
14. Förlusttäckning i Regioninvest i Norr AB m. m. (m)	80
15. Anslag till Regioninvest i Norr AB för budgetåret 1982/83 (s)	80
16. Samarbete mellan småföretag (s).....	81
17. Förnyelse av äldre arbetsområden (s).....	81

Särskilt yttrande

Ökad kvinnorepresentation i utvecklingsfondernas styrelser (fp)...	82
--	----

Bilagor

1. Civilutskottets yttrande 1981/82:8 y	83
2. Översikt av utskottets behandling av propositionerna och motionerna	85
3. Översikt över motionsyrkanden som behandlas i andra utskotts- betänkanden	87

